

163.42

๘๓๖๔

๘.๖

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล  
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ภาควิชา

ปริญญาโท

ของ

สมสุข โภาเจริญ

12 ส.ย. 2541

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

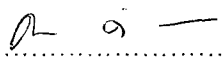
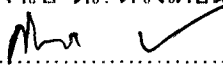
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม 2541

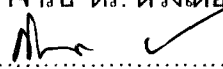
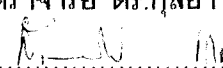
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานพนธ์ฉบับนี้แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

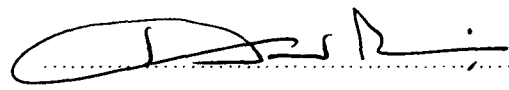
คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน  
(รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน ศาสตรภัทร)  
.....กรรมการ  
(อาจารย์ สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน  
(รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน ศาสตรภัทร)  
.....กรรมการ  
(อาจารย์ สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์)  
.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติลาวัณ)  
.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย  
(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์)  
วันที่ 15 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2541

เรื่อง

เรื่อง

เรื่อง

เรื่อง

เรื่อง

เรื่อง

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจาก

ทุน ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี

## ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ ประธานกรรมการปริญญานิพนธ์และอาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ข้อคิดเห็น และช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบ ขอบ พระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ ที่ช่วย ตรวจสอบเครื่องมือและเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร ที่กรุณาเป็น กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมในสอบปากเปล่าและกรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือในการจัด กระทำกับข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพา เทพจักรพงศ์ และ อาจารย์ทองหล่อ วิชาวิน ที่ได้สละเวลาในการตรวจสอบแบบทดสอบและให้คำแนะนำ ต่างๆ ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และนักศึกษาพยาบาลที่ให้ความร่วมมือในการทำ แบบสอบถามและแบบทดสอบ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณพี่ เพื่อน และน้อง ทุกคน โดยเฉพาะอาจารย์ เสาวภา เอกอุดม ศักดิ์ และเรือเอกหญิง กนกนุช ขำภักดิ์ ที่ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจ จนกระทั่งปริญญานิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขออภิวินิจฉัยถึงพระคุณของบิดา มารดา ที่ให้การอบรมเลี้ยงดู มาเป็นอย่างดี ขอระลึกถึงพระคุณครู อาจารย์ทุกท่านที่เคยถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เพื่อศึกษาค้นคว้าจนถึงทุกวันนี้และระลึกถึง พี่ น้องทุกคนที่ให้กำลังใจ และคอยช่วยเหลือในทุกๆด้าน ทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

สมสุข โถวเจริญ

## สารบัญ

| บทที่ |                                                                 | หน้า |
|-------|-----------------------------------------------------------------|------|
| 1.    | บทนำ.....                                                       | 1    |
|       | ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....                             | 1    |
|       | ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....                             | 6    |
|       | ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....                                | 6    |
|       | ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....                                   | 7    |
|       | ตัวแปรที่ศึกษา.....                                             | 7    |
|       | นิยามปฏิบัติการ.....                                            | 9    |
|       | นิยามศัพท์เฉพาะ.....                                            | 12   |
| 2.    | เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....                             | 13   |
|       | การคิด.....                                                     | 15   |
|       | การคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....                                     | 18   |
|       | ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....                | 20   |
|       | ความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการพยาบาล.....             | 28   |
|       | กระบวนการพยาบาลและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล... 30 | 30   |
| ✓     | รูปแบบและกระบวนการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....              | 32   |
|       | การวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....                               | 34   |
|       | งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....             | 36   |
|       | งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคม.....                  | 39   |
|       | เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู.....           | 43   |
|       | เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่ออำนาจแห่งตน.....      | 52   |
|       | สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....                                  | 57   |
|       | กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....                                | 58   |

| บทที่                                      | หน้า |
|--------------------------------------------|------|
| 3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....           | 59   |
| ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....               | 59   |
| เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล..... | 60   |
| การเก็บรวบรวมข้อมูล.....                   | 71   |
| สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....       | 71   |
| 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....                | 73   |
| ลำดับขั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล.....         | 74   |
| ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....                  | 75   |
| 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....      | 110  |
| จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า.....          | 110  |
| สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....             | 110  |
| วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....             | 111  |
| การวิเคราะห์ข้อมูล.....                    | 112  |
| สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....                 | 113  |
| อภิปรายผล.....                             | 115  |
| ข้อเสนอแนะ.....                            |      |
| บรรณานุกรม.....                            | 128  |
| ภาคผนวก.....                               | 138  |
| ภาคผนวก ก.....                             | 139  |
| ภาคผนวก ข.....                             | 156  |
| ประวัติย่อของผู้วิจัย.....                 | 161  |

## บัญชีตาราง

| ตาราง                                                                                                                                                                                                                                             | หน้า |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1 จำนวนนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำแนกตาม<br>วิทยาลัยพยาบาลและระดับชั้น.....                                                                                                                                                         | 60   |
| 2 ระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณแยกตาม<br>ระดับชั้นปีการศึกษา.....                                                                                                                                                                       | 71   |
| 3 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามเพศ<br>ชั้นปีการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา.....                                                                                                                                                         | 76   |
| 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเชื่ออำนาจแห่งตนกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....                                                                                                                                               | 77   |
| 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการอบรมเลี้ยงดูและระดับของ<br>การอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ.....                                                                                                                                                   | 78   |
| 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความสามารถ<br>ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพศแตกต่างกัน.....                                                                                                                             | 79   |
| 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมี<br>วิจารณญาณรายด้านและโดยรวมจำแนกตามชั้นปีการศึกษา.....                                                                                                                         | 80   |
| 8 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมี<br>วิจารณญาณรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษา<br>ชั้นปีการศึกษาแตกต่างกัน.....                                                                                               | 81   |
| 9 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ<br>ด้านการอนุมาน การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น การตีความและโดยรวม<br>ของนักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาแตกต่างกัน.....                                                  | 83   |
| 9.1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความสามารถในการคิดอย่างมี<br>วิจารณญาณโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 และเปรียบเทียบ<br>คะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ<br>โดยรวมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1, 2 และ 4..... | 86   |
| 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมี<br>วิจารณญาณรายด้านและโดยรวมจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการ<br>ศึกษา.....                                                                                                        | 87   |

|    |                                                                                                                                                                                                |     |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 11 | วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมี<br>วิจรรย์ญาณรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลที่มีระดับ<br>ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแตกต่างกัน.....                                         | 88  |
| 12 | เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความสามารถในการคิดอย่างมี<br>วิจรรย์ญาณด้านการอนุมาน การตีความ การประเมินข้อโต้แย้งและ<br>โดยรวมของนักศึกษาพยาบาลที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแตกต่างกัน..... | 90  |
| 13 | ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมี<br>วิจรรย์ญาณรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามระดับ<br>การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย.....                              | 92  |
| 14 | วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมี<br>วิจรรย์ญาณของนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ<br>ประชาธิปไตยในระดับแตกต่างกัน.....                                           | 93  |
| 15 | ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการคิด<br>อย่างมีวิจรรย์ญาณแยกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครอง<br>เกินไป.....                                                       | 96  |
| 16 | วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมี<br>วิจรรย์ญาณรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการ<br>อบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปในระดับแตกต่างกัน.....                 | 96  |
| 17 | เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความสามารถในการคิดอย่างมี<br>วิจรรย์ญาณโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้<br>ความคุ้มครองเกินไปในระดับแตกต่างกัน.....                        | 98  |
| 18 | ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการคิดอย่าง<br>มีวิจรรย์ญาณรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตาม<br>ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย.....                            | 99  |
| 19 | วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมี<br>วิจรรย์ญาณรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการ<br>อบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับแตกต่างกัน.....                         | 100 |

|    |                                                                                                                                                                                                                        |     |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 20 | เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความสามารถในการคิดอย่างมี<br>วิจารณญาณด้านการอนุมาน การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น การตีความ<br>และโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ<br>ปล่อยปลະละเลยในระดับแตกต่างกัน..... | 102 |
| 21 | ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย<br>ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณรายด้านและโดยรวมของ<br>นักศึกษาพยาบาลจำแนกตามความเชื่ออำนาจแห่งตน.....                                            | 104 |
| 22 | ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์และตัวแปรพยากรณ์<br>กับตัวแปรเกณฑ์โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน.....                                                                                                 | 105 |
| 23 | วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละตัว เพื่อทำนายความสามารถ<br>ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล.....                                                                                                    | 108 |
| 24 | ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู.....                                                                                                                                                                    | 1   |
| 25 | ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามความเชื่ออำนาจแห่งตน.....                                                                                                                                                               | 11  |
| 26 | ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบความสามารถในการคิด<br>อย่างมีวิจารณญาณ.....                                                                                                                                              | 11  |

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

การพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมาได้ทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง มีการติดต่อสื่อสารและการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในวิถีการดำเนินชีวิต สถานะสุขภาพ พฤติกรรมอนามัย และรูปแบบความต้องการบริการสาธารณสุขของประชาชนในประเทศโดยรวม และจากความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจทำให้ประเทศมีทรัพยากรสำหรับใช้พัฒนาการสาธารณสุขเพิ่มขึ้น มีการจัดตั้งสถานบริการสาธารณสุขเพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งแนวทางการพัฒนาสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8 (2540 - 2544) มีการปรับแนวคิดจากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจมาเป็นการเน้น "คน" เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยถือว่า คนเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนาทุกเรื่อง (กรมอนามัย, 2540 : 16)

ในงานสาธารณสุข พยาบาลนับเป็นบุคลากรที่มีจำนวนสูงสุดในโรงพยาบาลและสถานบริการสาธารณสุขอื่นๆ และเป็นบุคคลสำคัญในการให้บริการแก่ผู้ป่วย (สุลักษณ์ มีฤทธิ์, 2539 : 56) โรงพยาบาลเป็นผู้ที่ให้บริการสังคมในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ สังคมคาดหวังว่าการบริการที่ได้รับจากโรงพยาบาลจะต้องเป็นบริการที่มีคุณภาพ (จินตนา ชูพันธ์, 2529 : 50) ในการปฏิบัติการพยาบาล เป็นกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการของผู้ป่วยทั้งร่างกาย จิตสังคมและอารมณ์ ซึ่งการปฏิบัติการพยาบาลทุกด้านแก่ผู้ป่วยนี้เรียกว่า การพยาบาลแบบองค์รวม (Holistic nursing care) (นิตยา ปรัชญาจุฑา และคณะ, 2540 : 7 ; อ้างอิงมาจาก Price, 1965 : 19 - 23)

วิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งในการสร้างผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาล ได้คาดหวังว่าผลผลิตของการศึกษาพยาบาลนั้น ควรเป็นผู้มีสมรรถภาพในด้านต่างๆ ให้ก่อรูปด้วยองค์ความรู้ คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อที่จะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ดีในเรื่องความสำนึกในความรับผิดชอบต่อการประกอบวิชาชีพการพยาบาลนั้น เป็นคุณลักษณะที่กำหนดไว้ในปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษา เพราะเป็นคุณลักษณะที่จะ

เอื้อให้เกิดคุณภาพของการพยาบาล และคุณค่าของวิชาชีพพยาบาลให้เด่นชัดขึ้น ( ยุพา ทิพย์อลงกต. 2538 : 2 )

๖ การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เห็นว่า การพัฒนา " การคิด " เพื่อให้พยาบาลสามารถออกไปประกอบอาชีพตลอดทั้งดำรงชีวิตโดยใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์เหมาะสมกับบุคคล สถานที่ และเวลา ด้วยความมั่นใจเป็นความต้องการอันสูงสุดของการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล พยาบาลที่จะให้บริการได้อย่างมีคุณภาพต้องเป็นผู้รู้จักคิด คิดเป็น แก้ปัญหาได้ และมีความคิดสร้างสรรค์ โดยต้องฝึกฝนตั้งแต่เป็นนักเรียนพยาบาล ( จินตนา ยูนิพันธุ์. 2527 : 243 ) ฉะนั้น การฝึกนักศึกษาพยาบาลให้เป็นนักแก้ปัญหาที่ดี จึงควรเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลในปัจจุบัน ดังที่มันโร ( Munro. 1982 ) กล่าวว่า การพยาบาลเป็นปฏิบัติการระดับวิชาชีพที่ให้การดูแลแก่บุคคล ครอบครัวและชุมชน ในอันที่จะช่วยเหลือเหล่านั้นให้สามารถแก้ปัญหาสุขภาพ และบรรลุถึงเป้าหมายทางสุขภาพ ซึ่งการที่จะให้การช่วยเหลือเช่นนั้นได้ พยาบาลจำเป็นจะต้องมีความสามารถในการวินิจฉัย และตัดสินใจอย่างรอบคอบเป็นระบบ เป็นกระบวนการหรือที่เรียกว่า เป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการตัดสินใจ ตามที่ ยุวดี ฤาชา ( 2529 ) กล่าวไว้ว่า กระบวนการพยาบาลเป็นกระบวนการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพราะทุกขั้นตอนของกระบวนการมีการเชื่อมโยงกันอย่างมีเหตุผล และมีหลักฐานพิสูจน์ได้

สถาบันการศึกษาพยาบาลได้พยายามพัฒนารูปแบบการสอนโดยเน้นการแก้ปัญหามากขึ้น คือการนำเอากระบวนการพยาบาลหรือการแก้ปัญหาทางการพยาบาลมาใช้ ซึ่งเป็น การนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีระบบด้วยความมีเหตุผลทาง วิทยาศาสตร์ เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้ใช้ความพยายามในการประยุกต์ความรู้เพื่อแก้ปัญหา ( ผ่องศรี เกียรติเลิศนภา. 2536 : 4 ) จะเห็นได้ว่า กระบวนการพยาบาลเป็นหัวใจสำคัญ เพราะให้ประโยชน์ทั้งผู้ใช้กระบวนการพยาบาลและผู้รับบริการ ( Yura and Walsh . 1988 ) และยังช่วยแยกแยะขอบเขตการดูแลสุขภาพของพยาบาลที่ต้องทำงานร่วมกับแพทย์อีกด้วย แบนด์แมน และ แบนด์แมน ( Bandman and Bandman. 1988 : 112 - 134 ) ได้ อธิบายถึงความสำคัญของการคิดวิจารณ์ญาณสำหรับกระบวนการพยาบาลว่า ความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณมีความจำเป็นในทุกๆ ขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล

ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูลที่ต้องอาศัยการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนในการเลือกข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ให้สอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข จากนั้นก็นำมาวิเคราะห์ภายใต้สถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจงของแต่ละบุคคล และใช้ความคิดเชิงตรรกะในการสรุปความ เพื่อการวินิจฉัยการพยาบาล ต้องอาศัยการเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ที่ได้วิเคราะห์เอาไว้แล้วกับสาเหตุและพยาธิสภาพของโรค สำหรับขั้นของการวางแผนการพยาบาลต้องใช้ความคิดวิจารณ์ญาณในการค้นหาทฤษฎีที่จะคงไว้หรือส่งเสริมสุขภาพของผู้รับบริการ ส่วนการปฏิบัติการพยาบาลจะเป็นทักษะการพยาบาลภายใต้การคิดอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยความรู้และทัศนคติที่ดี จนถึงขั้นสุดท้ายการประเมินผล จะเห็นได้ว่ากระบวนการพยาบาลที่ใช้ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาของพยาบาลในสถานการณ์ทางคลินิกนั้น ต้องอาศัยความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณในทุกๆ ขั้นตอน ดังที่ แบนด์แมน และแบนด์แมนกล่าวไว้ข้างต้น

\* การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณเป็นกระบวนการคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประเมินหลักฐาน เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาและใช้เหตุผลตามแนวตรรกวิทยาอย่างถูกต้องเหมาะสม ( Good. 1973 ) เป็นการใช้ความคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ ในการตัดสินใจที่จะรับหรือปฏิเสธข้ออ้างต่างๆ ( Moore and Parker. 1986 ) ซึ่ง วัดสัน และ เกลเซอร์ ( 1964 ) ได้อธิบายการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณว่าวัดได้จากความสามารถ 5 ด้านคือ การอนุมาน ( Inference ) การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น ( Recognition of Assumption ) การนิรนัย ( Deduction ) การตีความ ( Interpretation ) และการประเมินข้อโต้แย้ง ( Evaluation of Argument ) ซึ่งความสามารถทั้ง 5 ด้านนี้ มีความเกี่ยวเนื่องและต้องใช้ร่วมกัน แต่ไม่จำเป็นต้องใช้เรียงลำดับกัน และอาจมีความสำคัญไม่เท่ากันในแต่ละสถานการณ์

การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณในความเห็นของซีเกล ( Siegel . 1988 : 38-39 ; อ้างอิงมาจาก บุญชู ชลัษเฐียร .2539 ) ถือเป็นองค์ประกอบในการประเมินเชิงเหตุผล ผู้ที่มีความคิดวิจารณ์ญาณต้องสามารถประเมินเหตุผลและความสามารถของเขา เพื่อประกันความเชื่อ การกล่าวอ้างและการปฏิบัติที่เหมาะสม นอกจากจะมีความสามารถในการประเมินเหตุผลแล้ว ผู้ที่มีความคิดวิจารณ์ญาณต้องมีเจตคติเชิงวิจารณ์ญาณ ( Critical Attitude หรือ Critical Spirit ) ด้วย โดยต้องมีความเต็มใจที่จะทำตามการตัดสินใจ และหลักการ ต้องยอมรับและนับถือเหตุผลที่เรียกว่า ความรักเหตุผล ( A Love of Reason )

ซึ่งในประเด็นนี้ ฝ่ายการศึกษาไม่เพียงต้องการให้นักศึกษาสามารถใช้เหตุผลได้อย่างนี้เท่านั้น แต่ต้องการให้นักศึกษาพยายามปฏิบัติได้อย่างจริงจังด้วย แต่ความจริงแล้ว ฟาริดา อิบราฮิม (2525 : 415) กล่าวว่า นักศึกษาพยายามไม่ค่อยได้มีโอกาสใช้ความคิดวิเคราะห์ วิจัย หรือแสวงหาแนวทางต่างๆด้วยตนเอง ถึงเวลาปฏิบัติไม่ค่อยได้นำความรู้มาใช้เท่าที่ควร เนื่องจากการสอนมุ่งเน้นการปฏิบัติตามแนวทาง และทฤษฎีที่ได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เน้นที่ความถูกต้องตามหลักการและทฤษฎีตลอดเวลา สอดคล้องกับในปัจจุบันที่ว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตยังขาดวิจรรณญาณ เนื่องจากเมื่อเข้าไปปฏิบัติวิชาชีพการพยาบาลแล้ว จะพบว่ามียุทธวิธีที่ความคิดเชิงเหตุและผล การเกิดผลดี ผลเสีย การวิเคราะห์ทางเลือกเพื่อการตัดสินใจ ( พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์. 2537 ) เช่นเดียวกับผลงานวิจัยของเอนเดอร์เซน ( Andersen. 1978 : 247 ) ซึ่งประเมินความสามารถในการตัดสินใจทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาลปีสุดท้ายก่อนจบหลักสูตร โดยใช้แบบทดสอบที่เป็นสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในคลินิกพบว่า ความสามารถในการตัดสินใจทางคลินิกต่ำกว่าระดับที่ควรจะเป็น กล่าวคือ นักศึกษาพยาบาลสามารถสร้างสมมติฐานที่จะเป็นไปได้อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างน้อย การอ้างอิงข้อมูลมีหลักฐานสนับสนุนน้อย การอธิบายเกี่ยวกับการตัดสินใจมักไม่สมบูรณ์ และจากการวิเคราะห์ความสามารถของพยาบาลในการวินิจฉัยการพยาบาลของลัดดา เชียงเหิน ( 2530 : 77 ) พบในทำนองเดียวกันว่า พยาบาลวิชาชีพถึงร้อยละ 91.60 ใช้การคิดแบบไม่มีหลักการในการวินิจฉัยการพยาบาล โดยระบุประเด็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพไม่ถูกต้องและเขียนข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลไม่สมบูรณ์

จะเห็นได้ว่าความสามารถในการคิดวิจรรณญาณมีความสำคัญมากต่อการใช้กระบวนการพยาบาล จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักศึกษาพยาบาลทุกคน ควรได้รับการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณตั้งแต่ในสถาบันการศึกษา วิทยาลัยพยาบาลที่เป็นแหล่งผลิตบุคลากรทางการพยาบาลให้แก่สังคม ได้มีผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างกว้างขวางขึ้น ในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดวิจรรณญาณ เช่น ด้านผู้เรียน ได้แก่ ประสบการณ์เดิม อายุ ทักษะติดต่อตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้และความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ด้านสถาบันการศึกษา ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ทางสถาบันได้จัดขึ้นสำหรับผู้เรียนและกลวิธีการสอนของผู้สอน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะ

ช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาลได้เป็นอย่างดี ( ศศิธร จิตตพุทธิ. 2539 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Klassen. 1988 ; Malek. 1986 ; Stalkiewicz and Allen. 1983 ; Tanner. 1986 cite in Miller and Malcoim. 1990 : 70 - 71 )

การอบรมเลี้ยงดูเป็นตัวแปรหนึ่งที่พบว่ามีผลต่อการคิดเพราะจะช่วยส่งเสริมหรือขัดขวางการคิดของเด็ก ( ฝ่ายวิจัยและบริการการศึกษา หน่วยงานนิเทศก์. 2531 : 158 - 159) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีส่วนช่วยสนับสนุนให้เด็กมีความคิดริเริ่มและรู้จักตัดสินใจ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดส่งผลให้เด็กขาดความคิดริเริ่ม ไม่สามารถตัดสินใจด้วยตัวเองในบางเรื่อง ( กวินทร์ ธรรมนุด. 2522 : 22 ) นอกจากนี้ผู้ที่มีความเชื่ออันอาจแตกต่างกันจะมีความสามารถในการคิดแตกต่างกัน ดังที่ สตรีกแลนด์ ( Strickland. 1977) พบว่า ผู้ที่มีความเชื่ออันอาจภายในตน เป็นผู้ที่มีการตัดสินใจมั่นคง เด็ดเดี่ยว ทำงานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ทำงานเป็นระบบระเบียบ มีความสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม มีความตั้งใจศึกษาหาความรู้เพื่อปรับปรุงตนเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมนั้นๆ เห็นคุณค่าของทักษะและความพยายามของตนเอง นอกจากนี้ นักเรียนที่มีเพศต่างกันจะมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์แตกต่างกัน ( จำรัส นองมาก . 2513 : 7 ; อ้างอิงมาจาก Kagen , Moss and Sigel n.d. , มาลา วิรุณานนท์ . 2515 : 141 - 150 , ถวิล ธาราโกชน . 2520 : 61 - 62 ) นักเรียนที่ศึกษาในชั้นปีที่ต่างกันมีการคิดด้านการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยาต่างกันด้วย ( ถวิล ธาราโกชน . 2520 : 66 ) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันนักศึกษาจะมีการคิดแบบวิเคราะห์ การคิดแบบจำแนกประเภท และการคิดแบบโยงความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันด้วย ( วิยะดา วิจักขณา . 2521 ) จะเห็นได้ว่าตัวแปรดังกล่าวมา มีความสัมพันธ์กับการคิดต่างๆ ซึ่งได้แก่ การคิดอย่างมีเหตุผล การคิดวิเคราะห์ การคิดไตร่ตรอง และการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยา การคิดเหล่านี้เป็นการคิดที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหา หรือนำไปสู่จุดมุ่งหมายโดยใช้เหตุผลในการคิด ซึ่งเป็นการคิดที่มีลักษณะใกล้เคียงกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาของนักศึกษาพยาบาล เห็นว่าความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญต่อนักศึกษาพยาบาล ในการศึกษาพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันเพราะนักศึกษาพยาบาลจะต้องเผชิญกับปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ ซึ่ง

นักศึกษาพยาบาลจำเป็นต้องนำความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปใช้ในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลและสถานการณ์ที่พบในชีวิตประจำวัน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาระดับของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล และเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล โดยจำแนกตามตัวแปร เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู และความเชื่ออำนาจแห่งตน ที่ผู้วิจัยเชื่อว่าตัวแปรดังกล่าวน่าจะมีความเกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล โดยศึกษาในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ภาควิชา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลศาสตร์มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อไป

#### ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลตามชั้นปีที่ศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล โดยจำแนกตาม เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู และความเชื่ออำนาจแห่งตน
3. เพื่อศึกษาอำนาจการทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลโดยพิจารณาจากตัวแปร เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู และความเชื่ออำนาจแห่งตน

#### ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ มากน้อยเพียงใดเมื่อเพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู และความเชื่ออำนาจแห่งตนแตกต่างกัน เพื่อเป็นข้อมูลให้อาจารย์พยาบาล ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบและใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม ปรับปรุงแก้ไข ให้นักศึกษาพยาบาลได้พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างเหมาะสม ถูกต้องตามศักยภาพและความแตกต่างของแต่ละบุคคล สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ทำให้ทราบถึงอำนาจการทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยพิจารณาจากตัวแปร เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู ความเชื่ออำนาจแห่งตนของนักศึกษาพยาบาล เพื่อเป็นข้อมูลเสนอให้อาจารย์พยาบาล ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ และใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการ พัฒนาการคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติ งานและการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต
3. เป็นการขยายความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าในด้านนี้ต่อไป

#### ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

##### 1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาหลักสูตร พยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2540 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ภาคใต้ 5 แห่ง จำนวน 1,836 คน

##### 2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาหลักสูตร พยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2540 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี จำนวน 336 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลาย ขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling)

##### 3. ตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ตอน

2.1 การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ นักศึกษาพยาบาล

ก. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

# 1. เพศ

- 1.1 นักศึกษาพยาบาลชาย
- 1.2 นักศึกษาพยาบาลหญิง

# 2. ชั้นปีที่ศึกษา

- 2.1 ชั้นปีที่ 1
- 2.2 ชั้นปีที่ 2
- 2.3 ชั้นปีที่ 3
- 2.4 ชั้นปีที่ 4

# 3. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

- 3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาดำ
- 3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาปานกลาง
- 3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง

# 4. การอบรมเลี้ยงดู แบ่งออกเป็น

- 4.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
  - 4.1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก
  - 4.1.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลาง
  - 4.1.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย
- 4.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป
  - 4.2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปมาก
  - 4.2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปปานกลาง
  - 4.2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปน้อย
- 4.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
  - 4.3.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมาก
  - 4.3.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยปานกลาง
  - 4.3.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยน้อย

## 5. ความเชื่ออำนาจแห่งตน แบ่งเป็น

### 5.1 ความเชื่ออำนาจภายในตน

### 5.2 ความเชื่ออำนาจภายนอกตน

ข. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 การศึกษาอำนาจการทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลโดยพิจารณาจากตัวแปร เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู และความเชื่ออำนาจแห่งตน

ก. ตัวพยากรณ์ ได้แก่

1. เพศ
2. ชั้นปีที่ศึกษา
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
4. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
5. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป
6. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
7. ความเชื่ออำนาจแห่งตน

ข. ตัวเกณฑ์ ได้แก่ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

## นิยามปฏิบัติการ

1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดพิจารณาอย่างรอบคอบในข้อความที่เป็นปัญหาโดยหาหลักฐานที่มีเหตุผล หรือข้อมูลที่เชื่อถือได้มายืนยันการตัดสินใจตามเรื่องราวหรือสถานการณ์นั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปที่ถูกต้อง โดยวัดจากความสามารถของนักศึกษาในการทำแบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตามแนวคิดของวัตสันและกลเซอร์ (Watson and Glaser, 1964) ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความสามารถใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ 5 ด้าน คือ

1.1 การอนุมาน (Inference) หมายถึง การพิจารณาความเป็นไปได้ของข้อสรุปจากหลักฐานที่ได้จากการสังเกตหรืออาศัยความรู้ทั่วไป

1.2 การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น ( Recognition of Assumptions ) หมายถึง การคิดพิจารณาข้อความที่สมมติขึ้น หรือคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า เพื่อรับรู้หรือตระหนักถึงข้อตกลงเบื้องต้น

1.3 การนิรนัย ( Deduction ) หมายถึง การคิดพิจารณาข้อความเกี่ยวกับเหตุและผล โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่เป็นสาเหตุ และอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุทั้งหมด เพื่อสรุปเป็นผลของข้อความนั้น

1.4 การตีความ ( Interpretation ) หมายถึง การสรุปความจากข้อมูลหรือหลักฐานที่กำหนดให้อย่างมีเหตุผลเพียงพอ โดยข้อสรุปนั้นไม่จำเป็นต้องถอดออกมาจากหลักฐานอย่างตายตัว

1.5 การประเมินข้อโต้แย้ง ( Evaluation of Argument ) หมายถึง การตัดสินความถูกต้องของการอ้างเหตุผล ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรงกับสถานการณ์ที่กำหนดให้

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ ผู้วิจัยแปลและปรับปรุงตามแนวคิดของวัตสันและเกรเซอร์ โดยแต่ละด้านจะสร้างเป็นสถานการณ์ เกี่ยวกับความรู้ทั่วไป หลังสถานการณ์จะเป็นข้อสรุปให้นักศึกษาเลือกตอบ เกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน และตอบผิดให้ 0 คะแนน

เกณฑ์ในการแบ่งความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

แบ่งระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็น 3 ระดับ คือ ระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูง กลาง ต่ำ โดยใช้ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ในการแบ่งดังนี้

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูง ได้ค่าสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณปานกลาง ได้ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 - 75

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่ำ ได้ค่าต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25

2. การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กในการอบรมเลี้ยงดูทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งทางวาจาและการกระทำ ทำให้เด็กรับรู้ทั้งความรู้สึกและการกระทำดังกล่าว โดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ตามแนวความคิดของโรเจอร์ส ( Rogers. 1972 : 117 ) ดังนี้

2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ( Democracy ) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ว่า ตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป พ่อแม่หรือผู้ปกครองให้ความรักความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมรับรู้ในกิจกรรมบางอย่าง ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง และให้ความร่วมมือกับเด็กตามโอกาสเหมาะสม

2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป ( Overprotection ) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ว่าตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการหรือทำอะไรด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองกำหนดไว้ ถูกควบคุมและอยู่ในสายตาหรือคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และมีความรู้สึกที่ว่าตนเองเป็นเด็กอยู่เสมอ

2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หรือทอดทิ้ง ( Rejection ) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กรู้สึกที่ว่าตนเองถูกเกลียดชัง ไม่ได้รับการเอาใจใส่สนับสนุนหรือให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร มักใช้วิธีวิจารณ์ตำหนิลงโทษที่รุนแรงและปราศจากเหตุผล ไม่ให้ความสนิทสนมเป็นกันเองและปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่

การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 3 แบบ สามารถวัดได้จากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของ นงนุช โรจนเลิศ (2533) คะแนนที่ได้จากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แทนปริมาณการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบที่นักศึกษาพยาบาลได้รับจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

การพิจารณาการอบรมเลี้ยงดู จะไม่ตัดสินว่านักศึกษาแต่ละคนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใด แต่จะพิจารณาว่านักศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอยู่ในระดับใดมาก ปานกลาง น้อย โดยใช้เกณฑ์ในการแบ่ง ดังนี้

1. ระดับมาก หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูสูงกว่าค่า  $\bar{X} + 1SD$

2. ระดับปานกลาง หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามการยอมรับมเลียงดู อยู่ระหว่าง  $\bar{X} \pm 1SD$

3. ระดับน้อย หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามการยอมรับมเลียงดูต่ำกว่า  $\bar{X} - 1SD$

3. ความเชื่ออำนาจแห่งตน แบ่งเป็น ความเชื่ออำนาจภายในตน และความเชื่ออำนาจภายนอกตน ซึ่งความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง การที่บุคคลมีความเชื่อ หรือรับรู้ว่าการกระทำหรือสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวต่างๆ ที่ตนประสบ เป็นผลจากการกระทำของตนเอง และตนสามารถทำนายและควบคุมให้เป็นไปตามที่ตนต้องการได้ ส่วนบุคคลที่มีความเชื่อหรือรับรู้ว่าการกระทำที่เกิดขึ้นกับตนไม่ได้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำของตน ตนควบคุมไม่ได้แต่เกิดจากอิทธิพลของอำนาจภายนอก เช่น โชค ดวง ความบังเอิญ อำนาจลึกลับหรืออำนาจของบุคคลอื่น บุคคลประเภทนี้จะเป็นผู้มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน ซึ่งความเชื่ออำนาจแห่งตนนี้ วัดได้โดยแบบวัดความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกตน ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงมาจาก ทศนา ทองภักดี ( 2528 : 113 - 117 ; อ้างอิงมาจาก Strickland, 1977 ) โดยผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย เป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย เป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

#### นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นักศึกษาพยาบาล หมายถึง นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ในสถานศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี จำนวน 4 ชั้นปี

2. เพศ หมายถึง นักศึกษาพยาบาลชาย นักศึกษาพยาบาลหญิง ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้

3. ชั้นปีที่ศึกษา หมายถึง ชั้นปีการศึกษาของนักศึกษาพยาบาลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

3.1 ชั้นปีที่ 1

3.2 ชั้นปีที่ 2

3.3 ชั้นปีที่ 3

3.4 ชั้นปีที่ 4

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา หมายถึง ระดับผลการเรียนเฉลี่ยทุกวิชาตั้งแต่เริ่ม  
เข้ารับการศึกษา จนถึงภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2540

4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ หมายถึง ระดับผลการเรียนเฉลี่ยที่ต่ำกว่า

P<sub>33</sub>

4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาปานกลาง หมายถึง ระดับผลการเรียนเฉลี่ย

ระหว่าง P<sub>33</sub> - 67

4.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง หมายถึง ระดับผลการเรียนเฉลี่ยที่สูงกว่า

P<sub>67</sub>

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาลในครั้งนี ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการศึกษาเรียงลำดับในการเสนอ ดังหัวข้อต่อไปนี้คือ

#### 1. เอกสารเกี่ยวกับการคิด

- ความหมายของการคิด
- ประเภทของการคิด

#### 2. เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

- ความหมายของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- ความสำคัญและของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการพยาบาล
- กระบวนการพยาบาลและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล
- รูปแบบและกระบวนการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- การวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

#### 3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคม และความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณ์

#### 4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

#### 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณ์

#### 6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่ออำนาจแห่งตน

#### 7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่ออำนาจแห่งตนและความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณ์

8. สมมติฐานการวิจัย

9. กรอบแนวคิด

#### ✕ การคิด (Thinking)

การคิดเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมองของบุคคล (Cognitive Process) โดยอาศัยข้อมูลประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาทางอวัยวะรับสัมผัสเกิดการรู้สึกการรับรู้ และระบบความจำ (ธัญญา บุญเพ็ญ และคณะ . 2534 : 206)

การคิด คือการดำเนินไปของกิจกรรมทางสมองอย่างมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างกฎเกณฑ์ เพื่อแก้ปัญหา ช่วยตัดสินใจ หรือพยายามทำความเข้าใจ ซึ่งการคิดไม่ใช่สิ่งลึกลับ แต่มีรูปแบบที่เรียนรู้ได้ (Ruggiero . 1988 :2-3 )

เมอร์เซล ( Mursell, cited in Ruggiero 1988 :3-4 ) ได้อธิบายถึงการคิดในลักษณะการทำงานของสมอง 2 ส่วนคือ ส่วนที่ทำหน้าที่ผลิตและส่วนที่ลงความเห็น โดยส่วนที่ทำการผลิตเป็นการคิดในด้านสร้างสรรค์มองปัญหาหลายๆ ด้าน มีการสืบค้นสร้างแนวคิดหลายๆ แบบ และส่วนที่ลงความเห็นจะเกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยต้องประเมินจากสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น มีใช้บนความรู้สึกของตนเอง และมีเหตุผล แยกแยะข้อดีข้อเสียของแนวคิดต่างๆ เป็นการคิดอย่างมีเหตุผลทางตรรกวิทยา

บลูม (Bloom . 1979 : 38-40 ) ได้กล่าวถึงการคิดและการแก้ปัญหาไว้ว่า แม้ความจำ ความรู้ จะเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญในการศึกษา แต่ก็เป็นเพียงพื้นฐานสู่สิ่งคาดหวังที่สูงกว่า คือ การที่ผู้เรียนสามารถใช้เทคนิค หรือนำหลักการข้อมูลต่างๆ มาใช้ได้อย่างเหมาะสมเมื่อเผชิญสถานการณ์ใหม่ การกระทำของผู้เรียนในลักษณะดังกล่าวนี้ บางคนเรียกว่าเป็นการคิด วิจารณญาณ ซึ่ง จอห์น ดิวอี้ เรียกว่าการคิดสะท้อนกลับ ( Reflective thinking ) (Dewey. 1933 : 12 ) ซึ่งการคิดสะท้อนกลับนี้ประกอบด้วย ( ชัยพร วิชาวุธ . 2525 : 325 - 341 )

1. การอุปนัย ( Induction ) เป็นการสรุปเป็นกฎเกณฑ์จากการสังเกตบางส่วน
2. การนิรนัย ( Deduction ) เป็นการคิดจากข้อความหนึ่งไปยังอีกข้อความหนึ่งตามหลักเหตุผล

3. การแก้ปัญหา ( Problem Solving ) ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อสภาพที่ต้องการแตกต่างจากสภาพที่เป็นในปัจจุบัน ความแตกต่างนี้คือ ปัญหา และการแก้ปัญหา คือ การทำให้ความแตกต่างนี้หมดไป

4. การตัดสินใจ ( Decision Making ) เป็นกระบวนการเลือกในระหว่างทางเลือกต่างๆ ซึ่งจะเป็นไปตามลำดับขั้นตอนในอันที่จะเลือกสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกมาสำหรับนำไปปฏิบัติจริง

การคิดดังกล่าวหลาย ๆ คนในปัจจุบันเรียกว่าการแก้ปัญหา นั่นก็คือความสามารถของบุคคลในการค้นพบข้อมูลที่เหมาะสม และเทคนิคการแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ โดยนำความรู้พื้นฐานที่พร้อมจะนำไปใช้ได้ ตลอดจนความสามารถในการประยุกต์สิ่งต่างๆ ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ การคิดเป็นลักษณะที่เฉพาะของมนุษย์ เกี่ยวข้องกับการจัดการกับข้อมูลใหม่ที่ได้รับและการจัดการกับข้อมูลที่เคยผ่านการเรียนรู้มาแล้วเพื่อนำไปสู่การตอบสนองครั้งใหม่ในสถานการณ์ใหม่ที่กำลังเผชิญอยู่ ( Berger. 1984 : 306 )

การคิดเป็นกระบวนการทางสมองที่เกิดขึ้นภายใน ขึ้นอยู่กับความสามารถของสมองแต่ละซีกของมนุษย์ เป็นความสามารถเฉพาะบุคคล การคิดเริ่มต้นเมื่อมีการกระตุ้นประสาทรับรู้จากสิ่งแวดล้อม และสมองมีการเลือกรับรู้การกระตุ้นนั้น สมองของมนุษย์สามารถคิดได้ตั้งแต่ขั้นต่ำ คือการคิดสิ่งที่ยังไม่ซับซ้อนจนถึงการคิดขั้นสูง ซึ่งเป็นการคิดสิ่งที่ยับยั้งตามความลึกลับของกฎเกณฑ์หรือปรากฏการณ์ ความสามารถในการคิดจะมีการพัฒนาเป็นลำดับจากง่ายไปยาก

การคิดประกอบด้วยองค์ประกอบใหญ่ๆ 2 อย่างคือ การใช้เหตุผลและการจินตนาการ โดยที่การใช้เหตุผลเป็นการควบคุมกระบวนการทางสัญลักษณ์ที่สัมพันธ์กับเป้าหมาย และเป็นระบบการใช้ข้อมูลเพื่อไปสู่การตัดสินใจ ในขณะที่จินตนาการเป็นการนำสัญลักษณ์ที่เป็นประสบการณ์ในอดีตมาจัดการใหม่ โดยปราศจากความเป็นจริงหรือทิศทางความคิด การคิดเป็นตัวกลางระหว่างการเรียนรู้และการตอบสนองและใช้ผลผลิตของความจำในการสร้างข้อมูลใหม่ การคิดวิจารณ์ญาณถือว่าการคิดในขั้นสูงที่เป็นผลผลิตของการใช้เหตุผล ส่วนการคิดในเชิงสร้างสรรค์เป็นทั้งการใช้เหตุผลและการจินตนาการ ยังมีข้อสรุปที่ไม่ตรงกันเกี่ยวกับการคิดในสองลักษณะนี้ว่าแบบใดเป็นความคิดที่สูงหรือกว้างกว่า แต่ในความเห็นโดยรวมแล้วความคิดทั้งสองแบบนี้ถือเป็นการคิดในระดับสูงของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

#### ประเภทของการคิด

เบอเกอร์ (ศศิธร จิตตพุทธิ .2539 : 16 อ้างอิงมาจาก Berger. 1984 : 306 ) กล่าวว่ารูปแบบการคิดขั้นพื้นฐานมีอยู่ 2 แบบ คือ แบบสร้างสรรค์ ( Creative aspect ) และรูปแบบตรรก ( Critical aspect ) ซึ่งแบบสร้างสรรค์จะใช้องค์ระบบข้อมูล ความคิดใหม่ๆ คิดค้นหา

ความน่าจะเป็น และทางเลือกต่างๆ รวมถึงจินตนาการที่ปราศจากกรอบและการชี้นำ ส่วนรูปแบบตรรก เป็นรูปแบบการคิดที่มีความเป็นสัญลักษณ์ ที่มีความสัมพันธ์กับเป้าหมายและการใช้ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการตัดสินใจ และ ยินเกอร์ (Yinger .1980 : 12 ) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการคิดแบบตรรกยังใช้สำหรับการทดสอบและการประเมินผลลัพธ์ต่างๆ ซึ่งเป็นการคิดที่ซับซ้อนทั้งหมดรวมทั้งการคิดวิจารณ์ญาณ ต้องอาศัยรูปแบบการคิดทั้งสองรูปแบบผสมกัน

บลูมได้แยกแยะระบบการคิดของคนตามความสามารถด้านความรู้ การคิดที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นตามลำดับ 6 ขั้น ดังนี้

1. ความรู้ ความจำ ( Knowledge ) เป็นความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่มีความหมายเชิงรูปธรรมและสัญลักษณ์
2. ความเข้าใจ ( Comprehention ) หมายถึง ความสามารถทางปัญญาในการจับใจความสำคัญของเรื่องแล้วแปลหรือย่อ ขยาย ให้ผู้อื่นเข้าใจได้
3. การนำไปใช้ ( Application ) หมายถึง ความสามารถในการนำเอาหลักการกฎเกณฑ์ ทฤษฎีต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์หนึ่งได้
4. การวิเคราะห์ ( Analysis ) หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวต่างๆออกเป็นส่วนย่อยว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร
5. การสังเคราะห์ ( Synthesis ) หมายถึง ความสามารถ ในการรวบรวมเรื่องราวองค์ประกอบต่างๆ หรือผสมผสานองค์ประกอบเหล่านั้นให้เป็นสิ่งใหม่
6. การประเมินค่า ( Evaluation ) หมายถึง การวินิจฉัยตัดสินคุณค่าสิ่งของ หรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่งโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือเกณฑ์มาตรฐาน

เคแกน, มอสส์ และ ซีเกล ( วียะดา วิจักขณา . 2521 : 7 ; อ้างอิงมาจาก Kagan, Moss and Sigel . 1968 : 172 ) ได้แบ่ง แบบการคิด ( Cognitive Styles ) เป็น 3 แบบ คือ

1. การคิดแบบวิเคราะห์ ( Analytical Styles ) คือ การคิดที่จะจัดสิ่งของเข้าเป็นพวกเดียวกัน โดยพิจารณาความคล้ายคลึงของส่วนต่างๆ ดังตัวอย่าง การให้เหตุผลในการจับคู่ภาพ 2 ภาพ จาก 3 ภาพที่กำหนดให้ ซึ่งมีภาพคน ไม่บรรทัด นาฬิกา จะเลือกนาฬิกาคู่กับไม้บรรทัด ด้วยเหตุผลที่ว่าเพราะต่างก็เป็นตัวเลขเหมือนกัน
2. การคิดแบบจำแนกประเภท ( Categorical Styles ) คือ การคิดโดยอาศัยการอ้างอิง ( Inferential ) ถึงความรู้ที่ตนได้รับ เช่น การหาชื่อรวมสำหรับภาพที่เข้าคู่กันดังตัวอย่าง

การให้เหตุผลในการจับคู่ภาพ คือเมื่อกำหนดภาพคน ไม่บรรทัด นาฬิกา จะเลือกนาฬิกาคู่กับ ไม่บรรทัด ด้วยเหตุผลที่ว่า เพราะต่างก็เป็นสิ่งไม่มีชีวิต

3. การคิดแบบโยงความสัมพันธ์ ( Relational Styles ) คือ การคิดโดยอาศัย ประสมการณ์ยึดถือหน้าที่ที่สัมพันธ์กันของสิ่งของในสถานการณ์อันใดอันหนึ่ง ดังตัวอย่าง การให้เหตุผลในการจับคู่ภาพ คือ เมื่อกำหนดภาพคน ไม่บรรทัด นาฬิกา จะเลือกคนคู่กับนาฬิกา ด้วย เหตุผลที่ว่าเพราะคนต้องใช้นาฬิกา

### การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ( Critical Thinking )

การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดอย่างมีทิศทาง เป็นการคิดอย่างมีเหตุผล ( Gagne. 1970 ) มีผู้ใช้ชื่อเรียกแตกต่างกัน ได้แก่ ความคิดแบบวิพากษ์วิจารณ์ ( ชุ่นดา นพคุณ. 2526 ) การคิดเป็น ( วสันต์ ศิลปสุวรรณ และคณะ. 2530 ) การคิดอย่างมีเหตุผล ( ลำยอง รัชมีมาลา. 2533 ) การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ( นิพนธ์ นาคสมบุญ. 2535 ) การคิด วิจารณ์ ( กนกนุช ชำภักตร์. 2539 ; ผ่องศรี เกียรติเลิศสนา. 2536 ) การคิดอย่างมี วิจารณญาณ ( ชำนาญ เอี่ยมสำอางค์. 2539 , อรพรรณ ลือบุญรัชชัย. 2538 )

### ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ฮิลการ์ด ( Hilgard. 1962 : 12 ) ให้ความหมายว่า เป็นความสามารถในการตัดสินใจ ข้อความหรือปัญหาว่าสิ่งใดเป็นจริง สิ่งใดเป็นเหตุเป็นผลกัน

ดิวี่ ( อรพรรณ ลือบุญรัชชัย . 2538 , อ้างอิงมาจาก Dewey . 1933 : 30 ) ได้ให้ความหมายของการคิดวิจารณ์ว่า หมายถึงการคิดอย่างไตร่ตรองโดยตรง ซึ่งเป็นการคิด ที่เริ่มต้นจากสถานการณ์ที่มีความยุ่งยากและสิ้นสุดลงด้วยสถานการณ์ที่มีความชัดเจนมี เป้าหมายในการวิเคราะห์ข้อความรู้ เพื่อตัดสินใจเชื่อหรือปฏิบัติซึ่งใกล้เคียงกับ Moore และ Parker ( 1986 ) ที่ว่าการคิดวิจารณ์ คือ การพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบในการ ตัดสินใจที่จะรับหรือปฏิเสธข้ออ้างต่างๆ เป็นการตัดสินใจอย่างฉลาดในการเชื่อถือและปฏิบัติ ซึ่งจะต้องมาจากการที่ได้มีการประเมินสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ ใช้ความสามารถในการเชื่อมโยงประเด็นปัญหา พิจารณาตัดสินใจในการทำต่างๆ อย่างถูกต้อง เหมาะสม

กาเย่ ( Gagne cited in Schank .1981 : 87 ) กล่าวว่า การคิดวิจารณ์เป็น กระบวนการทักษะภายในที่จะเลือกและนำไปสู่การให้คำนิยาม และการแก้ปัญหาใหม่ๆ

ฮันกินส์ (Hunkins. 1970 : 698) ให้ความหมายว่า การคิดวิจารณ์ญาณเป็นการคิดที่ประกอบด้วยการวิเคราะห์ และการประเมินผลข้อมูล

ยีนเกอร์ (Yinger. 1988 : 14) ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรมการรู้คิดที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลลัพธ์ทางการคิด ที่มีความสำคัญต่อการแก้ปัญหา การคิดตัดสินใจ และการสร้างสรรค์ผลลัพธ์ต่างๆ อีกทั้งการคิดวิจารณ์ญาณเป็นการคิดที่สะท้อนออกมาในรูปของการยอมรับ การปฏิเสธ หรือการปรับเปลี่ยนสภาพการณ์เพื่อการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ

แบนด์แมน และแบนด์แมน (Bandman and Bandman 1988 : 5) ให้ความหมายว่า เป็นการทดสอบอย่างมีเหตุผลในด้านแนวคิด การสรุปความ การตั้งสมมติฐาน ข้อโต้แย้ง การลงสรุป ความเชื่อและการกระทำ การทดสอบนี้ใช้แนวคิดพื้นฐานความน่าจะเป็นเชิงเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ การคิดตัดสินใจ และการคิดอย่างมีเหตุผลในประเด็นที่ยังสรุปไม่ได้

เอสเนอร์ (Eisner. cited in Gezi and Hadley 1970 :10) อธิบายถึงการคิดวิจารณ์ญาณว่ามีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) มีแรงผลักดันในการใฝ่รู้ 2) มีจินตนาการ 3) มีการประเมินค่า และ 4) สามารถสร้างความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงไปสู่การค้นพบสิ่งใหม่ได้

เอนนิส (Ennis. 1985 :45, 48) ได้อธิบายการคิดวิจารณ์ญาณในลักษณะการคิดหาเหตุผลได้ตรงอย่างมีสติ มีเหตุผล และเน้นการตัดสินใจว่าอะไรควรเชื่อควรปฏิบัติ โดยเน้นประเด็นสำคัญ 4 ประการ คือ

1. เป็นการคิดที่ใช้เหตุผล
2. เป็นการคิดที่มีการไตร่ตรองตรวจสอบเหตุผลทั้งของตนเองและผู้อื่น
3. เป็นการคิดที่เน้นสติสัมปชัญญะ
4. เป็นการคิดที่เน้นการตัดสินใจว่าอะไรควรเชื่อควรปฏิบัติ

วัตสันและเกลเซอร์ (Watson and Glaser. 1964 cited in Miller and Malcolm . 1990 : 67, Miller 1992 : 1402) ได้ให้ความหมายของการคิดวิจารณ์ญาณว่าเป็นสิ่งที่เกิดจากส่วนประกอบของทัศนคติ ความรู้ และทักษะ โดยทัศนคติเป็นการแสดงออกทางด้านจิตใจที่ต้องการการสืบค้นปัญหาที่มีอยู่ ความรู้จะเกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลในการประเมินสถานการณ์ การสรุปความอย่างเที่ยงตรงและการเข้าใจในความเป็นนามธรรม ส่วนทักษะจะประยุกต์รวมอยู่ในทัศนคติและความรู้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปความคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ว่า หมายถึง การคิดพิจารณาอย่างรอบคอบในข้อความที่เป็นปัญหาโดยหาหลักฐานที่มีเหตุผล หรือข้อมูลที่เชื่อถือได้มายืนยันการตัดสินใจตามเรื่องราวหรือสถานการณ์นั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปที่ถูกต้อง ความคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับการคิดอื่นๆ เช่น การคิดอย่างมีเหตุผล การคิดวิเคราะห์ การคิดไตร่ตรอง การคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยา ซึ่งการคิดเหล่านี้เป็นการคิดที่ใช้การพิจารณาอย่างมีเหตุผล มีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาหรือนำไปสู่จุดมุ่งหมาย ตัดสินใจในการกระทำต่างๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม

### ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นกระบวนการคิดที่มีความซับซ้อนและมีความสำคัญยิ่งในสังคมข้อมูลข่าวสาร จากข้อมูลที่ปรากฏพบว่ามีบุคคลต่างๆ พยายามสังเกตและจัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยมีคะแนนจากการวัดเป็นเครื่องมือบ่งชี้ โดยอาศัยทฤษฎีความสามารถทางสมองหรือหลักการใดหลักการหนึ่งมาอธิบายลักษณะหรือองค์ประกอบ การศึกษาครั้งนี้จะเสนอแนวคิดทฤษฎีความสามารถทางสมองที่แสดงกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดของกลุ่มจิตมิติ ( Psychometric Approach ) กลุ่มที่ใช้วิธีการศึกษาตามแนวทฤษฎีของเพียเจต์ ( Piagetian Approach ) และกลุ่มที่ใช้วิธีการศึกษาโดยการประมวลผลข้อมูล ( Information Processing Approach ) วิธีการศึกษาของแต่ละกลุ่มมีแนวคิดที่แตกต่างกัน ดังนี้

#### 1. แนวคิดของกลุ่มจิตมิติ

บินเน็ต และ ซีมอน ( Binet and Simon ) นักจิตวิทยากลุ่มจิตมิติ เริ่มทำการศึกษาในปี ค.ศ. 1950 ที่ประเทศฝรั่งเศส เทอร์แมนและคณะ ศึกษาในปี ค.ศ.1960 ในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งคณะของบินเน็ตและ เทอร์แมน เชื่อว่าเขามีปัญญาคือเป็นสมรรถภาพที่ใช้ทักษะการคิดต่างๆ ที่บุคคลได้รับและสะสมจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันมาแก้ปัญหาต่างๆ ที่เผชิญอยู่ ปี ค.ศ. 1972 สเปียร์แมน ( Spearman ) ได้เทคนิคการวิเคราะห์ตัวประกอบเป็นเครื่องมือในการอธิบายความแปรปรวน และความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องโครงสร้างของสมรรถภาพทางสมองโดยใช้คำว่าองค์ประกอบ ( Factor ) และเสนอทัศนะว่าสมรรถภาพทางสมองประกอบด้วยองค์ประกอบทั่วไป ( General Factor ) ซึ่งเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาทั่วไป ในที่นี้

สเปียร์แมนหมายถึง ความสามารถในการตอบแบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญาต่างๆ ไปนั่นเอง และอีกองค์ประกอบหนึ่งคือ องค์ประกอบเฉพาะ ( Specific Factor ) เป็นความสามารถพิเศษของแต่ละคนในการคิดแก้ปัญหาในแบบทดสอบที่แต่ละคนได้รับเฉพาะตัว และมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบทั่วไปตามความก้าวหน้าทางสถิติในเรื่องเทคนิคการวิเคราะห์ตัวประกอบนี้ ทำให้ทัศนะต่อสมรรถภาพทางสมองในลักษณะที่เป็นองค์ประกอบต่างๆ ได้รับการพัฒนามากขึ้น เช่น ทัศนะของเธอร์สตัน ( Thurstone . 1938 ) มีความเห็นว่าสมรรถภาพสมองที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นปฐมภูมิที่บุคคลใช้ในการแก้ปัญหานั้นมี 7-12 องค์ประกอบ และองค์ประกอบหลักที่สำคัญคือ ความเข้าใจภาษา ความคล่องแคล่วในการใช้คำ จำนวนมิติสัมพันธ์ ความคล่องแคล่วในการรับรู้และสังเกต ความจำ และการใช้เหตุผล รวม 7 องค์ประกอบ นอกจากนี้เธอร์สตันยังกล่าวว่าในการแก้ปัญหานั้นบุคคลอาจไม่ใช้ความสามารถในชั้นปฐมภูมิเพียงองค์ประกอบ อาจใช้หลายองค์ประกอบรวมกัน ซึ่งเธอร์สตันเรียกว่าสมรรถภาพขั้นทุติยภูมิ

ทัศนะเกี่ยวกับสมรรถภาพทางสมองที่เป็นองค์ประกอบต่างๆ ที่เป็นที่ยอมรับและนำมาใช้กันมากคือทัศนะของกิลฟอร์ด ( Guilford ) ที่เสนอว่าสมรรถภาพสมองมีลักษณะเป็นมิติ 3 มิติ ที่มีความสัมพันธ์ผสมผสานกันเป็นความคิดหรือสติปัญญาของมนุษย์ มิติเหล่านี้ได้แก่ มิติเนื้อหา ( Content ) เป็นลักษณะของข่าวสารข้อความจริงๆ ที่มนุษย์ได้รับ ในปี ค.ศ. 1967 กิลฟอร์ดได้เสนอไว้ 4 ลักษณะ คือ ภาพที่เป็นรูปธรรม ( Visual ) สัญญลักษณ์ ( Symbolic ) ภาษา ( Semantic ) และพฤติกรรม ( Behavior ) และได้เพิ่มลักษณะเนื้อหาที่เป็นเสียง ( Auditory ) ในการเสนอเมื่อปีค.ศ. 1977 มิติที่สองเป็นมิติผลผลิต ( Products ) ที่มีลักษณะแตกต่างกัน 6 ลักษณะ คือหน่วย ( Units ) จำพวก ( Classes ) ความสัมพันธ์ ( Relations ) ระบบ ( Systems ) การแปลงรูป ( Transformations ) และการประยุกต์ ( Implications ) ความสัมพันธ์ระหว่างมิติเนื้อหากับมิติผลผลิตที่ประสมประสานกันนี้ กิลฟอร์ดเรียกว่า Psychoepistemology มีทั้งหมด 30 มิติ และมิติที่สามเป็นมิติกระบวนการคิด ( Operation ) เป็นกระบวนการของสมองที่ปฏิบัติการหรือตอบสนองกับข้อมูลทั้ง 30 ลักษณะที่กล่าวมาแล้ว ได้แก่ การรู้จักและการรับรู้ ( Cognition ) ความจำ ( Memory ) การคิดแบบอเนกนัย ( Divergent Production ) การคิดแบบเอกนัย ( Convergent Production ) และการประเมินค่า ( Evaluation )

จากความสัมพันธ์ของมิติทั้งสามดังกล่าว องค์ประกอบของเชาว์ปัญญาตามทัศนะของกิลฟอร์ดจึงมีทั้งหมด 150 องค์ประกอบ ทัศนะเกี่ยวกับสมรรถภาพสมองเป็นองค์ประกอบ

ต่างๆ นอกจากจะเป็นองค์ประกอบที่เป็นอิสระจากกัน เช่น ความคิดของเรอ์นสไตน์ และเป็นการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบที่เป็นมิติ เช่น กิลฟอร์ด นอกจากนี้ยังมีทัศนะของนักจิตวิทยาอีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่าสมรรถภาพสมอง นอกจากจะเป็นองค์ประกอบต่างๆ แล้วในแต่ละองค์ประกอบใหญ่ๆ ยังมีองค์ประกอบย่อยที่ซับซ้อน เป็นลำดับขั้นในแต่ละองค์ประกอบเหล่านั้น ผู้เสนอทัศนะนี้ได้แก่ เวอร์นอน (Vernon . 1971) สโนว์ (Snow . 1978) ทัศนะที่เป็นที่ยอมรับกันมากได้แก่ ทัศนะของเวอร์นอนที่กล่าวว่า สมรรถภาพสมองมีองค์ประกอบทั่วไป (G - Factor) อยู่เหนือสุด และแยกออกเป็นองค์ประกอบสำคัญ (Major Group Factor) 2 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบที่เกี่ยวกับการศึกษาและภาษา และองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการปฏิบัติซึ่งเน้นหนักในเรื่องมิติสัมพันธ์ และการใช้เครื่องมือต่างๆ ทั้งสององค์ประกอบสำคัญนี้ยังแยกย่อยออกเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องอีก เวอร์นอน เรียกว่า องค์ประกอบรอง (Minor Group Factor) ในแต่ละองค์ประกอบรองนี้ยังจำแนกออกเป็น องค์ประกอบเฉพาะ (Specific Factor) สำหรับการแก้ปัญหาที่เป็นรายละเอียดของงานเวอร์นอนจัดให้เป็นลำดับสุดท้ายของสมรรถภาพสมอง

## 2. กลุ่มที่ใช้วิธีการศึกษาตามทฤษฎีของเพียเจต์

นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้พิจารณาการปฏิบัติของชาวปัญญาตามพัฒนาการของความคิดเชิงคุณภาพว่าระยะต่างๆ มนุษย์สามารถทำอะไรได้ และธรรมชาติของชาวปัญญาจะเปลี่ยนจากระยะหนึ่งไปสู่ระยะหนึ่งอย่างไร การศึกษาในแนวของเพียเจต์จะสนใจคำตอบหาเหตุผลอันจะเป็นแนวทางที่นำไปสู่วิธีการที่ได้กคิด และอธิบายวิธีการคิดจากขั้นตอนในระยะพัฒนาต่างๆ ตามที่เด็กจะมีวุฒิภาวะ ขั้นตอนต่างๆ ของพัฒนาการเป็นสากลสำหรับเด็กปกติทั่วไป และระดับการปรับตัวของสมองใกล้เคียงกับระดับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ

นักจิตวิทยาที่ใช้วิธีการศึกษาตามแนวทฤษฎีของเพียเจต์อีกหลายท่านได้แก่ บรูเนอร์ (Bruner) ออซูเบล (Ausubel) กาเย่ (Gagne) และทอแรนซ์ (Torrance) มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันเกี่ยวกับกระบวนการคิดของมนุษย์ว่าเป็นกระบวนการภายในสมองที่ไม่สามารถสังเกตหรือศึกษาได้โดยตรงแต่อนุมานโดยทางอ้อมว่าได้เกิดกระบวนการภายในขึ้น

### ทฤษฎีพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของเพียเจต์

เพียเจต์ มีแนวคิดที่ว่า เชาวน์ปัญญาเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ส่วนพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวตั้งแต่เกิด การปฏิสัมพันธ์นี้มีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมภายนอก รวมทั้งกระบวนการคิดของคน การปรับตัวประกอบด้วย การปรับรับเข้าโครงสร้างและการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง การปรับรับเข้าโครงสร้าง หมายถึง การตีความหรือการรับเอาข้อมูลจากภายนอกเข้าสู่โครงสร้างทางความคิดโดยอาศัยความรู้หรือวิธีการที่มีอยู่แล้ว และการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง หมายถึง การปรับเปลี่ยนโครงสร้างตามคุณสมบัติของวัตถุหรือสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการปรับรับเข้าโครงสร้างจึงเป็นกระบวนการปรับสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับความคิดของตนเองและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างจึงเป็นการปรับโครงสร้างทางความคิดให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

ความคิดที่เกิดขึ้นจากกระบวนการปรับรับเข้าโครงสร้างและปรับเปลี่ยนโครงสร้าง เรียกว่า โครงสร้างความคิด โครงสร้างความคิดจะมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอเพื่อให้เกิดความสมดุลทางความคิด ถ้าบุคคลได้พบกับข้อมูลหรือสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือเกิดปัญหาขึ้นก็จะอยู่ในสภาวะไม่สมดุลจำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างความคิดใหม่เพื่อให้เกิดความสมดุล กระบวนการดังกล่าวทำให้บุคคลสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างรอบคอบ สมเหตุสมผล ซึ่งเป็นความสามารถทางสมองที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเรียกว่า ขั้นพัฒนาการ ขั้นพัฒนาการจะเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตามลำดับขั้นและพัฒนาการ ในขั้นต้นก็จะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในขั้นสูง เพียเจต์เสนอว่าพัฒนาการความสามารถทางสมองของมนุษย์เริ่มตั้งแต่แรกเกิดไปจนถึงขีดสูงสุดในช่วงอายุประมาณ 15 ปี ซึ่งแบ่งลำดับการพัฒนาเป็น 4 ระยะดังนี้

1. ขั้นประสาทสัมผัส (Sensorimotor Stage) ตั้งแต่แรกเกิดถึงประมาณ 2 ขวบ เป็นขั้นที่เด็กสามารถแสดงออกทางการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการกระทำ การคิดของเด็กในขั้นนี้ใช้สัญลักษณ์น้อยมาก จะเข้าใจสิ่งต่างๆ จากการกระทำและการเคลื่อนไหว และจะเรียนรู้จากสิ่งรอบตัวเฉพาะที่สามารถใช้ประสาทสัมผัสได้เท่านั้น

2. ขั้นก่อนการปฏิบัติการ (Preoperational Stage) อายุประมาณ 2-7 ปี เป็นขั้นที่เด็กเริ่มใช้ภาษาและสัญลักษณ์อย่างอื่น การเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ภาษาเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ แต่เด็กในขั้นนี้พัฒนาการด้านการคิดยังไม่

สมเหตุสมผลยึดติดอยู่กับการรับรู้ ซึ่งเป็นข้อจำกัดเกี่ยวกับการตัดสินใจ การยึดติดอยู่กับสิ่งที่  
เป็นรูปธรรม ไม่สามารถคิดย้อนกลับโดยการใช้เหตุผล ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เข้าใจว่าคน  
อื่นคิดหรือเข้าใจเหมือนตนเอง มองปัญหา สิ่งของ หรือเหตุการณ์ที่ละด้านไม่สามารถพิจารณา  
หลายๆ ด้านพร้อมกันได้ ตัดสินสิ่งต่างๆ ตามสภาพที่รับรู้หรือมองเห็นในขณะนั้น และเชื่อมโยง  
เหตุการณ์หรือสิ่งของโดยไม่ใช้หลักเหตุผล

3. ขั้นปฏิบัติการด้านรูปธรรม (Concrete Operational Stage) อายุประมาณ 7-11  
ปี เป็นขั้นที่เด็กสามารถคิดด้วยการใช้สัญลักษณ์และภาษา สามารถสร้างภาพแทนในใจได้  
การคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง แก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรมได้ เข้าใจหลักการคงอยู่ของ  
สสารได้ว่าสสารหรือสิ่งของแม้จะเปลี่ยนสภาพไปก็ยังมีปริมาณเท่าเดิม คิดย้อนกลับได้รวมทั้ง  
จัดประเภทสิ่งของ ตลอดจนเข้าใจเรื่องการเปรียบเทียบ

4. ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม (Formal Operation Stage) อายุประมาณ 11 ปี  
ขึ้นไป เป็นขั้นที่เด็กสามารถเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม คิดอย่างสมเหตุสมผล สามารถตั้ง  
สมมติฐานในการแก้ปัญหา คิดแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ รู้จักคิดด้วยการสร้างภาพในใจ  
สามารถคิดเกี่ยวกับสิ่งนอกเหนือไปจากปัจจุบันหรือสถานการณ์ที่ยังไม่ได้เกิดขึ้นจริงๆ และคิด  
สร้างทฤษฎีได้ การคิดของเด็กจะไม่ยึดติดกับข้อมูลที่มาจากการสังเกตเพียงอย่างเดียว

ทฤษฎีของเพียเจต์ อธิบายพัฒนาการของการคิดจากขั้นหนึ่งไปสู่ขั้นหนึ่งอาศัย  
องค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือการเจริญเติบโตของร่างกายและวุฒิภาวะ ประสบการณ์  
ทางกายภาพและทางสมอง ประสบการณ์ทางสังคม และสภาวะสมดุลซึ่งเป็นกระบวนการที่แต่ละ  
คนใช้ในการปรับตัว ขั้นพัฒนาการของความคิดจะมีการเปลี่ยนแปลงตามลำดับขั้น ซึ่ง  
พัฒนาการในขั้นต้นจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในขั้นสูง และพัฒนาการของการคิดแต่ละคน  
มีลักษณะเดียวกันแต่จะแตกต่างกันในด้านอัตราความเร็วในการเกิดของแต่ละระดับของ  
พัฒนาการ

### 3. กลุ่มที่ใช้วิธีการศึกษาโดยการประมวลข้อมูล

วิธีนี้จะวิเคราะห์พฤติกรรมการทำงานของสมองโดยสนใจขั้นตอนการทำงานของสมอง  
ผลจากการผลิตคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวในการศึกษาความ  
คิดของคนจากกระบวนการเลียนแบบการทำงานของคอมพิวเตอร์ในลักษณะการปฏิบัติหน้าที่เหมือน

ระบบประมวลผลข้อมูล ตัวอย่างนักจิตวิทยากลุ่มนี้ แอตกินสันและชิฟฟริน (Atkinson and Shiffrin, 1969) อธิบายการประมวลผลข้อมูลว่า ประกอบด้วยโครงสร้างและกระบวนการ โครงสร้างประกอบด้วยโครงสร้างรู้สึกสัมผัส (Sensory Store) โครงสร้างระยะสั้น (Short Term Memory Store) โครงสร้างระยะยาว (Long Term Memory Store) โครงสร้างทั้งสามจะทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ แต่ละโครงสร้างมีลักษณะและกระบวนการดังนี้

1. โครงสร้างรู้สึกสัมผัส เป็นโครงสร้างที่เชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมทำให้รู้สึกว่ามีบางสิ่งบางอย่างเข้าไปในหัวแต่ยังไม่รู้ความหมาย สิ่งเข้ามามีลักษณะเหมือนสารที่เข้าไปจะคงอยู่ในโครงสร้างนี้ประมาณหนึ่งวินาที และมีความจุประมาณ 4 หน่วย ถ้าข้อมูลไม่ได้เดินทางไปในโครงสร้างระยะสั้น หรือไม่ให้ความสนใจก็จะสูญหายอย่างรวดเร็ว

2. โครงสร้างระยะสั้น อยู่ระหว่างโครงสร้างรู้สึกสัมผัสกับโครงสร้างระยะยาวเป็นโครงสร้างที่เรียกว่า หน่วยปฏิบัติการ (Working Memory) กับข้อมูลที่รับเข้ามา หรือเป็นศูนย์กลางการประมวลผลข้อมูล สิ่งเข้าที่รับเข้ามาถึงโครงสร้างระยะสั้นโดยผ่านโครงสร้างรู้สึกสัมผัส จะมีการปฏิบัติงานในโครงสร้างระยะสั้นโดยดึงความรู้ หรือประสบการณ์เดิมในโครงสร้างระยะยาวมาประมวลกับข้อมูลที่รับเข้ามาใหม่

3. โครงสร้างระยะยาว เป็นโครงสร้างที่ข้อมูลคงอยู่ถาวร หรือหน่วยเก็บข้อมูล (Memory Bank) เป็นบริเวณที่ข้อมูลเข้าไปอยู่นานกว่า 30 วินาที โดยไม่จำกัดความยาวนานของเวลาที่คงอยู่ และไม่จำกัดความจุของปริมาณข้อมูล

การทำงานในกระบวนการประมวลผลข้อมูลตามแนวคิดของแอตกินสัน และชิฟฟริน เริ่มต้นจากข้อมูลสิ่งแวดล้อมที่เป็นสิ่งเข้าไหลไปสู่โครงสร้างระยะสั้นหรือโครงสร้างปฏิบัติการ มีการประมวลผลข้อมูลซึ่งอาจต้องดึงความรู้ หรือประสบการณ์เดิมจากโครงสร้างระยะยาวมาปฏิบัติการโดยมีหน่วยควบคุมเป็นตัวควบคุมกิจกรรมการคิด กำหนดวิธีการแก้ปัญหา ประเมิน และคัดเลือกวิธีการแก้ปัญหา และประเมินกระบวนการแก้ปัญหา หลังจากนั้นข้อมูลจะไหลจากโครงสร้างระยะสั้นไปตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นการคิดที่อยู่ในกระบวนการควบคุม

สเติร์นเบิร์ก (Sternberg, 1985) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับเขาน้ำปัญญาโดยใช้ชื่อว่า ทฤษฎีเขาน้ำปัญญาลำสามเกลียว (Triarchich Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายความสามารถทางปัญญาด้วย 3 ทฤษฎีย่อย คือ ทฤษฎีย่อยส่วนประกอบของความคิด (Componential

Subtheory) ทฤษฎีย่อยของประสบการณ์ (Experiential Subtheory) และทฤษฎีย่อยของความสอดคล้องกับบริบทสังคม (Contextual Subtheory)

ทฤษฎีย่อยส่วนประกอบของการคิด อธิบายถึงโครงสร้างและกลไกที่อยู่เบื้องหลังทางเชาวน์ปัญญา ส่วนประกอบของความคิดมีรูปแบบตามหน้าที่พื้นฐาน แบ่งได้ 3 ชนิด คือตัวควบคุมในระดับสูง (Metacomponent) ซึ่งควบคุมกระบวนการประมวลผลความรู้ของบุคคล เช่น การวางแผนตัดสินใจแก้ปัญหา ซึ่งรวมไปถึงกระบวนการตัดสินใจวิธีในการแก้ปัญหา ดำเนินการคิดและประเมินผลที่ได้จากการคิด เป็นกระบวนการคิดเชิงการ (Executive Process) ที่ใช้ประกอบส่วนประกอบของการคิดอื่นๆ ว่าต้องทำอะไร และในขณะที่เดียวกันเป็นส่วนที่รับผลย้อนกลับจากส่วนประกอบของการคิดอื่นๆ ว่ามีปัญหาในการแก้ปัญหาหรือปฏิบัติงานอย่างไร องค์ประกอบของประสิทธิภาพปฏิบัติงาน (Performance Components) เป็นกระบวนการลงมือปฏิบัติงานจริงๆ ตามแผนภาพทำงานที่ส่วนควบคุมจัดวางไว้ เช่น ความวามลักษณะต่างๆ ของปัญหาการเข้ารหัส การสรุปอ้างอิงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะต่างๆ ตลอดจนการเปรียบเทียบทางเลือกต่างๆ ที่ผลสรุปของการแก้ปัญหาจะเป็นไปได้ และส่วนที่ทักเินได้ความรู้เป็นองค์ประกอบที่ใช้ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ประกอบด้วยการจัดการรวมความรู้อย่างได้ประมวลความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

ทฤษฎีย่อยของประสบการณ์ สเติร์นแบร์ก อธิบายว่า งานหรือสภาพการณ์จะกำหนดให้ส่วนประกอบของการคิดแสดงเชาวน์ปัญญาออกมา ความสามารถของเชาวน์ปัญญามี 2 ลักษณะ คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่แปลกใหม่ และความคล่องแคล่วของส่วนประกอบของการคิดในการประมวลผลข้อมูลให้เป็นระบบที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างอัตโนมัติ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่แปลกใหม่มีกระบวนการที่จำด้วย 2 ประการคือ เข้าใจปัญหา และการดำเนินการแก้ปัญหาตามความเข้าใจ การแก้ปัญหา หรือสถานการณ์ใหม่จะต้องเกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิม หรือต้องใช้พื้นฐานทางปัญญาทำความเข้าใจปัญหา หรือความสามารถในการประมวลความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

ทฤษฎีย่อยของความสอดคล้องกับบริบทของสังคม สเติร์นแบร์ก อธิบายการเชื่อมโยงระหว่างสภาพปัญหากับสิ่งแวดล้อมว่าความสามารถทางเชาวน์ปัญญาเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคม และวัฒนธรรมของบุคคล เป็นชุดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประสบการณ์ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมให้เหมาะสมกับความสามารถ และดำเนินการของตนเอง และเลือกสิ่งแวดล้อมที่ตนพอใจโดยพลางที่สุด

ทฤษฎีย่อยทั้งสามอธิบายกระบวนการความคิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง การเลือก และการดัดแปลงสิ่งแวดล้อมของบุคคล สเติร์นเบอร์กเชื่อว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดที่อยู่ในส่วนควบคุม (Metacomponents) ซึ่งควบคุมกระบวนการประมวลความรู้ และช่วยให้บุคคลดำเนินการคิด และประเมินผลที่ได้จากการคิด เป็นกระบวนการขั้นสูงที่ใช้วางแผน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นกระบวนการที่รับผิดชอบในการกำหนดว่าจะทำอย่างไรกับงานเพื่อให้งานนั้นดำเนินไปได้อย่างถูกต้อง

กิลฟอร์ด (Watson and Glaser, 1964 ; citing Guilford, 1960) วิเคราะห์องค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่มีความสำคัญสำหรับการคิดวิจารณ์ญาณนั้น แบ่งได้ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา องค์ประกอบด้านการแก้ปัญหา แบ่งเป็นความคิดแบบเอกนัยและแบบอนนัย และองค์ประกอบด้านการประเมิน

นอกจากนี้ยังพบว่านักจิตวิทยากลุ่มที่ใช้ วิธีการศึกษาของเพียเจต์หลายท่านได้แก่ บรูเนอร์ ออสซูเบล และกาเย มีความเห็นที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับกระบวนการคิดว่า ความคิดหรือกระบวนการทางปัญญาของมนุษย์ นอกจากจะเป็นระบบที่ซับซ้อนแล้วยังเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ นักจิตวิทยากลุ่มนี้ ได้แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างทางความคิดของมนุษย์ได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเป็นลำดับโดยอาศัยปฏิสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิดเป็นกระบวนการในสมองของมนุษย์ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับรู้ การจำ การคิด และแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งเป็นกระบวนการภายในสมองซึ่งไม่สามารถสังเกตหรือศึกษาได้โดยตรง แต่อนุมานโดยทางอ้อมว่าได้เกิดกระบวนการภายในขึ้น แนวคิดของกลุ่มนี้ถ้าพิจารณาตามแนวทฤษฎีกลุ่มประมวลผลข้อมูลโดยเน้นองค์ประกอบหลักก็จะพบว่า แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็นสารสนเทศหรือข้อมูล และส่วนที่เป็นกระบวนการจัดกระทำกับข้อมูลหรือส่วนประมวลผลข้อมูล จากแนวคิดนี้จะเห็นได้ว่า สิ่งเข้าในรูปแบบต่างๆ จะถูกรับเข้ามาเป็นข้อมูล สมองของมนุษย์ ทำหน้าที่เป็นเครื่องประมวลผลข้อมูลคล้ายการทำงานของคอมพิวเตอร์ที่มีระบบการทำงานสลับซับซ้อน โดยที่สมองของมนุษย์จะมีโปรแกรมต่างๆ สำหรับจัดกระทำกับข้อมูลที่ได้รับเข้ามา สรุปตามแนวคิดของกลุ่มจิตมิติที่ว่าความสามารถทางสมองมีลักษณะของการปฏิบัติงานตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในลักษณะของความสามารถด้านต่างๆ ที่เรียกว่า องค์ประกอบซึ่งสามารถประเมินในเชิงปริมาณโดยใช้คะแนน จากการวัดด้วยแบบทดสอบเป็นตัวบ่งชี้สิ่งที่เป็นผลผลิตของเขาวินิจฉัย แนวคิดของกลุ่มที่ใช้วิธีการศึกษาตาม

ทฤษฎีของเพียเจต์ และกลุ่มประมวลผลข้อมูลที่ว่าความสามารถทางสมองมีลักษณะเปลี่ยนแปลงได้โดยอาศัยข้อมูลที่เป็นตัวป้อน เพื่อให้บุคคลจัดกระทำกับข้อมูลตามกระบวนการที่เป็นระบบของกระบวนการคิด ผลผลงานแนวคิดของ 3 กลุ่มดังกล่าวเป็นแนวทางให้เข้าใจการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้งในด้านการประกอบ พัฒนาการ และกระบวนการปฏิบัติการของสมอง

#### ความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการพยาบาล

ระบบการดูแลสุขภาพในทุกวันนี้ ต้องการพยาบาลที่มีความรู้และมีความชำนาญในการปฏิบัติ เพื่อให้การดูแลสุขภาพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการปฏิบัติการพยาบาลสามารถฝึกฝนให้เกิดความชำนาญได้ ส่วนในด้านความรู้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นพยาบาลจึงต้องติดตามข้อมูลข่าวสารงานวิจัยและผลงานทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ ในการปฏิบัติงานสิ่งที่พยาบาลต้องใช้อยู่เสมอคือทักษะในการแก้ปัญหา ซึ่งต้องผ่านกระบวนการคิด บางครั้งจำเป็นต้องใช้กระบวนการคิดที่ซับซ้อน เพื่อประเมินสถานการณ์ทางการพยาบาล ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาจากข้อมูลที่มีอยู่ อันจะนำไปสู่แผนการปฏิบัติการพยาบาลที่เหมาะสมได้ในที่สุด พยาบาลจะต้องพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาให้มีความรวดเร็วถูกต้อง ซึ่งต้องอาศัยพื้นฐานของความสามารถในการคิดวิจารณญาณ

ปัจจุบันการให้บริการสุขภาพ มักมุ่งเน้นที่ความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นสำคัญ อีกทั้งยังให้ผู้รับบริการเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของตนเองมากขึ้น ดังนั้นการให้บริการพยาบาลจึงต้องมีการจัดเตรียมให้ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการเป็นสำคัญ จึงเป็นเหตุให้เกิดความท้าทายพยาบาลในด้านความรู้และทักษะทางการพยาบาล รวมทั้งความสามารถของพยาบาลในการแก้ปัญหาที่จะให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการดูแลตนเอง ด้วยเหตุนี้พยาบาลจึงต้องจำเป็นต้องมีการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อใช้แก้ปัญหาต่างๆ ก่อให้เกิดความพึงพอใจและประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับบริการ (Synder, 1993 : 206) นอกจากนี้การคิดอย่างมีวิจารณญาณยังช่วยในการอำนวยความสะดวกในการใช้กระบวนการพยาบาล ทำให้การทำงานง่ายขึ้น หากใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ชีวิตและการทำงานมีคุณภาพ (Bandman and Bandman, 1988 : 2)

วิชาชีพการพยาบาล เป็นวิชาชีพที่ต้องใช้ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ การแก้ปัญหาและการทำความเข้าใจในกรอบแนวคิดและทฤษฎีทางการพยาบาล ตลอดจนการวิจัยเพื่อพัฒนาความรู้ทางการพยาบาล ความสามารถเหล่านี้จำเป็นต้องใช้ความ

สามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นองค์ประกอบ เพื่อให้เกิดผลสูงสุดในการปฏิบัติการพยาบาล (Case.1994 : 101 )

นักการศึกษาพยาบาลหลายท่านพยายามสร้างกรอบแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการพยาบาล โดยประยุกต์จากสาขาอื่นๆ ( Berger .1984 : 307; Bower and McCarthy 1993 : 107 ; Gross, Takazawa and Rose .1987 :317-318 ; Jones and Brown . 1991 :530 ) และให้คำจำกัดความของการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางการพยาบาลว่าเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาที่ได้มาจากการใช้กระบวนการพยาบาล ( Jones and Brown .1991 : 530 ) ดังนั้นความสามารถในการแก้ปัญหาถ้าหากมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นองค์ประกอบแล้ว จะช่วยให้การปฏิบัติการพยาบาลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งในระบบการดูแลสุขภาพทุกวันนี้ต้องการพยาบาลที่มีความรู้กว้างและมีความชำนาญในการปฏิบัติ เนื่องจากระบบภาวะสุขภาพที่มีความซับซ้อนมากขึ้นมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการพยาบาลจึงต้องอาศัยพยาบาลที่มีความรอบรู้ มีความสามารถในการดูแลผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ ( Pardue .1987 : 354 ) สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการช่วยพัฒนาความรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาล การสะท้อนถึงความเป็นวิชาชีพของพยาบาลนั้น พยาบาลจะต้องมีการขยายความรู้และความคิดที่พร้อมจะแสดงออก จากที่เคยกระทำตามคำสั่งของคนอื่น มากระทำภายใต้การตัดสินใจที่อิสระของพยาบาล ( Valiga. 1983 cite in Pardue. 1987 : 354 ) จากสภาพการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังกล่าว ทำให้พยาบาลไม่สามารถพึ่งพาพฤติกรรมประจำ ทักษะการปฏิบัติการพยาบาล หรือการชี้แนะทางคลินิกที่สืบต่อกันมาได้ พยาบาลจึงต้องพัฒนาความสามารถในการขึ้นำการตัดสินใจที่ถูกต้อง มีการตอบสนองและแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมในสภาพการณ์ทางคลินิก ดังนั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะขาดเสียไม่ได้สำหรับพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลในคลินิก ( Malek. 1986 : 20 )

จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพยาบาลเป็นอย่างมากทำให้นักการศึกษาเริ่มสนใจและกระตือรือร้นที่จะพัฒนาความสามารถในการคิดของนักศึกษพยาบาลทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูพยาบาลที่จะพัฒนาคุณลักษณะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เกิดขึ้นในนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะเป็นผู้ปฏิบัติงานในบทบาทของพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพตามที่สังคมคาดหวัง แต่ปัญหาที่พบคือวิธีการเรียนการ

สอนในปัจจุบันไม่ส่งเสริมหรือเอื้ออำนวยให้นักศึกษาเกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ (อรสา พันธภักดี. 2537 : 9)

ในการศึกษาพยาบาล การคิดอย่างมีวิจารณญาณถูกนำมาใช้โดยผ่านกระบวนการแก้ปัญหา แม้การแก้ปัญหาจะไม่ได้แสดงถึงว่ามีการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้งหมด แต่ในสถานการณ์ที่ต้องการแก้ปัญหาจะต้องใช้การคิดวิจรรย์ญาณอยู่ด้วย การปฏิบัติงานในคลินิกซึ่งมีสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและซับซ้อนอยู่เป็นประจำ ต้องตัดสินใจแก้ปัญหาผู้ป่วยที่เกิดขึ้นอย่างกระทันหัน รวดเร็วและถูกต้อง แม่นยำอยู่ตลอดเวลาในขณะปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลต้องเผชิญกับสภาพของผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะวิกฤตบ่อยครั้ง เช่น สภาวะการสูญเสียโลหิตอย่างกะทันหัน สภาวะช็อคหมดสติ สภาวะที่ผู้ป่วยจะฆ่าตัวตาย สภาวะที่หัวใจหยุด กระทันหัน เป็นต้น สภาวะเหล่านี้พยาบาลจะต้องใช้ความคิด พิจารณาอย่างรวดเร็วในการตัดสินใจสภาพการณ์ที่พบ และเลือกใช้ความรู้ที่มีอยู่อย่างเหมาะสมทันที กระบวนการทำงานสมมตนี้ต้องเป็นไปอย่างรวดเร็วและถูกต้องเสมอ เพราะการตัดสินใจของการพยาบาลทุกขั้นตอนมีความสำคัญต่อชีวิตและความปลอดภัยของผู้ป่วยตลอดเวลา พยาบาลจึงจำเป็นต้องใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การพยาบาลอย่างเหมาะสม (ดวงเนตร ธรรมกุล. 2539 : 20-21)

#### กระบวนการพยาบาลและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะเกี่ยวข้องกับบุคคลอยู่เสมอในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพราะการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน บุคคลจะต้องเผชิญกับปัญหาหรือสถานการณ์ทั้งเก่าและใหม่ ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องใช้ความสามารถในการคิดวิจรรย์ญาณเข้าไปพิจารณาสถานการณ์นั้นอย่างรอบคอบ และแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมต่อไป สำหรับในนักศึกษาพยาบาล ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะนำมาใช้ได้ในทุกๆด้าน ทั้งด้านการเรียน การฝึกปฏิบัติงาน การทำ กิจกรรม หรือแม้แต่การดำเนินชีวิตประจำวันของเราเอง (กนกนุช ขำภักดิ์. 2539 : 20) โดยเฉพาะกระบวนการพยาบาลซึ่งเป็นขั้นตอนของกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เป้าหมายทางการพยาบาลบรรลุผล (Yura and Walsh . 1978) ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การประเมินภาวะสุขภาพ (Assessment) เป็นขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสภาวะสุขภาพของผู้รับบริการ ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะเป็นส่วนช่วย

ในการเข้าใจถึงความต้องการของผู้รับบริการ การตอบสนองของเขาต่อปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้น และอาจจะเกิดขึ้น นอกจากนี้แล้วข้อมูลยังมีส่วนสำคัญในการกำหนดปัญหาทางการพยาบาล ดังนั้นข้อมูลที่ถูกต้องครอบคลุมจะทำให้กระบวนการพยาบาลบรรลุเป้าหมายสูงสุด

ขั้นที่ 2 การวินิจฉัยการพยาบาล ( Diagnosis ) เป็นขั้นตอนของการกำหนดปัญหาทางการพยาบาล ซึ่งครอบคลุมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วทั้งหมด ปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้นหรือมีโอกาสเกิดและอาจเกิดขึ้นได้

ขั้นที่ 3 การวางแผนการพยาบาล ( Planning ) เป็นการพิจารณาและกำหนดกิจกรรมการช่วยเหลือหรือร่วมมือกับผู้รับบริการโดยการตั้งเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญ กำหนดรายละเอียดของวิธีการ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วและป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการพยาบาล ( Implementation ) เป็นขั้นตอนที่นำแผนการพยาบาลไปสู่การกระทำ

ขั้นที่ 5 การประเมินผล ( Evaluation ) เป็นขั้นตอนของการเปรียบเทียบผลการตอบสนองต่อการพยาบาลที่ได้รับกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนเป้าหมายหรือไม่ นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงคุณภาพในการกระทำการพยาบาลด้วย ซึ่งผลสรุปที่ออกมาจะเป็นส่วนกำหนดให้มีการพิจารณา ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายต่อไป

กระบวนการพยาบาลที่ใช้ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาทางการพยาบาล ต้องอาศัยความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณในทุกๆ ขั้นตอน ดังที่ แบนด์แมน และแบนด์แมน ( Bandman and Bandman, 1988 : 112 - 134 ) กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณมีความจำเป็นในทุกๆ ขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูลที่ต้องอาศัยการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนในการเลือกข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ให้สอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข จากนั้นก็นำมาวิเคราะห์ภายใต้สถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจงของแต่ละบุคคล และใช้ความคิดเชิงตรรกะในการสรุปความเพื่อการวินิจฉัยการพยาบาล ต้องอาศัยการเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ที่ได้วิเคราะห์เอาไว้แล้ว กับสาเหตุและพยาธิสภาพของโรค

สำหรับขั้นของการวางแผนการพยาบาลต้องใช้ความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณในการค้นหาทฤษฎีที่จะคงไว้หรือส่งเสริมสุขภาพของผู้รับบริการ ส่วนการปฏิบัติการพยาบาลจะเป็นทักษะการพยาบาลภายใต้การคิดอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยความรู้และทัศนคติที่ดี จนถึงขั้นสุดท้ายการประเมินผล ดังนั้นนักศึกษาพยาบาลทุกคนควรได้รับการพัฒนาความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณเพื่อการแก้ปัญหาทางการพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพเป็นพยาบาลที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

### รูปแบบและกระบวนการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

มีนักการศึกษาทางการศึกษาและจิตวิทยาหลายท่านได้ค้นคว้าเสนอแนวคิดและกระบวนการในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้หลายรูปแบบ คือ

1. การฝึกหรือให้เรียนรู้มาก เนื่องจากได้มีการวัดประสิทธิผลของการศึกษาในมหาวิทยาลัยพบว่า ระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะเพิ่มขึ้นในระดับชั้นปีที่สูงขึ้น (Feldman and Newcomb. 1969, Whilla. 1978 cited in Young. 1980 : x-xi) ซึ่งยัง (Young. 1980 : ix) กล่าวว่า การคิดวิจาร์ณญาณเป็นการทำงานของสมองที่ต้องใช้โครงสร้างทางปัญญาและกิจกรรมทางสมอง เป็นกลไกทางปัญญาของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการตัดสินใจซึ่งสามารถพัฒนาได้ด้วยการจัดเนื้อหาและกลไกที่เหมาะสม

2. การเน้นกิจกรรมและการปฏิบัติจริง ซึ่งเคอร์ฟิสส์ (Kurfiss. 1988 cited in Kramer. 1993 : 406) กล่าวว่า การพัฒนาการคิดวิจาร์ณญาณที่เน้นกิจกรรมและการปฏิบัติจริงจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพการณ์ที่มีความหมายต่อเขา ผู้เรียนจะแสวงหาสภาพการณ์ คำถามหรือปัญหาที่จะนำไปสู่ข้อสรุปที่มีเหตุผล อันสามารถตัดสินใจได้

3. การสอนการคิดวิจาร์ณญาณแยกออกมาเฉพาะ ซึ่งแอนนิส (Ennis. 1985 : 47) ได้เสนอแนะว่า ในการสอนเพื่อพัฒนาการคิดวิจาร์ณญาณนั้น เป็นการสอนแบบกว้างๆ ควรสอนแยกจากเนื้อหาปกติ อาจใช้เนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น ปัญหาต่างๆหรือเนื้อหาวิชาตามปกติ เน้นที่เป็นบริบทนอกโรงเรียน ไม่จำเป็นต้องใช้เนื้อหาสาระประกอบเสมอไป

4. การจัดสภาพการณ์ให้เอื้ออำนวยร่วมกับการได้รับการฝึกฝนอย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถพัฒนาการคิดวิจาร์ณญาณได้ นักการศึกษาไทย ทิศนา ขัมมณี กล่าวว่า การสอนกระบวนการคิดหรือการสอนให้ผู้เรียนคิดเป็นนั้น เป็นเรื่องที่มีความคลุมเครืออยู่มาก เนื่องจากกระบวนการคิดนั้นไม่ได้มีลักษณะเป็นเนื้อหาที่ครูจะสามารถเห็นได้ง่ายหรือสามารถนำไปสอนได้ง่าย การคิดมีลักษณะเป็นกระบวนการ ดังนั้นการสอนจึงต้องเป็นกระบวนการด้วย (ทิศนา ขัมมณี 2537 : 24) ร่วมกับการจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม

ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิดวิจาร์ณญาณนั้นผู้สอนจะต้องปฏิบัติอย่างมีขั้นตอน นักการศึกษาได้เสนอรูปแบบการเรียนการสอนที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดการคิดวิจาร์ณญาณไว้แตกต่างกันไป (Schanle. 1990 : 89, Pond . et al . 1991 : 19) เช่น กรณีศึกษา การสัมภาษณ์ การทำงานเป็นกลุ่ม หรือการใช้การเขียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก วิชาการดังกล่าวนี้จะช่วยกระตุ้นให้นักศึกษารู้จักสงสัย รู้จักตั้งคำถาม คิดหาข้อมูลและเหตุผลสนับสนุนความคิดและคำตอบหรือโต้แย้งได้ กระตุ้นให้นักศึกษากระตือรือร้นอยากรู้ อยากเห็น

โดยจะต้องให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนด้วยตนเอง การใช้วิธีการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิจารณ์ญาณจะช่วยพัฒนานักศึกษาพยาบาล ให้เป็นบุคคลที่เป็นผลผลิตของการศึกษาตามที่นักการศึกษาคาดหวัง และเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

บุคคลที่มีการคิดวิจารณ์ญาณจะสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักการศึกษายาบาลควรพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการคิดวิจารณ์ญาณและสามารถแก้ปัญหา พร้อมทั้งหาจุดบกพร่องในรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต (ดวงเนตร ธรรมกุล. 2539 : 22 )

ซีเจล ( ศศิธร จิตตพุทธิ. 2539 : 19-20 ; อ้างอิงมาจาก Siegel cited in Bandman and Bandman. 1988 : 4 ) ได้ชี้ถึงความจำเป็นในการสอนให้นักศึกษามีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณเอาไว้ 3 ประเด็น ได้แก่

1. เป็นการช่วยให้นักศึกษามีความพึงพอใจในตนเอง และรู้สึกถึงอิสรภาพในการปกครองตนเอง เนื่องจากการสอนให้นักศึกษามีการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ จะมีการเปิดโอกาสให้นักศึกษามีการโต้ตอบอย่างกระตือรือร้น และยอมรับความคิดเห็น การตัดสินใจ หรือการประเมินของนักศึกษาที่อยู่บนเหตุผลที่ชัดเจน

2. การสอนให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ จะเป็นการเพิ่มพลังอำนาจ ( empower) แก่นักศึกษาในการควบคุมตนเอง ที่จะวางจุดหมายให้กับตนเอง สนับสนุนให้นักศึกษาตั้งคำถามและหาทางเลือก

3. การสอนให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ จะเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษามีการใช้เหตุและผล รู้จักการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

แบนด์แมนและแบนด์แมน ( Bandman and Bandman. 1983 : 6 ) ได้เสนอรูปแบบการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษาเกิดการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณไว้ 3 รูปแบบ ได้แก่

1. Feeling Model เป็นความรู้สึกประทับใจในข้อมูลที่ได้รับ จะเกิดขึ้นเมื่อมีการสังเกตความไวต่อความรู้สึก มีความเข้าใจ ตื่นตัวต่อสัญญาณชีพ อาการและอาการแสดงและสนใจในภาวะจิตใจของผู้ป่วย นอกจากความรู้สึกดังกล่าวแล้ว ยังต้องการการหยั่งรู้เกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ

2. Vision Model เป็นรูปแบบต่อจาก Feeling Model จะมีการสร้างโครงสร้างความคิดเพื่อจัดระบบและแปลความรู้สึก สันนิษฐานข้อมูลของผู้ป่วย มีการสืบค้นหลักการ หรือกฎที่อาจนำไปสู่การตอบสนองที่เหมาะสมระหว่างพยาบาลและผู้ป่วย

3. Examination Model รูปแบบการทดสอบหรือการตรวจสอบ ใช้ในการสะท้อนความคิด ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง รวมทั้งกฎหรือการวินิจฉัยที่ได้คิดเอาไว้ เพื่อการตรวจสอบและตรวจพินิจ

ทั้ง 3 รูปแบบนี้ สามารถนำไปช่วยเสริมในการเรียนการสอน เพื่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพยาบาลได้ เนื่องจากการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ต้องการการคิดที่ไตร่ตรอง ถัดมาเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ ที่ได้มา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้ feeling model ในการพิจารณาข้อมูลเพื่อให้เกิดการหยั่งรู้อย่างลึกซึ้ง จากนั้น vision model จะช่วยให้เกิดการคิดวิจารณญาณในการสันนิษฐาน และสืบค้นหลักการต่างๆ ซึ่งเป็นตัวชี้้นำในการตอบสนองที่เหมาะสม ระหว่างพยาบาลและผู้ป่วย สำหรับขั้นตอนสุดท้ายใน examination model ในการทดสอบความคิด หรือสมมติฐานที่ตั้งไว้ รูปแบบทั้ง 3 นี้ จะเป็นกรอบหรือแนวคิดสำหรับผู้สอนในการสอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดวิจารณญาณดังกล่าว

#### การวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

วัตสันและเกลเซอร์ (Watson and Glaser 1964 : 10) ศาสตราจารย์ทางการศึกษาและจิตวิทยา แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ได้ศึกษาวิจัยทดลองเกี่ยวกับมโนทัศน์และการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างต่อเนื่องโดยศึกษามผลงานแนวคิดของผู้มีชื่อเสียงทางสาขานี้ โดยเฉพาะผลงานของเดรสเซลและเมย์ฮิว (Dressel and Mayhew .1957) แล้วใช้หลักการและเหตุผลสรุปเป็นแนวคิดได้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณประกอบด้วย เจตคติ ความรู้ และทักษะ ดังนี้

1. เจตคติ หมายถึง ความสนใจในการแสวงหาความรู้ ความสามารถในการพิจารณาปัญหา ตลอดจนมีนิสัยในการค้นหาหลักฐานมาสนับสนุนสิ่งที่อ้างว่าจริง
2. ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการอนุมาน การสรุปใจความสำคัญ และการสรุปความเหมือน โดยพิจารณาหลักฐานและการใช้หลักตรรกศาสตร์
3. ทักษะ หมายถึง ความสามารถที่จะนำทั้งเจตคติและความรู้ดังกล่าวข้างต้นไปประยุกต์ใช้พิจารณาตัดสินปัญหา สถานการณ์ ข้อความหรือข้อสรุปต่างๆ ได้

กูดวิน วัตสัน (Goodwin Watson) เป็นคนแรกที่พัฒนาแบบทดสอบความคิดอย่างมีวิจารณญาณขึ้นในปี ค.ศ. 1937 โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับ The Measurement of Fairmindedness ต่อมาในปีค.ศ. 1973 เอ็ดวาร์ด เอ็ม เกลเซอร์ (Edward M. Glaser) ได้

นำผลงานของวัตสันมาศึกษาอย่างต่อเนื่อง และร่วมมือกับวัตสันทำการวิเคราะห์ทดลองและพัฒนาแบบทดสอบนี้มาตลอด ทำให้การใช้แบบทดสอบความสามารถวัดความคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ตรงตามคำนิยามที่กล่าวไว้ ต่อมาในปี ค.ศ. 1963 วัตสันและเกลเซอร์ได้ทำการปรับปรุงจนได้แบบสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีคุณภาพ ได้รับการรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิและเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้แบบสอบจนเป็นแบบสอบการคิดวิจารณ์ที่นำไปใช้อย่างแพร่หลายมากที่สุด (Norris, 1985 :138) แบบทดสอบดังกล่าวมีชื่อว่า แบบประเมินความคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัตสันและเกลเซอร์ (Watson - Glaser Critical Thinking Appraisal) โดยมีแนวคิดว่าการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณต้องวัดจากความสามารถทั้งหลายที่ประกอบกันเป็นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนั้นแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัตสันและเกลเซอร์จึงประกอบด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านความรู้ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการคิดเชิงตรรกเป็นสำคัญ ส่วนความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ถูกนำมาใช้ร่วมกับความคิดเชิงตรรกในการค้นหาทางเลือกต่างๆ ที่เหมาะสม จึงทำให้แบบทดสอบนี้ประกอบด้วยความสามารถ 5 ด้าน ได้แก่ การอนุมาน การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น การนิรนัย การตีความ และการประเมินข้อโต้แย้ง โดยที่ความสามารถเหล่านั้นอาจมีความซ้ำซ้อนกันบ้าง คือ

1. ความสามารถในการอนุมานหรือความสามารถในการอ้างอิง เป็นการวัดความสามารถในการตัดสินจำแนกความน่าจะเป็นของข้อสรุปว่าข้อสรุปใดเป็นจริงหรือเป็นเท็จ ลักษณะของแบบสอบย่อย จะกำหนดสถานการณ์มาให้แล้วมีข้อสรุปประมาณ 3 - 5 ข้อต่อสถานการณ์นั้น ผู้ตอบต้องพิจารณาตัดสินว่าข้อสรุปแต่ละข้อเป็นจริงตามความจริงโดยทั่วไป โดยเลือกจากตัวเลือก 5 ตัว ดังนี้ เป็นจริง น่าจะเป็นจริง ข้อมูลที่ให้ไม่เพียงพอ น่าจะเป็นเท็จ เป็นเท็จ

2. ความสามารถในการระบุข้อตกลงเบื้องต้น เป็นการวัดความสามารถในการจำแนกว่า ข้อความใดเป็นข้อตกลงเบื้องต้นหรือไม่เป็นข้อตกลงเบื้องต้น ลักษณะของแบบสอบย่อย จะกำหนดสถานการณ์มาให้ มีข้อความตามมา 2 - 5 ข้อต่อสถานการณ์นั้น ผู้ตอบต้องพิจารณาตัดสินว่าข้อความในแต่ละข้อ ข้อใดเป็นหรือไม่เป็นข้อตกลงเบื้องต้นของสถานการณ์นั้น

3. ความสามารถในการนิรนัย เป็นการวัดความสามารถในการหาข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผลจากข้ออ้าง โดยใช้หลักตรรกศาสตร์ ลักษณะของแบบสอบย่อยจะกำหนดข้ออ้างให้แล้ว มีข้อสรุปตามมา 2 - 3 ข้อ ผู้ตอบต้องพิจารณาตัดสินว่าข้อสรุปในแต่ละข้อเป็นข้อสรุปที่เป็นไปได้หรือไม่เป็นไปตามข้ออ้างนั้น

4. ความสามารถในการตีความ เป็นความสามารถในการลงความเห็นและอธิบายความเป็นไปได้ของข้อสรุป ลักษณะของแบบสอบถามย่อยจะกำหนดสถานการณ์มาให้ โดยแต่ละสถานการณ์มีข้อสรุปมาให้ 2 - 4 ข้อ ผู้ตอบต้องพิจารณาตัดสินข้อสรุปในแต่ละข้อว่าใช่หรือไม่ใช่ข้อสรุปของสถานการณ์นั้น

5. ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง เป็นการวัดความสามารถในการตอบคำถามและอ้างเหตุผลได้สมเหตุสมผล ลักษณะของแบบสอบถามย่อยจะกำหนดคำถามมาให้ ซึ่งแต่ละคำถามจะมีคำตอบพร้อมเหตุผล 1 - 4 ข้อ ผู้ตอบต้องพิจารณาตัดสินว่าคำตอบใดมีความสำคัญเกี่ยวข้องโดยตรงกับคำถามหรือไม่



### 3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

งานวิจัยเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลอง โดยการศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการได้รับการสอนแบบต่างๆ แต่การศึกษาวิจัยที่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดวิจารณ์ยังมีย่อย ดังนั้นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษามีตัวแปรอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และศึกษาความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาลในแต่ละด้านว่าเป็นอย่างไร

#### 3.1 งานวิจัยในประเทศ

ศศิธร จิตตพุทธิ ( 2539 : ก ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการสอน ทักษะที่เอื้อต่อการคิด สิ่งแวดล้อมในการคิด ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และชั้นปีของนักศึกษา กับความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาล สถาบันการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2, 3, 4 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 297 คน ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดวิจารณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p > .05$ ) และความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาลในแต่ละชั้นปีการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p > .05$ )

กนกพร ชำกักร ( 2539 : 97 - 103 ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้การสอนที่เน้นสถานการณ์จริง กับความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาลจำนวน 390 คน โดยใช้แบบสอบถามสภาพการเรียนรู้การสอน และแบบทดสอบความสามารถใน

การคิดวิจารณ์ญาณ ผลพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณด้านการอนุมาน การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น การตีความ การประเมินข้อโต้แย้ง และรวมทุกด้าน ของนักศึกษาพยาบาล อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ ด้านการนิรนัยอยู่ในระดับสูง และสภาพการเรียนการสอนที่เน้นสถานการณ์จริง ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมนักศึกษา และกิจกรรมการสอน เรื่องวิธีการสอน การใช้คำถาม และการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนของอาจารย์พยาบาล ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถ ญาณของนักศึกษาพยาบาล ส่วนสภาพการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการสอน เรื่องการประเมินผลการเรียน มีความสัมพันธ์ทางลบระดับต่ำกับความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ ของนักศึกษาพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พยอม ตันมณี ( 2524 : 142 - 144 ) ศึกษาผลการสอนด้วยตำราเรียน วิชาจิตวิทยา การศึกษาในรูปแบบเชิงปัญหากับรูปแบบที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่เรียน ด้วยตำราเรียนจิตวิทยาการศึกษาในรูปแบบเชิงปัญหา มีคะแนนมาตรฐานความคิด วิจารณ์ญาณเพิ่มขึ้นมากกว่านักศึกษาที่เรียนด้วยตำราจิตวิทยาศึกษารูปแบบทั่วไป

เบญจมาศ สันประเสริฐ ( 2533 : 30 ) ศึกษาผลของการใช้แบบฝึกทักษะการทดลอง ที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า การ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการทดลอง กับนักเรียน ที่ใช้การสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิไลวรรณ ปิยะปกรณ์ ( 2535 : 84 - 85 ) ศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนัก เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนที่ เรียนด้วยการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ กับนักเรียนที่ได้รับการ สอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นิพล นาสมบูรณ์ ( 2536 ) ศึกษาผลของการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ที่เพิ่มขึ้นของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าการสอน ตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ชานาญ เตียมล้ำอังกค์ ( 2539 : 99 - 102 ) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนและการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา

ชานาญ เลียมส์ ( 2539 : 99 - 102 ) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเชิงนิติศาสตร์ กับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเชิงนิติศาสตร์กับการสอนตามคู่มือครู มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเชิงนิติศาสตร์ มีค่ารายเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู

### 3.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

Lynch ( 1980 ) ศึกษาการคิดวิจาร์ณญาณของนักศึกษาพยาบาล โดยเปรียบเทียบการคิดวิจาร์ณญาณของนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรปริญญาตรีและหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล วัดคุณภาพระสงค์ของการวิจัยเพื่อทดสอบความแตกต่างของการคิดวิจาร์ณญาณของนักศึกษาพยาบาล 2 หลักสูตร จากโรงเรียนพยาบาลของรัฐและเอกชน ในรัฐ New England ของประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 161 คน เป็นนักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี 74 คน และหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล 87 คน ตัวแปรต้น คือ การเรียนในหลักสูตรพยาบาลปริญญาตรีและหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล ตัวแปรตาม คือ คะแนนจากแบบทดสอบความคิดวิจาร์ณญาณและคะแนนจากแบบทดสอบความถนัดในการเรียน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความถนัดในการเรียนระยะหลังจบการศึกษาในหลักสูตรเพิ่มขึ้นจากในระยะก่อนการศึกษาในหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีได้คะแนนความสามารถในการคิดวิจาร์ณญาณสูงกว่า นักศึกษาหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Bauwens and Gerhard ( 1987 ) ศึกษาเกี่ยวกับเครื่องมือวัดการคิดวิจาร์ณญาณของ Watson - Glaser เพื่อใช้ในการทำนายความสำเร็จของนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรปริญญาตรี วัดการคิดวิจาร์ณญาณของนักศึกษาในสัปดาห์แรกของการลงทะเบียนและเดือนสุดท้ายของการศึกษาโดยใช้เครื่องมือ WGCTA ร่วมกับพิจารณาเกรดเฉลี่ยสะสม ( GPA ) ของนักศึกษา พบว่าคะแนนความสามารถในการคิดวิจาร์ณญาณเมื่อแรกเข้าและคะแนนเกรดเฉลี่ยสะสม สามารถเป็นตัวทำนายความสำเร็จของนักศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าเครื่องมือ WGCTA ที่ใช้วัดความสามารถในการคิดวิจาร์ณญาณของนักศึกษาพยาบาลสามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการคัดเลือกนักศึกษาที่สมัครเข้าเรียนในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ได้

Kokinda ( 1989 ) ศึกษาความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรีในการเรียนวิชาการพยาบาลและวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 - 4 จำนวน 49 คน ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบทดสอบความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของ Watson and Glaser พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบน้อยที่สุด นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ได้คะแนนน้อยกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ได้คะแนนน้อยกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 ซึ่งคะแนนการคิดวิจารณ์จะเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และคะแนนความสามารถในการคิดวิจารณ์ด้านที่ต่างกัน คือ การสรุปความ การอนุมาน และการประเมินข้อโต้แย้ง ส่วนในด้านการตีความ และการตระหนักในข้อตกลงเบื้องต้นไม่แตกต่างกัน และพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการคิดวิจารณ์กับคะแนนสัมฤทธิ์ผลการเรียน

#### 4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคมกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องทางชีวสังคมในการศึกษานี้คือ เพศ ชั้นปีการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน งานวิจัยที่มีผู้ทำไว้เกี่ยวกับตัวแปรทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้อง เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการคิดเป็นส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิจารณ์โดย แต่เนื่องจากการคิดวิจารณ์เป็นส่วนหนึ่งของการคิด ผู้วิจัยจึงนำงานวิจัยดังกล่าวมาใช้ประกอบการศึกษาในครั้งนี้

#### เพศ กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ความแตกต่างในเรื่องเพศเป็นสาเหตุทำให้คนเราแตกต่างกันในเรื่องการเรียนรู้ ทักษะเจตคติ ความสนใจ และการแสดงพฤติกรรม ฯลฯ จากการค้นพบว่า เพศชายหรือเพศหญิงมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ทัดเทียมกัน แต่การที่หญิงหรือชายมีเจตคติหรือความสนใจในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ไม่เหมือนกัน เป็นเพราะชนบทรูปร่างของสังคม ( ฤกษ์นา ศักดิ์ศรี. 2530 : 276 ) วิชาชีพพยาบาลส่วนใหญ่ผู้เรียนมักเป็นเพศหญิงที่มีความสามารถในการทำงานที่ละเอียดอ่อน มีความคล่องตัวในการใช้เครื่องมือ และภาษา มีความสามารถในการจำและไวต่อการสังเกตมากกว่าเพศชาย ( ฤกษ์นา ศักดิ์ศรี. 2530 : 234 )

เดแกน มอลล์ และซีเกิล ( จำรัส นองมาก . 2513 : 7 ; อ้างอิงมาจาก Kagan, Moss and Sigel. n.d. ) ได้ศึกษาโดยแบ่ง " แบบการคิด " เป็นสามแบบ คือ แบบวิเคราะห์ แบบ

อ้างอิง และแบบโยงความสัมพันธ์ จากการให้ดูชุดคำถามที่เป็นรูปภาพ ปรากฏว่า การคิดแบบวิเคราะห์หมีแนวโน้มว่าเด็กชายมีการคิดแบบวิเคราะห์มากกว่าเด็กหญิง เด็กหญิงใช้ความคิดแบบเชื่อมโยงความสัมพันธ์มากกว่าเด็กชาย

มาลา วิรุณานนท์ ( 2515 : 141-150 ) พบว่าเด็กในนครหลวง คิดแบบวิเคราะห์สูงกว่าและคิดแบบโยงความสัมพันธ์ต่ำกว่าเด็กในต่างจังหวัด เด็กชายมีลักษณะการคิดแบบวิเคราะห์สูงกว่าเด็กหญิง

ทองหล่อ วงษอินทร์ ( 2517 : 33 - 38 ) ได้ศึกษาการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 480 คน เป็นนักเรียนชาย 249 คน นักเรียนหญิง 231 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงมีการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยาส่งกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ถวิล ธาราโกชน ( 2520 : 61 - 62 ) ได้ศึกษาพัฒนาการของความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยา ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 424 คน พบว่า ความแตกต่างในด้านเพศ นักเรียนเพศหญิงเพศชายมีความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วิยะดา วิจิษณา ( 2521 : 26 - 27 ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิดกับผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 155 คน พบว่า นักเรียนหญิงมีการคิดแบบโยงความสัมพันธ์มากกว่านักเรียนชาย และนักเรียนชายมีการคิดแบบจำแนกประเภท มากกว่านักเรียนหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โรด ( วิยะดา วิจิษณา. 2521 : 8 ; อ้างอิงมาจาก Rourke. 1966 : 615-B ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการคิดหาเหตุผล ในกลุ่มตัวอย่างเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 - 5 พบว่านักเรียนชายสามารถคิดหาเหตุผลอย่างสมเหตุสมผลดีกว่านักเรียนหญิง

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเพศหญิงและเพศชายมีความสามารถในการคิดแตกต่างกัน แต่ยังไม่สามารถแยกได้ว่าเพศใดมีความสามารถในการคิดมากกว่ากัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการศึกษาครั้งนี้ไว้ว่า นักศึกษาพยาบาลเพศหญิงและเพศชายมีความสามารถในการคิดพิจารณาแยกแยะต่างกัน

ชั้นปีการศึกษา กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

จรัส นองมาก ( 2513 : 61-69 ) ได้ทำการศึกษาแบบการคิดของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 พบว่า เมื่อถือเอาระดับชั้นเป็นเกณฑ์ เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 4 ใช้การคิดแบบวิเคราะห์น้อยกว่าเด็กชั้นปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ส่วนการคิดแบบจำแนกประเภท ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ใช้มากกว่าชั้นอื่นๆ และการคิดแบบโยงความสัมพันธ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ใช้มากที่สุด

ถวิล ธาราโกชน ( 2520 : 66 ) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูและผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ที่มีผลต่อพัฒนาการด้านการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ทั้ง 3 ชั้นปี จำนวน 424 คน พบว่า ความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยคะแนนจะสูงขึ้นตามระดับอายุและระดับชั้นเรียน สอดคล้องกับ มิลเลอร์ (หรือพรหม ลีอนุวัตรชัย . 2538 ; อ้างอิงมาจาก Miller.1992 : 1401 , Kokinda.1989 2709A ) ที่ได้ศึกษาความสามารถในการคิดวิจารณ์ทางการศึกษาพยาบาล พบว่ามีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นตามลำดับชั้นปี โดยผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีความสามารถในการคิดวิจารณ์สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำ โดยโคคินดา ได้ศึกษาความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในการเรียนวิชาการพยาบาลกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 จำนวน 49 คน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มมากขึ้นตามลำดับชั้นปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศศิธร จิตตพุทธิ ( 2539 : 60-61 ) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล สถาบันการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 - 4 จำนวน 297 คน พบว่า นักศึกษาทั้ง 3 ชั้นปี มีความสามารถในการคิดวิจารณ์ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า นักเรียน นักศึกษามีความสามารถในการคิดวิจารณ์แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่แล้วพบว่าความสามารถในการคิดจะเพิ่มมากขึ้นตามลำดับชั้นปี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาสูง จะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาล ที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาต่ำ

ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษากับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ถวัล ธาราโภชน ( 2520 : 66 ) ศึกษาความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยา ในนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 424 คน พบว่า นักเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาคณิตศาสตร์ จะมีความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูง จะมีความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยาสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำ

โคคินดา ( อพรพรณ ลือบุญวัชชัย . 2538 :47 ; อ้างอิงมาจาก Kokinda . 1989 ) ได้ศึกษาความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในการเรียนวิชาการพยาบาลกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 จำนวน 49 คน ผลการวิจัยพบว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์กับคะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน สอดคล้องกับ กรอช ( อพรพรณ ลือบุญวัชชัย . 2538 : 28 ; อ้างอิงมาจาก Gross, et al. 1987 : 317 , Bauwens and Gerhard. 1987 : 278 ) พบว่า ความสามารถในการคิดวิจารณญาณมีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยสะสมกับผลสำเร็จทางการศึกษาพยาบาล

วิยะดา วิจักขณา ( 2521 : บทคัดย่อ ) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิดกับผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 155 คน พบว่า คะแนนการคิดแบบวิเคราะห์ การคิดแบบจำแนกประเภท และการคิดแบบโยงความสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ด้านความเข้าใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศศิธร จิตตพุทธิ ( 2539 : 56 ) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการคิดวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล สถาบันการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 - 4 จำนวน 297 คน ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการคิดวิจารณญาณ ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ส่วนใหญ่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดวิจารณญาณ ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานไว้ว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า

## ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

### การอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการที่จำเป็นต่อชีวิตมนุษย์และเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง เพราะหากการอบรมเลี้ยงดูดี จะช่วยสร้างสรรพบุคคลให้เป็นผู้ใหญ่ที่เพียบพร้อมไปด้วย คุณธรรมเป็นประโยชน์ต่อตัวบุคคลและสังคมได้เป็นอย่างดี ( สุรางค์ จันทรโณม . 2520 : 28 ) ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็นกลไกที่สำคัญของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ( Socialization )

เซียร์ และคนอื่นๆ ( Sear and Others. 1957 ) ได้สรุปการศึกษาวิจัยเป็นจำนวนมาก เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูว่า เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของเด็กและการอบรมเลี้ยงดู ของพ่อแม่จะมีผลบางประการต่อพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบันและ ศักยภาพของการกระทำใน อนาคตของเขา ดังนั้นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่อง มาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในสถาบัน ครอบครัว อันเป็นสถาบันทางสังคมอันดับแรก สุดที่เด็กเป็นสมาชิก อย่างไรก็ตามการที่จะอบรมเลี้ยงดูบุตรได้เหมาะสมเพียงใดนั้น พ่อแม่จำ เป็นจะต้องประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัยและในแต่ละ สถานการณ์แวดล้อม ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าของเซียร์ ( Sears and Others. 1969 : 178 ) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูจะแปรผันไปตามเพศ และอายุของเด็ก สภาพเศรษฐกิจและสังคม ตลอด จนการศึกษาของพ่อแม่ เช่นพ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาต่ำมักจะขาดความรู้ในการอบรมเลี้ยงดู ขาดการควบคุมพฤติกรรมอย่างเหมาะสม ขาดเหตุผลในการรักและตามใจ อันเป็นเหตุให้เด็กมี พฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ ( Symonds. 1939 : 166 ) ดังนั้นผู้ที่มีอิทธิพลในการถ่ายทอดค่านิยม ทัศนคติ และมาตรฐานของสังคมคือ พ่อแม่ เพราะพ่อแม่สามารถสนองความต้องการดังกล่าว ได้ดีกว่าผู้อื่น การอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างบุคลิกภาพให้แก่เด็ก

การอบรมเลี้ยงดู นอกจากจะเป็นกลไกสำคัญของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมแล้ว การอบรมเลี้ยงดูยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางอารมณ์ของพ่อแม่กับเด็กในลักษณะต่างๆ ( Symons. 1939 : 163-170 ) ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ที่เป็นการถ่ายทอดความรู้สึกที่พ่อแม่มีต่อผู้อื่นให้แก่เด็ก เช่น พ่อแม่ รู้สึกเกลียดชังพ่อแม่ของตน ก็จะถ่ายทอดความรู้สึกนั้นให้แก่เด็ก
2. ความสัมพันธ์ในลักษณะโยนความผิด ให้แก่เด็ก เช่น พ่อแม่ที่รู้สึกว่าคุณผิดจะ โยนความผิดให้แก่เด็กที่เป็นเพศเดียวกับตน ความสัมพันธ์จึงเป็นไปในทางลบ และ ปล่อยปละจะเลย

3. การชดเชย พ่อแม่อาจจะชดเชยความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่เด็ก เช่นชดเชยความรู้สึกผิดหวังที่ตนเรียนแพทย์ไม่สำเร็จ จึงคาดหวังให้เด็กเรียนแพทย์ ความสัมพันธ์จึงเป็นไปในลักษณะควบคุมบังคับ

4. การถ่ายทอดความรู้สึกรัก พอใจ ชื่นชม และเมตตาปรานีให้แก่เด็ก ความสัมพันธ์เช่นนี้จึงเป็นไปในลักษณะอบอุ่นและยอมรับ

5. การถ่ายทอดความทะเยอทะยานให้แก่เด็ก พ่อแม่ประเภทนี้ต้องการให้เด็กแข่งขันกับผู้อื่น จึงมักจะยึดเยียดความรู้ให้แก่เด็ก เช่น ให้เรียนเปียโน วาดรูป และเป็นศิลปิน เป็นต้น

6. การที่พ่อแม่รับผิดชอบภาระทุกอย่างในครอบครัว โดยไม่ยอมให้เด็กแต่ละต้องอะไรเลย พ่อแม่ประเภทนี้จะมีความสัมพันธ์กับเด็กในลักษณะให้ความคุ้มครองมากเกินไป

7. การถ่ายทอดความสัมพันธ์ที่มีต่อพ่อแม่ของตนมาสู่เด็ก เช่น ถ้าปู่ย่า ตายาย ใช้อำนาจควบคุม พ่อแม่จะมีลักษณะยอมจำนนต่อปู่ย่า ตายาย และจะมีลักษณะยอมจำนนต่อเด็กด้วย

กระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ผ่านการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จึงมีรูปแบบของลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณความสัมพันธ์ และวิธีการถ่ายทอดระหว่างพ่อแม่กับลูก

#### ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

ในสังคมไทยการอบรมเลี้ยงดูมักเน้นให้เด็กมีความประพฤติดี มีพฤติกรรมที่ถูกต้องตามกาลเทศะ แต่เนื่องจากแต่ละครอบครัวจะมีวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นแบบเฉพาะของตนเอง การอบรมเลี้ยงดูของแต่ละครอบครัวแต่ละสังคมจึงแตกต่างกัน

การอบรมเลี้ยงดูที่สำคัญของเด็กไทย ดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และพิญฑฒ ประจณีจันท์ (2520 ) แบ่งการอบรมเลี้ยงดูไว้เป็น 3 แบบ คือ แบบรักสนับนุน แบบควบคุมมากหรือน้อย แบบใช้เหตุผล

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับนุน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาแสดงความรักต่อบุตรอย่างเปิดเผย ให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว และมีความเข้าใจความรู้สึกของบุตรอย่างดี

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาคอยควบคุม บังคับและลงโทษบุตร เมื่อบุตรกระทำในสิ่งที่ตนไม่ต้องการ

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดา แจกแจง เหตุผลต่างๆ แก่บุตร ให้ทำ หรือห้ามปรามมิให้เด็กกระทำสิ่งใด

เดโช สานานนท์ (2516 : 67-68) ได้กล่าวถึง การอบรมของบิดามารดาที่มีต่อบุตร ซึ่งมีผลกระทบต่อบุคลิกลักษณะของบุตรไว้ดังนี้

1. ละเลยไม่เอาใจใส่บุตร ทำให้บุตรรู้สึกไม่อบอุ่น ไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย จ้าเหว่ มักจะแสดงพฤติกรรมปฏิเสธ และให้ความรักแก่ผู้อื่นไม่เป็น

2. แบบปกป้องคุ้มครองด้วยการบังคับ ออกคำสั่งตลอดเวลา ทำให้ขาดความเชื่อมั่นตนเอง ขาดความคิดริเริ่ม มักพึ่งผู้อื่นตลอดเวลา แสดงออกซึ่งพฤติกรรมเป็นไปในทางลบและมีความ รุนแรง

3. แบบที่ทะเลาะและหย่าร้างกัน บุตรจะมีความเครียด รู้สึกมีปมด้อย ไม่ปลอดภัย ไม่มั่นใจตนเอง ขาดความคิดริเริ่ม มักพึ่งผู้อื่นตลอดเวลา

4. แบบยึดมั่นและเคร่งครัดในศีลธรรมจรรยาอย่างมาก บุตรจะเกิดความขัดแย้งทางจิต กลายเป็นคนโทษตัวเอง ไม่เห็นคุณค่าของตน

5. แบบที่มีศีลธรรมหย่อนยาน บุตรจะมีเจตคติที่สังคมไม่ต้องการ และกลายเป็นผู้มีปัญหาทางสังคม

รัชนี้กร เศรษฐ์ (2533 : 137-139) กล่าวว่า ในสังคมไทยนั้นแตกต่างกันตามชั้นทางสังคมของบุคคล แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ครอบครัวชาวไร่ชาวนา การอบรมเลี้ยงดูไม่มีพิธีตรอง ไม่พิถีพิถันเท่าไร ไม่มีเทคนิควิธีใดๆ ปลอ่ยไปตามความสะดวกและตามใจเด็กตามสถานการณ์ ให้ลูกดูดนมจากเต้าตามธรรมชาติเรื่อยไปจนกว่าจะมีลูกคนใหม่ อบรมกริยามารยาทและความรอบรู้จะสอนกันตามวิถีประชาและวัฒนธรรม โดยให้ความรู้แบบตรงไปตรงมาและอยู่ในวงจำกัดของสังคม ไม่ว่าจะ เป็นเจตคติ ค่านิยม หรือพฤติกรรมใดๆ

2. ครอบครัวเจ้านายผู้ดีเก่า การอบรมสั่งสอนจะเข้มงวดพิถีพิถัน โดยเฉพาะกริยามารยาท สมบัติผู้ดี เป็นที่สนใจพิเศษ ส่งเสริมให้บุตรเรียนรู้เกี่ยวกับการบ้านการเรือน

3. ครอบครัวชนกลาง ถือได้ว่าเป็นตัวแทนของครอบครัวไทยสมัยใหม่ การอบรมมัก

จะเน้นเรื่องความสามารถทางการศึกษาและการทำงานของเด็ก มีทักษะในการแข่งขันมากกว่า 2 พวกแรก การอบรมจะเพิ่มความพิถีพิถันมากขึ้น

โรเจอร์ส ( Rogers.1972 :117 ) ได้แบ่งประเภทการอบรมเลี้ยงดูที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคลออกเป็น 3 แบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ( Democracy ) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าเขาได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่น มีเหตุผลยอมรับความสามารถและยอมรับความคิดเห็นของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมรับรู้ในกิจกรรมบางอย่าง ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง และให้ความร่วมมือกับเด็กตามโอกาสเหมาะสม

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป ( Overprotection ) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าเขาไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการหรือทำอะไรด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้ ถูกควบคุมและอยู่ในสายตาหรือคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และมีความรู้สึกว่าเขาตนเองเป็นเด็กอยู่เสมอ

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หรือทอดทิ้ง ( Rejection ) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าเขาตนเองถูกเกลียดชัง ไม่ได้รับการเอาใจใส่ สนับสนุน หรือให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร มักใช้วิธีวิจารณ์ตำหนิลงโทษที่รุนแรง และปราศจากเหตุผล ไม่ให้ความสนับสนุนเป็นกันเอง และปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ ตามแนวความคิดของโรเจอร์ส เพราะการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้เป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่พบมากในสภาพสังคมไทย ( คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเรื่องการศึกษาและอบรม. 2526 : 24 )

#### การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่น ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจหรือเข้มงวดเกินไป ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองมีเหตุผล ให้ความร่วมมือกับเด็กตามโอกาสที่เหมาะสม ทำให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจึง

เป็นลักษณะรวมของการที่พ่อแม่เลี้ยงดูบุตรด้วยความรักสนับสนุน มีเหตุผลและลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจุบัน . 2520 : 27 )

บัลด์วิน ( Baldwin. 1948 : 127 - 136 ) ได้ทำการสำรวจผลของการใช้วิธีการประชาธิปไตยภายในบ้าน ที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก 67 คน โดยใช้วิธีสังเกตพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล และบรรยากาศของบ้านที่เป็นประชาธิปไตย ทำให้เด็กเป็นคนที่กระตือรือร้น ไม่มีความหวาดกลัว ทำอะไรมีการวางแผน มีความอยากรู้อยากเห็น ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่มีเหตุผล และบรรยากาศของบ้านเป็นลักษณะที่พ่อแม่ใช้อารมณ์ของตนเองเป็นส่วนใหญ่ เด็กจะขาดความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความอยากรู้อยากเห็น ขาดทักษะในการแก้ปัญหา ขาดความรับผิดชอบ และความคิดฝันต่างๆ อยู่ในวงจำกัด

ฮอฟแมน (นงนุช โจนเลิศ. 2533 ; อ้างอิงจาก Mussen. 1970 : 286 ; citing Hoffman. 1970 ) ศึกษาพบว่า การที่พ่อแม่ฝึกวินัยโดยให้เหตุผล ทำให้เด็กมีวินัยสูงกว่าการฝึกวินัยโดยใช้อำนาจและการยับยั้งความรัก นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้เสรีภาพแก่เด็ก ให้เด็กทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ให้เด็กมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบกิจการต่างๆ ภายในบ้าน สามารถแสดงความคิดเห็นเรื่องต่างๆ ร่วมกับคนในบ้าน แสดงให้เห็นถึงการยอมรับเด็กซึ่งทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในตัวเอง มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีความร่วมมือ ได้รับการยอมรับจากเพื่อน และมีพฤติกรรมทางบวก

สตรอทเธอร์ แจ็ค และเพจ ( Breckenridge. 1955 : 80-249 ; citing Strother, Jack and Page ) ศึกษาพบว่าการได้รับการยอมรับจากครอบครัวจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กพัฒนาความคิดเรื่องการนับถือตนเอง และเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะทำให้เด็กมีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจุบัน ( 2520 : 28 - 34 ) กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่า เป็นลักษณะรวมของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากควบคุมค่อนข้างน้อย ให้เหตุผลในการฝึกลักษณะนิสัย ให้การชมเชยมากกว่าการลงโทษ ซึ่งต่างจากการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจเกินไป การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะทำให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความร่วมมือกับผู้อื่น รู้จักอดทนในการทำงาน มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ มีลักษณะมุ่งอนาคตและมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูง

วรากรณ์ รักวิจิตร (2528 : 9 - 11) ได้สรุปผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่า จะส่งผลให้เด็กมีลักษณะดังนี้ เป็นคนเปิดเผย เป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มองโลกในแง่ดี สามารถปรับตัวและแสดงออกอย่างมั่นใจ ช่วยเหลือตนเองและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความมั่นคงทางอารมณ์ รู้จักใช้เหตุผล เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

จากแนวคิดและการศึกษาที่รวบรวมได้ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่มีแนวโน้มจะส่งเสริมให้ นักเรียน นักศึกษา มีความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณสูง

### การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป

การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ยุ่งเกี่ยวกับเด็กและให้การปกป้องคุ้มครองมากเกินไป ทำให้เด็กมีความอดทนต่อความคับข้องใจต่ำ สูญเสียความเชื่อมั่นในตนเอง ไวต่อความรู้สึกจากคำวิพากษ์วิจารณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้เป็นลักษณะที่พ่อแม่แสดงความรักความห่วงใยด้วยการควบคุมให้เด็กอยู่ในสายตาตลอดเวลา ไม่ยอมให้ทำอะไรด้วยตนเอง และไม่ยอมให้ไปไหนตามลำพัง พ่อแม่ประเภทนี้จะแสดงความเป็นเจ้าของเด็กในระดับสูง การปกป้องคุ้มครองทำให้เด็กไม่มีโอกาสที่จะเผชิญปัญหาในชีวิตจริงได้ ( นงนุช โรจนเลิศ . 2533 : 48 ; อ้างอิงมาจาก Kuppuswamy. 1974 : 205 )

เฮิร์ลลอค ( Hurlock. 1974 : 224 ) กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความวิตกกังวลเนื่องจากขาดความอบอุ่น ว่าเหนือหรือความรู้สึกไม่มั่นคงทางจิตใจ ว่ามีแนวโน้มเกิดจาก

1. ได้รับความรักแบบปกป้องมากเกินไป จนขาดความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง
2. ถูกปฏิเสธหรือไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลที่เขารู้สึกว่ามีความสำคัญต่อชีวิตของเขาอย่างยิ่ง
3. พ่อแม่ตั้งความมุ่งหวังไว้สูงเกินความเป็นจริง เมื่อเขาทำไม่ได้จะรู้สึกผิดหวังและขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

รัชนี กิตติพรชัย ( 2515 : บทคัดย่อ ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การอบรมเลี้ยงดู ด้านความเข้มงวดทั้งของบิดามารดา กับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 87 คน

ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวดทั้งของบิดาและมารดาไม่มีความสัมพันธ์  
กับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนึก ( 2520 : 26-27 ) กล่าวถึง  
ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบรักมากและควบคุมมากว่า ทำให้เด็กไม่เป็นตัวของตัวเอง  
ชอบพึ่งพาผู้อื่น มีความอดทนน้อย ความสามารถในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาที่เผชิญเฉพาะ  
หน้าต่ำ ชอบเพื่อน ชอบตาม ขาดลักษณะผู้นำ แต่รักษาและเคารพกฎระเบียบ

อาราภรณ์ รักวิจัย ( 2528 : 13-14 ) ได้สรุปลักษณะของเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู  
แบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป จะมีลักษณะเป็นคนที่เอาแต่ใจตนเอง ขาดความคิดริเริ่ม  
สร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องพึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ ไม่สามารถแก้ปัญหาด้วย  
ตนเองและปรับตัวอยู่ในสังคมได้ยาก

จากแนวคิดและการศึกษาที่รวบรวมได้ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป  
เป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่มีแนวโน้มว่าจะยับยั้งความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ  
ของนักศึกษา

#### การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่สนใจที่จะอบรม  
เลี้ยงดูลูก ปล่อยให้ลูกทำตามอำเภอใจ ไม่มีใครคอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมให้  
ไม่สนใจความเป็นอยู่ ไม่ดูแลยามเจ็บไข้ ให้ความรักแบบลำเอียงหรือดูต่ำลงโทษแรงเกินเหตุ  
บางครั้งก็ปล่อยหน้าที่เลี้ยงดูให้คนอื่น เลี้ยงดูแบบตามมีตามเกิด ซึ่งอาจจะเป็นเพราะฐานะทาง  
เศรษฐกิจของครอบครัว หรือเป็นลูกที่เกิดมาโดยพ่อแม่ไม่ได้ตั้งใจให้เกิดหรือเป็นครอบครัวที่  
แตกแยก วิธีการอบรมแบบนี้พ่อแม่มักจะไม่ค่อยสนใจกับความเป็นอยู่ของลูก เวลาพ่อแม่  
อารมณ์ไม่ดีมักจะระบายออกด้วยการลงโทษเด็กเสมอ เวลาลูกซักถามพ่อแม่มักจะว่าอย่ากวนใจ  
วิจารณ์ตำหนิและลงโทษอย่างรุนแรงเมื่อเด็กทำผิด ทำให้เด็กรู้สึกว่าได้ไม่ได้รับความอบอุ่น  
ทอดทิ้งไม่ค่อยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมให้

มัญศรี บุญนาค ( 2514 : 22 ) กล่าวถึงลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละ  
ละเลยหรือปล่อยตามใจว่า เป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาไม่ให้ความสนใจต่อเด็ก  
เด็กจะรู้สึกขาดความรักจะมองโลกในแง่ร้าย ไม่ไว้วางใจผู้อื่น ไม่เชื่อความยุติธรรม ไม่มีโอกาสได้  
เรียนรู้ฝึกฝนคุณธรรมต่างๆ ขาดความเป็นระเบียบวินัย ขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไม่มีความ

ขยันขันแข็ง ขาดความอดทน อดกลั้น ไม่สามารถทำงานกับผู้อื่นได้

50

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจจนึก (2520 : 27) กล่าวว่า การปล่อยปละละเลยเด็กซึ่งเป็นการเลี้ยงดูแบบรักน้อยและความคุ่มน้อย ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่มีปัญหามากมาย และเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่พบมากในยุวอาชญากร ซึ่งเป็นเด็กที่ไม่สามารถควบคุมความประพฤติของตนเองได้ มักพบการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ในครอบครัวที่มีสถานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ พ่อแม่ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลบุตร ประกอบกับพ่อแม่ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำ มักได้รับการศึกษาในระดับต่ำด้วย จึงขาด ความรู้ ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่เหมาะสม และขาดความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ทำให้เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มีลักษณะความรับผิดชอบต่ำ ขาดความมีระเบียบแบบแผน มีลักษณะมุ่งอนาคตและมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ

วรภรณ์ รักวิชัย (2529 : 13) ได้สรุปเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยว่ามีลักษณะ ก้าวร้าว ชอบทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่นบ่อยๆ มีทัศนคติไม่ดีต่อพ่อแม่ บางครั้งถึงกับเกลียดชังพ่อแม่ของตัวเอง ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ ปรับตัวยากมีความตึงเครียดทางอารมณ์ มีอารมณ์ไม่มั่นคง ไม่มีเหตุผล ชอบเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่นเสมอเพราะเด็กขาดความรักความอบอุ่น มักจะเกิดปัญหาสุขภาพจิต ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ จากแนวคิดและการศึกษาที่รวบรวมได้ การ เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีแนวโน้มจะทำให้นักศึกษาขาดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

#### งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

จากการรวบรวมงานวิจัยที่ผ่านมา ยังไม่พบบางงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยตรง แต่จะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูกับการคิดแบบต่างๆ เช่นการคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีเหตุผล การคิดแบบนามธรรม ฯลฯ และเนื่องจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นส่วนหนึ่งของการคิดและมีความเกี่ยวข้องกับการคิดประเภทต่างๆ ผู้วิจัยจึงรวบรวมมาเพื่อประกอบการศึกษาในครั้งนี้

ถัน แพเพชร (2517 : 71) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความคิดสร้างสรรค์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีความคิดสร้างสรรค์สูง ส่วนเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งและให้

ความคุ้มครองจนเกินไป ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กวีล ธาราโกชน ( 2520 : 66 ) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อการพัฒนาการด้านการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 424 คน พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มากเกินไปจะมีความสามารถคิดหาเหตุผลสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

โกลด์ฟาร์บ ( วิเชียร ทองนุช. 2521 : 24 - 25 ; อ้างอิงมาจาก Goldfarb ; citing Mussen . 1963 : 69 -71 ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กกำพร้า 2 กลุ่ม ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันในระยะ 3 ปีแรกของชีวิต โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและทดลอง ให้กลุ่มแรกได้รับความรัก ความเอาใจใส่จากคนเลี้ยงดู เช่น เด็กทั่วๆ ไปทั้งให้อาศัยอยู่ในบ้านด้วย ส่วนอีกกลุ่ม เด็กถูกทอดทิ้งให้อยู่ในสถานเลี้ยงเด็ก โดยเด็กขาดความรักและความเอาใจใส่จากแม่เป็นเวลา 3 ปี หลังจากนั้นจึงนำมาเลี้ยงในบ้านเช่นเดียวกับเด็กในกลุ่มควบคุม ผลจากการศึกษาพบว่า เมื่อเด็กทั้งสองกลุ่มโตจนมีอายุ 12 ปี มีความแตกต่างทางพัฒนาการด้านสติปัญญาและบุคลิกภาพ เด็กที่ขาดความรักความอบอุ่น พัฒนาการทางสติปัญญาจะช้า โดยเฉพาะในเรื่องการให้เหตุผล การคิดแบบนามธรรม สังกัปด้านนามธรรม ตลอดจน ภาษา และบุคลิกภาพก้าวร้าว ขาดการควบคุมตนเอง ปรับตัวไม่ดี

บอลดวิน ( Baldwin . 1967 : 129 -136 ) ศึกษาเกี่ยวกับเด็กอายุ 4 ขวบ จำนวน 67 คน โดยให้ครูสังเกตพฤติกรรมเด็ก พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวแบบประชาธิปไตย มักซุกซน กล้าแสดงออก เป็นผู้นำ มีแบบแผนในการดำเนินงาน อยากรู้อยากเห็น ตรงกันข้ามกับเด็กที่มาจากครอบครัวที่เข้มงวดกวดขันมักเป็นคนเก็บตัว เรียบร้อย มีความอยากรู้อยากเห็น และมีความริเริ่มสร้างสรรค์น้อย ซึ่งสอดคล้องกับ เฮอร์ล็อก ( Hurlock. 1955 :433 - 435 ) ที่ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของพ่อแม่จะทำให้เด็กมีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้ งานวิจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูกับการคิดให้เหตุผลตามหลักอนุรักษจำนวน การเรียงลำดับ และปริมาตร ของลloyd ( วิเชียร ทองนุช. 2521 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Lloyd. 1971 : 415-427 ) ยังพบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อการคิดให้เหตุผลต่างๆ ถ้าเด็กได้มีการปะทะสังสรรค์ ( Interaction ) กับครอบครัวที่มีสภาพแตกต่างกัน

จากผลงานวิจัยที่รวบรวมได้ การอบรมเลี้ยงดูเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา โดยลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความ

คุมครองเกินไปเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบยับยั้งการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลให้นักศึกษาขาดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบจึงเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็ก และจากข้อมูลดังกล่าวสามารถเป็นเครื่องยืนยันที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มว่านักศึกษาที่ได้รับการเลี้ยงดูแตกต่างกัน 3 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย จะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกัน ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบให้ความคุ้มครองเกินไป แบบปล่อยปละละเลย สามารถทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้

#### 1.9) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่ออำนาจแห่งตน

ความเชื่ออำนาจแห่งตน

Rotter ( 1966 ) ได้แบ่ง ประเภทความเชื่ออำนาจแห่งตนออกตามลักษณะที่บุคคลรับรู้ต่อผลการตอบแทนของการกระทำของบุคคลนั้น ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ความเชื่ออำนาจภายในตน ( Internal Locus of Control ) เป็นความเชื่อหรือการรับรู้ว่าการกระทำหรือสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นผลมาจากการกระทำหรือความสามารถของตนเอง ความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่ตนได้รับเกิดจากการกระทำของตนเอง ตนเองสามารถที่จะควบคุมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

บุคคลประเภทนี้จะเป็นผู้มีบุคลิกภาพเป็นตัวของตัวเอง มีการกระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และพยายามปรับปรุงให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้นๆ เห็นคุณค่าของทักษะและความพยายามของตนเองและมีแรงจูงใจสูง สามารถปรับตัวเองและควบคุมสภาพการณ์ได้ มีความเชื่อมั่นในเหตุผล

2. ความเชื่ออำนาจภายนอกตน ( External Locus of Control ) เป็นความเชื่อที่บุคคลรับรู้ว่าการกระทำหรือสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นผลมาจากอิทธิพลภายนอกตนที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น โชคกลาง เคราะห์กรรม อำนาจเหนือธรรมชาติ หรืออำนาจของผู้อื่น ซึ่งตนเองไม่สามารถเข้าไปยุ่งเกี่ยวได้ ความล้มเหลวหรือความสำเร็จของตนเองเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดหรือบังคับให้เป็นไปโดยที่ตนเองไม่สามารถควบคุมได้

บุคลิกลักษณะของบุคคลประเภทนี้ จะเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะเฉื่อยชา ขาดความกระตือรือร้น ไม่พยายามแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง ขาดความพยายาม แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ มีความวิตกกังวลสูง มักเลาะแสวงหาสิ่งที่คิดว่ามีอิทธิพลต่อตนเอง สามารถรับคำแนะนำต่างๆ ได้โดยง่าย

โดยปกติบุคคลมักจะมี ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจแห่งตนแตกต่างกัน โดยทั่วไปบุคคลจะมีความเชื่อเรื่องอำนาจแห่งตนอยู่ 2 ลักษณะ คือ ทั้งเชื่ออำนาจภายในตน และเชื่ออำนาจภายนอกตน หากแต่มักจะเอนเอียงไปทางใดมากน้อยไม่เท่ากัน บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่าความเชื่ออำนาจภายนอกตน เรียกว่า บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน ( Internal Locus of Control ) ในทางตรงข้าม บุคคลที่มีความเชื่อว่าอำนาจภายในตนต่ำกว่าความเชื่ออำนาจภายนอกตน เรียกว่า เป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน ( External Locus of Control )

โซโลมอน และโอเบอร์ลันด์ ( Solomon and Oberlandom, 1974: 119 - 123 ) ได้กล่าวเพิ่มเติมความหมายของความเชื่ออำนาจในตนว่า เป็นความเชื่อและการรับรู้ผล จนความต้องการควบคุมผลที่จะเกิด โดยความเชื่ออำนาจในตนเชื่อว่าผล ดังกล่าวเกิด จากอำนาจจากอำนาจ ใจกลาง หรือการกระทำของบุคคลอื่นซึ่งตนไม่สามารถควบคุมได้

สตรีกแลนด์ ( Strickland, 1977 ) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนไว้ว่า เป็นผู้ที่มีการตัดสินใจมั่นคงและเด็ดเดี่ยว ทำงานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา ทำงานเป็นระบบระเบียบ มีความสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และมีความตั้งใจศึกษาหาความรู้เพื่อปรับปรุงตนเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมนั้นๆ เห็นคุณค่าและความพยายามของตนเองและมีสังคมที่ดีในหมู่เพื่อน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปความหมายของความเชื่ออำนาจควบคุมภายในตนว่า บุคคลที่มีความเชื่อหรือรับรู้เหตุการณ์หรือสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตน ทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวเป็นผลเกิดจากการกระทำของตนเอง บุคลิกลักษณะมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และพยายามปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมนั้นๆ เห็นคุณค่าของทักษะและความพยายามของตนเอง ใช้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล มีความตั้งใจศึกษาหาความรู้ และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ส่วนผู้ที่เชื่อว่าความล้มเหลวหรือความสำเร็จของตนเองเป็นสิ่งที่ถูกกำหนด โดยที่ตนเองไม่อาจควบคุมได้ มีลักษณะขาดความกระตือรือร้น ขาดความพยายามที่จะแก้ปัญหาของตนเอง จะเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

### การพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตน

ความเชื่อเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคคล รอตเตอร์ (Rotter, 1966) อธิบายลักษณะทั่วไปของความเชื่ออำนาจแห่งตน โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) โดยอธิบายว่า ผลตอบแทนอย่างหนึ่งที่ได้จากการกระทำของบุคคล ย่อมก่อให้เกิดความคาดหวัง ที่จะได้ผลตอบแทนเช่นเดียวกับจากสถานการณ์อันใหม่ ในสถานการณ์ที่คล้ายกับสถานการณ์เดิม และถ้าเหตุการณ์เป็นไปตามสถานการณ์ที่คาดหวังไว้ บุคคลจะเกิดความคาดหวังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ถ้าผลตอบแทนไม่ได้เป็นไปตามที่บุคคลคาดหวังไว้ ก็จะทำให้ความคาดหวังของบุคคลค่อยๆ ลดลง การลดหรือเพิ่มความคาดหวังนี้จะก่อตัวขึ้นจากพฤติกรรมอย่างหนึ่งก่อนแล้วจึงขยายครอบคลุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อื่นๆ ที่คล้ายคลึงหรือเกี่ยวข้องกับสถานการณ์เดิมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญในตัวบุคคล

ถ้าประสบการณ์ของบุคคลได้รับ การเสริมแรง บ่อยครั้งเมื่อแสดงพฤติกรรมเดิม จะทำให้บุคคลนั้นเชื่อว่า สิ่งที่เกิดขึ้นมีผลมาจากทักษะหรือความสามารถของตนเองเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้น ซึ่งความเชื่อนี้เรียกว่า ความเชื่ออำนาจภายในตน (Internal Locus of Control)

Strickland (1977) สรุปความเชื่ออำนาจแห่งตน ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. การต่อต้านและการคล้อยตามต่ออิทธิพลของสังคม (Resistance and Conformity of Social Influence) ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์กับการคล้อยตามผู้อื่น และพฤติกรรมให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิด บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีการตัดสินใจที่มั่นคงและเด็ดเดี่ยว ถึงแม้จะอยู่ภายใต้ความกดดันทางสังคม แต่บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมักจะยอมแพ้นแรงกดดันภายนอก โดยเฉพาะบุคคลที่มีอำนาจเหนือตนซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน นอกจากนี้ยังมีความต้องการที่จะรักษาอำนาจของตนไว้ และปฏิเสธอิทธิพลต่างๆ ที่มาจากผู้อื่น

2. การค้นหาข้อมูลและการทำงาน (Information seeking and Task Performanc) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะสนองตอบต่อความต้องการของผู้อื่นมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน และมีความรู้สึกไวต่ออิทธิพลของสังคมทุกชนิด มีการทำงานตามความต้องการของสังคม แต่บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมุ่งอยู่ที่การทำงาน โดยไม่คำนึงถึงอิทธิพลของสังคม ทำงานเป็นระบบระเบียบ ใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการทำงานก่อนจะตัดสินใจ พิจารณาอย่างรอบคอบ จะแสดงความไม่พอใจถ้าประสบความล้มเหลวในงาน

ทั้งอายุ มีความตั้งใจในการศึกษาหาความรู้ สามารถค้นหาสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดี

3. พฤติกรรมความสำเร็จและความสามารถ (Achievement and Competence Behaviors) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อพฤติกรรมความสำเร็จ มีความสนใจต่อการเรียนและได้คะแนนดีจากการเรียนซึ่งเป็นรางวัลอย่างหนึ่งที่จะกระตุ้นให้บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน ประสบความสำเร็จในการศึกษาเพราะมีความเชื่อว่าความสามารถของตนเองมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนที่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น

4. พฤติกรรมระหว่างบุคคล (Interpersonal Behaviors) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน มักจะเป็นบุคคลที่สังคมดีในหมู่เพื่อน และเข้ากันได้กับบุคคลที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน โดยไม่มีความรู้สึกลำบากใจ ซึ่งตรงกันข้ามกับบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน จะรู้สึกลำบากใจเมื่อต้องมีความสัมพันธ์กับคนที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในมักจะอารมณ์ดี ไม่โกรธง่าย มีสัมพันธภาพที่ดี และเป็นบุคคลที่ดึงดูดความสนใจ

#### ความเชื่ออำนาจภายในตนของพยาบาล

ปัจจุบันสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ๆ พยาบาลจะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีใหม่ๆ นี้ เพื่อการตัดสินใจนำมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างเหมาะสม ประชาชนมีความรู้ทางด้านการดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้น ดังนั้นถ้าพยาบาลเป็นบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเอง ก็จะเป็นพยาบาลที่มีความกระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมนั้นๆ เห็นคุณค่าของความพยายามของตนเอง มีแรงจูงใจสูง มีความเชื่อมั่นในเหตุผลและสามารถควบคุมสถานการณ์ได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการทำงานและต่อผู้รับบริการด้วย

ดูฟอลท์ ( พัทนี เอมะนาวิน 2536 : 46 - 47 ; อ้างอิงมาจาก Dufault , 1985 ) ได้ศึกษาวิจัยเชิงทดลองในนักศึกษาพยาบาลโดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในกลุ่มทดลองเป็นนักศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน และทดลองปฏิบัติงานในบทบาทของพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน ผลปรากฏว่าพยาบาลกลุ่มนี้มีความเชื่ออำนาจภายในตนมาก มีความเชื่อว่าตนเองวิเคราะห์งานหรือปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้และสามารถรับผิดชอบงานหรือปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมากได้ ซึ่งตรงกันข้ามกลุ่มควบคุมไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ใดๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน นั่นคือ ความเชื่ออำนาจภายในตนของพยาบาลช่วยส่งเสริมให้พยาบาลพัฒนาความรู้ความสามารถให้ก้าวหน้า และทันสมัยอยู่เสมอ

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่ออำนาจภายในตนกับความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ

จากการรวบรวมงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศยังไม่พบว่าไม่มีงานวิจัยของผู้ใดทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายในตนกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเลย แต่มีงานวิจัยในต่างประเทศเรื่องหนึ่งเป็นการศึกษาตัวแปรระหว่างความเชื่ออำนาจแห่งตนกับความคิดไตร่ตรอง ( Reflective Thinking )

นอร์ตัน ( Norton . 1994 ) ได้ทำการศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์และความเชื่ออำนาจแห่งตนในการทำนายความคิดไตร่ตรองของครูฝึกหัด ผลงานวิจัยพบว่า ความเชื่ออำนาจแห่งตนมีความสัมพันธ์ในการเป็นตัวทำนายความคิดไตร่ตรองของครูฝึกหัดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความเชื่ออำนาจแห่งตนร่วมกับความคิดสร้างสรรค์ยังสามารถเป็นตัวทำนายความคิดไตร่ตรองร่วมกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอีกด้วย

จากผลการวิจัยพบว่าความเชื่ออำนาจแห่งตนมีความสัมพันธ์ในการเป็นตัวทำนายความคิดไตร่ตรองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากความคิดไตร่ตรองเป็นความคิดอย่างมีเหตุผลในการแก้ปัญหา ซึ่ง จอห์น ดิวอี้ เรียกว่า การคิดสะท้อนกลับ ( Dewey,1933 : 12 ) เป็นความคิดเช่นเดียวกับการคิดวิจารณ์ญาณ ซึ่งประกอบไปด้วยการอุปนัย ( Induction ) การนิรนัย ( Deduction ) การแก้ปัญหา ( Problem Solving ) การตัดสินใจ ( Decision Making ) ดังนั้นผู้วิจัยคิดว่าเมื่อความเชื่ออำนาจแห่งตนมีความสัมพันธ์กับความคิดไตร่ตรองแล้ว ความเชื่ออำนาจแห่งตนน่าจะมีความสัมพันธ์กับความคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วย

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัยว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจแห่งตนสามารถทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้และนักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมากกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

### สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักศึกษาพยาบาลชายและนักศึกษาพยาบาลหญิง มีความสามารถในการคิดอย่างมี  
วิจารณญาณแตกต่างกัน
2. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาสูง มีความสามารถในการคิดอย่าง  
มีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาต่ำ
3. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง มีความสามารถในการคิดอย่างมี  
วิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ
4. นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก มีความสามารถในการคิด  
อย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย
5. นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองน้อย มีความสามารถในการ  
คิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปมาก
6. นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยน้อยมีความสามารถในการ  
คิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมาก
7. นักศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสามารถในการคิดอย่างมี  
วิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน
8. เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การ  
อบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ความเชื่อ  
อำนาจแห่งตน เป็นตัวแปรที่มีอำนาจทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ  
นักศึกษาพยาบาลได้



## วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ( Descriptive Research ) ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

#### 1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2540 ที่ศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ภาควิชา จำนวน 5 แห่ง รวมประชากรทั้งสิ้น 1,836 คน

#### 2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ภาควิชา ทั้งชายและหญิง ทั้ง 4 ชั้นปี ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2540 จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ( Multi - Stage Random Sampling ) มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดโดยกำหนดความเชื่อมั่น 95 % (  $\alpha = .05$  ) เทียบจากตารางเลขสุ่มของ Yamane ( พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 284 ; Yamane. 1967 : 886 - 887 ) ได้กลุ่มตัวอย่าง 333 คน แต่ครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 336 คน เพื่อสะดวกในการแบ่งกลุ่ม

ขั้นที่ 2 ทำการสุ่มวิทยาลัยพยาบาล ภาควิชา มา 3 แห่ง คือวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี

ชั้นที่ 3 สุ่มจำนวนนักศึกษาพยาบาลจากวิทยาลัยพยาบาลทั้ง 3 แห่ง ในทุกชั้นปี คือ ชั้นปีที่ 1 - 4 ในสัดส่วนที่เท่ากัน ได้กลุ่มตัวอย่าง ชั้นปีละ 84 คน แสดงรายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำแนกตามวิทยาลัยพยาบาล และระดับชั้น

| ชั้นปี                                 | ปี 1 | ปี 2 | ปี 3 | ปี 4 |
|----------------------------------------|------|------|------|------|
| วิทยาลัยพยาบาล                         |      |      |      |      |
| วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา         | 28   | 28   | 28   | 28   |
| วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช | 28   | 28   | 28   | 28   |
| วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี  | 28   | 28   | 28   | 28   |
| รวม                                    | 84   | 84   | 84   | 84   |

#### เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ใช้เครื่องมือ 4 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักศึกษาตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 อันดับ

ชุดที่ 3 เป็นแบบทดสอบวัดความเชื่ออำนาจแห่งตน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 6 อันดับ

ชุดที่ 4 เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีลักษณะเป็น คะแนนตอบถูกได้ 1 ตอบผิดได้ 0

แบบสอบถามชุดที่ 1 เป็นข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามตัวแปรที่ศึกษา โดยศึกษาจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

1. เพศ ได้แก่
  - 1.1 นักศึกษาพยาบาลหญิง
  - 1.1 นักศึกษาพยาบาลชาย
2. ชั้นปีที่ศึกษา หมายถึง ชั้นปีที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ ภาคการศึกษาที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2540 ได้แก่
  - 2.1 ชั้นปีที่ 1
  - 2.2 ชั้นปีที่ 2
  - 2.3 ชั้นปีที่ 3
  - 2.4 ชั้นปีที่ 4
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา หมายถึง ระดับผลการเรียนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษา จนถึงภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2540 ได้แก่
  - 3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ หมายถึง ระดับผลการเรียนเฉลี่ยที่ต่ำกว่า P 33
  - 3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาปานกลาง หมายถึง ระดับผลการเรียนเฉลี่ยที่ P 33 - 67
  - 3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง หมายถึง ระดับผลการเรียนเฉลี่ยที่สูงกว่า P 67

แบบสอบถามชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู ที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของ นงนุช โรจนเลิศ ( 2533 ) ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประเมินค่า ชนิด 5 อันดับ ประกอบด้วยข้อคำถามที่แสดงลักษณะพฤติกรรมของบิดามารดา และผู้ปกครองที่ให้การอบรมเลี้ยงดู หรือปฏิบัติต่อเด็กที่เป็นแบบประชาธิปไตย แบบให้ความคุ้มครองเกินไปและแบบปล่อยปละละเลย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยปรับปรุงข้อคำถามบางข้อในแบบสอบถาม เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง รวม 60 ข้อ ด้านละ 20 ข้อ แล้วนำแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูฉบับนี้ไปทดลอง (Try out) กับนักศึกษาพยาบาลที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 60 คน นำมาหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้ t - test เลือกค่าที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่า 1.75 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 30 ข้อ ด้านละ 10 ข้อ แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น ( Reliability ) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ ครอนบาค ( Cronbach ' s Alpha Coefficient ) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

### ตัวอย่างแบบสอบถาม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ต้องการถามเกี่ยวกับวิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักศึกษา เป็นแบบสอบถามที่เลือกตอบ 5 ตัวเลือก จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โปรดกาเครื่องหมาย ( ✓ ) ลงในช่องที่ท่านคิดว่าเป็นจริงที่สุด

### การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ข้อ (0) เมื่อนักศึกษาทำผิด พ่อแม่จะชี้แจงความผิดให้ทราบแล้วจึงลงโทษ

|           |       |         |       |            |
|-----------|-------|---------|-------|------------|
| .....     | ..... | .....   | ..... | .....      |
| มากที่สุด | มาก   | ปานกลาง | น้อย  | น้อยที่สุด |

### การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ควบคุมครองเกินไป

ข้อ (0) เมื่อนักศึกษาต้องการจะออกไปธุระนอกบ้าน พ่อแม่มักจะซักถามรายละเอียดว่า จะไปพบใคร ที่ไหน

|           |       |         |       |            |
|-----------|-------|---------|-------|------------|
| .....     | ..... | .....   | ..... | .....      |
| มากที่สุด | มาก   | ปานกลาง | น้อย  | น้อยที่สุด |

### การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ข้อ (0) เมื่อนักศึกษาแจ้งผลการเรียนให้ทราบ พ่อแม่มักจะเฉยๆ

|           |       |         |       |            |
|-----------|-------|---------|-------|------------|
| .....     | ..... | .....   | ..... | .....      |
| มากที่สุด | มาก   | ปานกลาง | น้อย  | น้อยที่สุด |

### เกณฑ์การให้คะแนน

เนื่องจากข้อคำถามเป็นข้อความทางบวกทั้งหมด จึงมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

|                            |             |
|----------------------------|-------------|
| ถ้าตอบในช่อง " มากที่สุด " | ให้ 5 คะแนน |
| ถ้าตอบในช่อง " มาก "       | ให้ 4 คะแนน |
| ถ้าตอบในช่อง " ปานกลาง "   | ให้ 3 คะแนน |
| ถ้าตอบในช่อง " น้อย "      | ให้ 2 คะแนน |
| ถ้าตอบในช่อง " น้อยสุด "   | ให้ 1 คะแนน |

คะแนนรวมของการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แทนปริมาณการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบที่นักศึกษาแต่ละคนได้รับจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

การพิจารณาการอบรมเลี้ยงดูของนักศึกษาจะไม่ตัดสินว่านักศึกษาแต่ละคนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใด แต่จะพิจารณาว่านักศึกษาแต่ละคนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบอยู่ในระดับใด โดยแบ่งระดับการอบรมแต่ละแบบเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย เช่น นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก ปานกลาง น้อย ใช้เกณฑ์ในการแบ่งดังนี้

1. การอบรมแบบประชาธิปไตยมาก หมายถึง นักศึกษาที่ได้รับคะแนนจากแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สูงกว่าค่า  $\bar{X} + 1 SD$

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลาง หมายถึง นักศึกษาที่ได้รับคะแนนจากแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อยู่ระหว่างค่า  $\bar{X} \pm 1 SD$

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย หมายถึง นักศึกษาที่ได้รับคะแนนจากแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย น้อยกว่าค่า  $\bar{X} - 1 SD$

### แบบสอบถามชุดที่ 3 แบบวัดความเชื่ออำนาจแห่งตน

แบบวัดความเชื่ออำนาจแห่งตน เป็นแบบสอบถามที่ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกตนของทศนา ทองภักดี ที่สร้างขึ้นตามแนวของลีแวนสัน และมิลเลอร์ (Strickland, 1977 : 226 - 227 ; citing Levenson and Miller, 1976 )

### ลักษณะของแบบสอบถามความเชื่ออำนาจแห่งตน

เนื้อหาแบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจแห่งตน ประกอบไปด้วยด้านต่างๆ คือ

- ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการกระทำที่ต้องใช้สติปัญญา
- ด้านความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการเรียน
- ด้านการรับรู้ทั่วไป เช่น ความเชื่อสิ่งลึกลับ ความเชื่อโชคลาภ ความเชื่อเกี่ยวกับผลตอบแทนต่างๆ

ที่ได้รับจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม แบบสอบถามมีข้อความที่เป็นทางบวก 20 ข้อและทางลบ 20 ข้อ รวม 40 ข้อ นำแบบสอบถามไปทดลองเก็บ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บจริง จำนวน 60 คน นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าอำนาจจำแนก ( t-test ) เลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่า 1.75

(มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) จำนวน 30 ข้อ นำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach 's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

#### ตัวอย่างแบบสอบถาม

| ข้อความ                                                               | จริงที่สุด | จริง | ค่อนข้างจริง | ค่อนข้างไม่จริง | ไม่จริง | ไม่จริงเลย |
|-----------------------------------------------------------------------|------------|------|--------------|-----------------|---------|------------|
| (+) ถ้าข้าพเจ้าทำสิ่งใดผิดพลาด ข้าพเจ้าสามารถแก้ไขให้ถูกต้องด้วยตนเอง |            |      |              |                 |         |            |
| (-) ชีวิตของข้าพเจ้าส่วนใหญ่มักถูกควบคุมโดยเหตุการณ์ไม่คาดฝัน         |            |      |              |                 |         |            |

#### เกณฑ์การให้คะแนน

ถ้าเป็นข้อความทางบวก (+) จะมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

|        |                 |          |         |
|--------|-----------------|----------|---------|
| ถ้าตอบ | จริงที่สุด      | ได้คะแนน | 6 คะแนน |
|        | จริง            | ได้คะแนน | 5 คะแนน |
|        | ค่อนข้างจริง    | ได้คะแนน | 4 คะแนน |
|        | ค่อนข้างไม่จริง | ได้คะแนน | 3 คะแนน |
|        | ไม่จริง         | ได้คะแนน | 2 คะแนน |
|        | ไม่จริงเลย      | ได้คะแนน | 1 คะแนน |

ถ้าเป็นข้อความทางลบ (-) จะมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

|        |                 |          |         |
|--------|-----------------|----------|---------|
| ถ้าตอบ | จริงที่สุด      | ได้คะแนน | 1 คะแนน |
|        | จริง            | ได้คะแนน | 2 คะแนน |
|        | ค่อนข้างจริง    | ได้คะแนน | 3 คะแนน |
|        | ค่อนข้างไม่จริง | ได้คะแนน | 4 คะแนน |
|        | ไม่จริง         | ได้คะแนน | 5 คะแนน |
|        | ไม่จริงเลย      | ได้คะแนน | 6 คะแนน |

#### แบบสอบถามชุดที่ 4 แบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

แบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีขั้นตอนในการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

##### 1. การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนการสร้าง คือ

1.1 ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแนวคิดของเครื่องมือวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ Watson และ Glaser (1964) นำมาเขียนนิยามปฏิบัติการ

1.2 สร้างแบบทดสอบความสามารถในการคิดวิจารณ์ โดยแปลและปรับปรุงมาจากแบบทดสอบ Watson - Glaser Critical Thinking Appraisal ของ Watson และ Glaser ซึ่งประกอบด้วยส่วนย่อย 5 ส่วนคือ

1.2.1 การอนุมาน หมายถึง ความสามารถในการจำแนกระดับความเป็นจริง และเท็จของข้อสรุป

1.2.2 การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น หมายถึง ความสามารถในการตระหนักในข้อตกลงที่ระบุไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ชัดเจน

1.2.3 การนิรนัย หมายถึง ความสามารถในการถอดความสัมพันธ์ของข้อมูล

1.2.4 การตีความ หมายถึง ความสามารถในการสรุปความจากข้อมูล

1.2.5 การประเมินข้อโต้แย้ง หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาความสำคัญและสัมพันธ์ของเหตุผล

1.3 แบบทดสอบจะเป็นการสร้างสถานการณ์แล้วให้นักศึกษาตอบคำถาม ซึ่งเนื้อหาสถานการณ์ในแบบทดสอบเป็นสถานการณ์ทั่วไป โดยมีข้อสรุปตามหลังสถานการณ์ตามโครงสร้างเนื้อหาสถานการณ์ของแบบทดสอบ มีทั้งหมด 80 ข้อ

1.4 นำแบบสอบถามที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาของเครื่องมือ ( Content Validity ) เพื่อตรวจสอบเนื้อหาให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ ให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของสำนวนภาษา ความชัดเจนในเนื้อหา หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ให้ถูกต้องเหมาะสมตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

1.5 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับ <sup>150 คน</sup> นักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยรวมคะแนนของแต่ละคน แล้วนำมาเรียงจากคะแนนสูงที่สุดไปหาต่ำสุด ใช้เทคนิค 25 เปอร์เซ็นต์ ของคะแนนสูงที่สุดและต่ำสุดมาวิเคราะห์ โดยใช้สหสัมพันธ์แบบพอยต์ ไบซีเรียล (Point Biserial Correlation) ได้ค่า  $r$  ดังแสดงในภาคผนวก คัดเลือกไว้ 60 ข้อที่มีค่า  $r$  ตั้งแต่ 0.19 ขึ้นไป

1.6 การหาค่าความเชื่อมั่น นำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้ ไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตร คูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) หรือ KR - 20 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.68

### ตัวอย่างแบบทดสอบความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ

#### ตอนที่ 1 การอนุมาน (Inference)

##### คำแนะนำ

ลักษณะของแบบทดสอบจะเริ่มต้นด้วยสถานการณ์เกี่ยวกับข้อความรู้ทั่วไป ที่ถือว่าเป็นจริงหลังจากแต่ละสถานการณ์จะเป็นข้อสรุปที่มีความเป็นไปได้ต่างๆ กัน ให้อ่านทำความเข้าใจข้อสรุปนั้นๆ ที่ละข้อ แล้วตัดสินใจระดับความเป็นจริงและเท็จของข้อสรุปนั้นๆ ทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรที่ตรงกับคำตอบที่ท่านเลือก เพียงคำตอบเดียว ตามตัวเลือกต่อไปนี้

เลือก ก. แสดงว่า จริง หมายความว่า เมื่อท่านอ่านข้อความที่ลงสรุปแล้ว ท่านคิดว่าการลงสรุปข้อความในข้อนั้นๆ เป็นจริงตามข้อมูลที่ปรากฏในข้อความที่กำหนดให้

เลือก ข. แสดงว่า น่าจะเป็นจริง หมายความว่า เมื่อท่านอ่านข้อความที่ลงสรุปแล้ว ท่านคิดว่าการลงสรุปข้อความในข้อนั้นๆ น่าจะเป็นจริงตามข้อมูลที่ปรากฏในข้อความที่กำหนดให้

เลือก ค. แสดงว่า ข้อมูลยังไม่เพียงพอ หมายความว่า เมื่อท่านอ่านข้อความที่ลงสรุปแล้ว ท่านคิดว่าการลงสรุปข้อความในข้อนั้นๆ ยังไม่สามารถกล่าวได้ตามนั้น เพราะข้อมูลที่ปรากฏในข้อความที่กำหนดให้ยังไม่เพียงพอ

เลือก ง. แสดงว่า น่าจะไม่ใช่จริง หมายความว่า เมื่อท่านอ่านข้อความที่ลงสรุปแล้ว ท่านคิดว่าการลงสรุปข้อความในข้อนั้นๆ น่าจะไม่ใช่ตามที่สรุป เพราะข้อมูลที่ปรากฏในข้อความที่กำหนดให้ไม่ได้บ่งชี้เช่นนั้น

เลือก จ. แสดงว่า ไม่จริง หมายความว่า เมื่อท่านอ่านข้อความที่ลงสรุป แล้วท่านคิดว่า การลงสรุปข้อความในข้อนั้นๆ ไม่เป็นความจริงเลย เพราะข้อมูลนี้ไม่ปรากฏในข้อความที่กำหนดให้เลย

ข้อคำถามที่ตามหลังแต่ละสถานการณ์อาจตอบซ้ำกันได้ และไม่จำเป็นต้องมีครบทั้ง 5 ตัวเลือก โปรดทำให้ครบทุกข้อ

#### ตัวอย่างสถานการณ์

นักเรียนอาสาสมัครวัยรุ่น 200 คน เข้าร่วมประชุมในวันหยุดที่หอประชุมโรงเรียนแห่งหนึ่ง ในจังหวัดชุมพร หัวข้อที่ประชุมคือ การประหยัดและการดำรงชีวิตในยุคเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งหัวข้อเหล่านี้เป็นปัญหาที่ถูกเลือกมาแล้วจากกลุ่มนักเรียนว่าเป็นประเด็นสำคัญในยุคปัจจุบัน

- (ข) 1. กลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมประชุมแสดงความสนใจต่อการประหยัดและการดำรงชีวิตในยุคเศรษฐกิจตกต่ำมากกว่านักเรียนวัยรุ่นกลุ่มอื่นๆ
- (ง) 2. นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยอภิปรายหัวข้อเหล่านี้ในที่ประชุมของโรงเรียนตนเองมาก่อน
- (ค) 3. นักเรียนมาจากส่วนต่างๆ ของประเทศ
- (จ) 4. นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาการทำงานร่วมกันเป็นหลัก
- (ก) 5. นักเรียนวัยรุ่นบางคนรู้สึกว่าเป็นประโยชน์ในการอภิปรายปัญหา

#### ตอนที่ 2 การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น ( Recognition of Assumption )

##### คำแนะนำ

ข้อตกลงเบื้องต้น หมายถึง การคิดพิจารณาข้อความที่สมมติขึ้น หรือคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า เพื่อรับรู้หรือตระหนักถึงข้อตกลงเบื้องต้น

ลักษณะของแบบทดสอบเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทั่วไป และแต่ละสถานการณ์จะตามด้วยข้อตกลงเบื้องต้นต่างๆ ให้ท่านตัดสินใจว่า ข้อตกลงซึ่งเป็นสิ่งที่ยอมรับ แล้วทำให้สถานการณ์ที่กำหนดขึ้นได้หรือไม่ แล้วทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรที่ตรงกับคำตอบที่ท่านเลือกเพียงคำตอบเดียวตามตัวเลือกต่อไปนี้

เลือก ก. แสดงว่า ข้อความนั้นเป็นสิ่งที่ยอมรับไว้แล้วหรือเป็นสมมติฐานที่ตั้งไว้ล่วงหน้า เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปตามสถานการณ์ที่กำหนดให้

เลือก ข. แสดงว่า ข้อความนั้นไม่เป็นสิ่งที่ยอมรับไว้แล้วหรือไม่เป็นสมมติฐานที่ตั้งไว้ล่วงหน้า เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปตามสถานการณ์ที่กำหนดให้

ข้อคำถามที่ตามหลังแต่ละสถานการณ์อาจตอบซ้ำกันได้ และไม่จำเป็นต้องมีครบทั้ง 2 ตัวเลือก

### ตัวอย่างสถานการณ์

เราจำเป็นต้องประหยัดเวลาในการไปถึงที่นั่น ดังนั้นเราเดินทางโดยเครื่องบินจะดีกว่า

- (ก) 1. การเดินทางโดยเครื่องบินจะใช้เวลาน้อยกว่าการเดินทางโดยวิธีอื่น
- (ข) 2. บริการทางเครื่องบินที่เป็นประโยชน์สำหรับเรา ก็คือระยะเวลาที่น้อยที่สุดที่จะถึงจุดหมายปลายทาง
- (ค) 3. การเดินทางโดยเครื่องบินสะดวกสบายกว่าการเดินทางโดยพาหนะอื่นๆ

### ตอนที่ 3 การนิรนัย (Deduction)

#### คำแนะนำ

การนิรนัย หมายถึง การคิดพิจารณาข้อความเกี่ยวกับเหตุและผล โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่เป็นสาเหตุ และอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุทั้งหมด เพื่อสรุปเป็นผลของข้อความนั้น

ลักษณะของแบบทดสอบเป็นสถานการณ์เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปที่ประกอบด้วยข้อความหลัก 2 ข้อความแล้วตามด้วยข้อสรุป ให้อ่านข้อสรุปแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่า เป็นข้อสรุปที่เกิดจากความสัมพันธ์ของสถานการณ์ที่กำหนดให้หรือไม่ โดยพยายามไม่ให้มีอคติส่วนตัวมาเกี่ยวข้อง แล้วทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรที่ตรงกับคำตอบที่ท่านเลือกเพียงคำตอบเดียวตามตัวเลือกต่อไปนี้

เลือก ก. แสดงว่า สรุปตามข้อความหลักที่เสนอไว้

เลือก ข. แสดงว่า ไม่ได้สรุปตามข้อความหลักที่เสนอไว้

ข้อคำถามที่ตามหลังแต่ละสถานการณ์อาจตอบซ้ำกันได้ และไม่จำเป็นต้องมีครบทั้ง 2 ตัวเลือก

### ตัวอย่างสถานการณ์

ฝนตกในบางวันหยุด ทุกวันที่ฝนตกเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ

- (ข) 1. วันที่ไม่สดใสเป็นวันที่น่าเบื่อ
- (ก) 2. วันหยุดบางวันเป็นวันที่น่าเบื่อ
- (ข) 3. วันหยุดบางวันไม่ได้เป็นวันที่น่าเบื่อ

### ตอนที่ 4 การตีความ (Interpretation)

#### คำแนะนำ

การตีความ หมายถึง การสรุปความจากข้อมูลหรือหลักฐานที่กำหนดให้อย่างมีเหตุผลเพียงพอ โดยที่ข้อสรุปนั้นไม่จำเป็นต้องถอดออกมาจากหลักฐานอย่างตายตัว

ลักษณะของแบบสอบถามประกอบด้วย บทความสั้นๆ เกี่ยวกับข้อความรู้ทั่วไปและตามด้วยข้อสรุป ให้พิจารณาข้อสรุปนั้นว่าเป็นไปอย่างมีเหตุผลตามข้อมูลในบทความที่ให้ไว้ โดยพิจารณาแต่ละข้อแยกจากกัน และให้คิดว่าข้อสรุปในบทความที่ให้ไว้นั้นเป็นจริงทั้งหมดแล้วทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรที่ตรงกับคำตอบที่ท่านเลือกเพียงคำตอบเดียว ตามตัวเลือกต่อไปนี้

เลือก ก. แสดงว่า จริง ตามเรื่องราวที่เสนอไว้

เลือก ข. แสดงว่า ไม่จริง ตามเรื่องราวที่เสนอไว้

ข้อคำถามที่ตามหลังแต่ละสถานการณ์อาจตอบซ้ำกันได้ และไม่จำเป็นต้องมีครบทั้ง 2

ตัวเลือก

### ตัวอย่างสถานการณ์

การศึกษาพัฒนาการของการใช้ศัพท์ของเด็กวัย 8 เดือนถึง 6 ปี แสดงให้เห็นว่าขนาดของคำศัพท์ที่พูดนั้นเพิ่มขึ้นจากไม่มีการใช้คำในวัย 8 เดือนจนถึง 2,562 คำในวัย 6 ปี

- (ก) 1. ในศึกษานี้ไม่มีเด็กคนใดสามารถพูดได้เมื่ออายุได้ 6 เดือน
- (ข) 2. พัฒนาการของศัพท์จะช้าที่สุดในช่วงที่เด็กกำลังเรียนรู้ที่จะเดิน

## ตอนที่ 5 การประเมินข้อโต้แย้ง (Evaluation of Argument)

### คำแนะนำ

การประเมินข้อโต้แย้ง หมายถึง การตัดสินความถูกต้องของการอ้างเหตุผล ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญหรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับสถานการณ์ที่กำหนดให้

ลักษณะของแบบทดสอบ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อความรู้ทั่วไป แต่ละข้อคำถามจะตามด้วยข้อโต้แย้ง ให้พิจารณาข้อโต้แย้งแต่ละข้อมีการอ้างเหตุผลที่สำคัญหรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับคำถามหรือไม่ โดยพิจารณาแต่ละข้อแยกจากกัน และพยายามไม่ให้

ทัศนคติส่วนตัวมามีอิทธิพลในการตัดสินใจ แล้วทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรที่ตรงกับคำตอบที่ท่านเลือกเพียงคำตอบเดียวตามตัวเลือก ต่อไปนี้

เลือก ก. แสดงว่า เป็นข้อโต้แย้งที่หนักแน่น มีความสำคัญ และสัมพันธ์กับคำถาม

เลือก ข. แสดงว่า เป็นข้อโต้แย้งที่ไม่หนักแน่น ไม่มีความสำคัญ และไม่สัมพันธ์กับคำถาม แม้ว่าจะมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยทั่วไปก็ตาม

ข้อคำถามที่ตามหลังแต่ละสถานการณ์อาจตอบซ้ำกันได้ และไม่จำเป็นต้องมีครบทั้ง 2 ตัวเลือกว่าอย่างสถานการณ์

เยาวชนทั้งหมดในประเทศไทย ควรจะเข้ามหาวิทยาลัยหรือไม่

(ก) 1. ควร เพราะมหาวิทยาลัยให้โอกาสสำหรับพวกเขาในการเรียนรู้บทเพลงและการเขียนของโรงเรียน

(ข) 2. ไม่ควร เพราะเยาวชนจำนวนมากไม่มีความสามารถหรือความสนใจเพียงพอในการได้มาซึ่งประโยชน์จากการฝึกของมหาวิทยาลัย

(ค) 3. ไม่ควร เพราะการศึกษามากเกินไปทำให้บิดเบือน บุคลิกภาพของบุคคล

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ ตอบถูกต้องให้ 1 คะแนน และตอบผิดให้ 0 คะแนน

### เกณฑ์แบ่งระดับความสามารถ

แบ่งระดับความสามารถในการคิดวิจาร์ณญาณเป็น 3 ระดับ คือ ระดับความสามารถในการคิดวิจาร์ณญาณสูง กลาง ต่ำ โดยใช้ ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ดังนี้

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สูง ได้ค่าสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ปานกลาง ได้ค่าระหว่างเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่

25 - 75

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ต่ำ ได้ค่าต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. ขอลงหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามและแบบทดสอบไปเก็บกับกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ตามวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีต่างๆ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 6 สัปดาห์

3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อตอบคำถามการศึกษาค้นคว้าตามสมมติฐาน

### สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS - PC<sup>+</sup> (Statistical Package For Social Science) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม. 2532) และวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

1. แยกคะแนนตามกลุ่มตัวแปรที่ศึกษา
2. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามกลุ่มตัวอย่างในตัวแปรอิสระ
3. ทดสอบสมมติฐานข้อ 1 และ ข้อ 7 ด้วยการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้ t - test
4. ทดสอบสมมติฐานข้อ 2 - 6 ด้วยการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) ถ้าพบที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นำไป

วิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของ นิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls Method)

5. ทดสอบสมมติฐานข้อ 8 เพื่อหาความสามารถในการทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ( ตัวแปรเกณฑ์ ) กับ เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ความเชื่ออำนาจแห่งตน ( ตัวแปรพยากรณ์ ) โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ( Multiple Regression Analysis )

#### บทที่ 4

#### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

##### ข้อตกลงเกี่ยวกับการวิเคราะห์และประเมินผล

ในการวิเคราะห์และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายต่างๆ ดังต่อไปนี้

|             |                                                                                        |
|-------------|----------------------------------------------------------------------------------------|
| $\bar{X}$   | แทน ค่าเฉลี่ย                                                                          |
| S.D.        | แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน                                                            |
| N           | แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง                                                                 |
| t           | แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution                                           |
| F           | แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F- distribution                                            |
| df          | แทน Degree of Freedom ชั้นแห่งความเป็นอิสระ                                            |
| SS          | แทน Sum of Squares ผลบวกกำลังสองของคะแนนแต่ละตัว                                       |
| MS          | แทน Mean Square ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนนแต่ละตัว                                      |
| R           | แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ                                                    |
| $R^2$       | แทน กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ                                         |
| $R^2$ chang | แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แห่งการทำนายพหุคูณที่เปลี่ยนแปลงไปจากการเพิ่มตัวทำนายทีละตัว |
| a           | แทน ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ                                               |
| b           | แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ                       |
| $\beta$     | แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน                   |
| $SE_{est}$  | แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์                                 |
| Sex         | แทน เพศของนักศึกษาพยาบาล                                                               |
| Class       | แทน ชั้นปีที่ศึกษา                                                                     |
| GPA         | แทน ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา                                                              |

|          |                                                                         |
|----------|-------------------------------------------------------------------------|
| Child R1 | แทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย                                       |
| Child R2 | แทน การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป                             |
| Child R3 | แทน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย                                     |
| ILC      | แทน ความเชื่ออำนาจภายในตน                                               |
| ELC      | แทน ความเชื่ออำนาจภายนอกตน                                              |
| LC       | แทน ความเชื่ออำนาจแห่งตน                                                |
| CT       | แทน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ                                  |
| CT1      | แทน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการอนุมาน                     |
| CT2      | แทน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการยอมรับข้อ<br>ตกลงเบื้องต้น |
| CT3      | แทน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการนิรนัย                     |
| CT4      | แทน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตีความ                     |
| CT5      | แทน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการประเมิน<br>ข้อโต้แย้ง      |
| *        | แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05                                      |
| **       | แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01                                      |
| ***      | แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001                                     |

#### ลำดับขั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลจะเสนอตามลำดับขั้นต่อไปนี้

1. แบ่งระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลตามระดับชั้นปีที่ศึกษา
2. เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลที่มีความแตกต่างกันทางด้าน เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู และ ความเชื่ออำนาจแห่งตน

3. วิเคราะห์ตัวแปรที่ทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลจากตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู และความเชื่ออำนาจแห่งตนวิเคราะห์โดยสหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ( Multiple Regression Analysis ) แบบเพิ่มตัวแปรทีละตัว เพื่อสร้างสมการในการพยากรณ์

#### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การแบ่งระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาพยาบาลตามชั้นปีที่ศึกษา

เกณฑ์ในการแบ่งระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบ่งเป็น 3 ระดับ โดยใช้ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ในการแบ่งดังนี้

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูง ได้ค่าสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ,  $\bar{X} > 41.00$

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณปานกลาง ได้ค่าระหว่างเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25-75,  $\bar{X} = 34.0 - 41.00$

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่ำ ได้ค่าต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ,  $\bar{X} < 34.00$

ผลการวิเคราะห์ระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาพยาบาลแยกตามระดับชั้นปีที่ศึกษา

| ชั้นปีที่ศึกษา | $\bar{X}$ | ระดับของ CT |
|----------------|-----------|-------------|
| ชั้นปีที่ 1    | 36.3095   | ปานกลาง     |
| ชั้นปีที่ 2    | 36.6071   | ปานกลาง     |
| ชั้นปีที่ 3    | 39.9398   | ปานกลาง     |
| ชั้นปีที่ 4    | 37.9176   | ปานกลาง     |

จากตาราง 2 พบว่านักศึกษาพยาบาล ทุกชั้นปี มีระดับความสามารถในการคิดอย่างมี  
 วิจารณญาณอยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลที่มี  
 ความแตกต่างกันทางด้าน เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู และ  
 ความเชื่ออำนาจแห่งตน

2.1 หาจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา  
 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ได้ผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์  
 ทางการศึกษา

| ตัวแปร                   | ระดับของตัวแปร | จำนวน | ร้อยละ |
|--------------------------|----------------|-------|--------|
| 1. เพศ                   | ชาย            | 93    | 27.68  |
|                          | หญิง           | 243   | 72.32  |
| 2. ชั้นปีที่ศึกษา        | ชั้นปีที่ 1    | 84    | 25.00  |
|                          | ชั้นปีที่ 2    | 84    | 25.00  |
|                          | ชั้นปีที่ 3    | 84    | 25.00  |
|                          | ชั้นปีที่ 4    | 84    | 25.00  |
| 3. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา | สูง            | 110   | 32.74  |
|                          | ปานกลาง        | 121   | 36.01  |
|                          | ต่ำ            | 105   | 31.25  |

ตาราง 3 พบว่านักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ภาควิชา ส่วนใหญ่  
 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.32 เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา พบว่านักศึกษาพยาบาลใน  
 แต่ละชั้นปีมีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ มีผลสัมฤทธิ์  
 ทางการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36.01

2.2 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเชื่ออำนาจแห่งตน และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พร้อมทั้งระดับของการอบรมเลี้ยงดูแบบต่างๆ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 4 และ 5

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเชื่ออำนาจแห่งตน และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

| ตัวแปร                             | คะแนนเต็ม | $\bar{X}$ | S.D   |
|------------------------------------|-----------|-----------|-------|
| ความเชื่ออำนาจภายในตน              | 80        | 72.17     | 6.86  |
| ความเชื่ออำนาจภายนอกตน             | 80        | 65.48     | 11.03 |
| ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ |           |           |       |
| ด้านการอนุมาน                      | 12        | 6.81      | 1.67  |
| ด้านการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น      | 12        | 8.16      | 1.72  |
| ด้านการนิรนัย                      | 12        | 7.54      | 1.72  |
| ด้านการตีความ                      | 12        | 7.42      | 1.92  |
| ด้านการประเมินข้อโต้แย้ง           | 12        | 7.26      | 1.95  |
| รวม                                | 60        | 37.19     | 4.24  |

จากตาราง 4 พบว่า นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีความเชื่ออำนาจภายในตน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 72.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.86 และมีความเชื่ออำนาจภายนอกตนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 65.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.03

นักศึกษาพยาบาลมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 37.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.24 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจำแนกรายด้านมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 6.81-8.16 โดยมีค่าเฉลี่ยของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นมากที่สุด และ ความสามารถ

ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการอนุมานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.67- 1.95 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการประเมินข้อโต้แย้งมากที่สุด และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการอนุมาน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการแบ่งระดับของการอบรม เลี้ยงดูแต่ละแบบ ดังนี้

1. ระดับมาก หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูสูงกว่าค่า  $\bar{X} + 1SD$
2. ระดับปานกลาง หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูอยู่ระหว่าง  $\bar{X} \pm 1SD$
3. ระดับน้อย หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูน้อยกว่า  $\bar{X} - 1SD$

ตาราง 5.3  
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการอบรมเลี้ยงดู และระดับของการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ

| การอบรมเลี้ยงดู          | คะแนนเต็ม | $\bar{X}$ | S.D  | มาก |           | ปานกลาง |           | น้อย |           |
|--------------------------|-----------|-----------|------|-----|-----------|---------|-----------|------|-----------|
|                          |           |           |      | N   | $\bar{X}$ | N       | $\bar{X}$ | N    | $\bar{X}$ |
| แบบประชาธิปไตย           | 50        | 40.02     | 5.27 | 60  | 7.30      | 227     | 37.18     | 49   | 37.12     |
| แบบให้ความคุ้มครองเกินไป | 50        | 20.62     | 6.68 | 49  | 37.04     | 247     | 36.94     | 40   | 38.98     |
| แบบปล่อยปละละเลย         | 50        | 18.22     | 5.71 | 53  | 4.77      | 236     | 39.40     | 47   | 38.87     |

จากตาราง 5 พบว่านักศึกษาพยาบาลได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 40.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.27 และระดับของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก ปานกลางและน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 37.30 37.18 และ 37.12 ตามลำดับ

นักศึกษาพยาบาล ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.68 และระดับของการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปอยู่ในระดับมาก ปานกลาง และน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 37.04 36.94 และ 38.98 ตามลำดับ

นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.71 และระดับของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอยู่ในระดับมาก ปานกลาง และน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 34.77 39.40 และ 38.87 ตามลำดับ

2.3 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาพยาบาล โดยจำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดูและความเชื่อ อำนาจแห่งตน โดยวิเคราะห์ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ มีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานข้อ 1 นักศึกษาพยาบาลชายและนักศึกษาพยาบาลหญิงมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แตกต่างกัน

การศึกษาส่วนนี้เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่าง ของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยใช้ค่าสถิติที มีตัวแปรเพศเป็นตัวแปรอิสระ และมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นตัวแปรตาม ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลที่มีเพศต่างกัน

| ความสามารถในการคิด<br>อย่างมีวิจารณญาณ | เพศชาย    |      | เพศหญิง   |      | t     |
|----------------------------------------|-----------|------|-----------|------|-------|
|                                        | $\bar{X}$ | S.D  | $\bar{X}$ | S.D  |       |
| การอนุมาน                              | 6.56      | 1.45 | 6.90      | 1.74 | -1.74 |
| การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น              | 7.94      | 1.76 | 8.25      | 1.71 | -1.49 |
| การนิรนัย                              | 7.49      | 1.72 | 7.56      | 1.72 | -0.31 |
| การตีความ                              | 7.37      | 1.77 | 7.44      | 1.98 | -0.32 |
| การประเมินข้อโต้แย้ง                   | 7.33      | 1.92 | 7.24      | 1.97 | 0.40  |
| รวม                                    | 36.69     | 3.62 | 37.39     | 4.44 | -1.48 |

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีเพศต่างกัน มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณรายด้านและโดยรวมไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อ 2 นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาสูงจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาต่ำ

การศึกษาส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวมีชั้นปีการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระและมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นตัวแปรตาม ดังแสดงในตาราง 7-9

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมี  
 วิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล รายด้านและโดยรวม จำแนกตามชั้นปีการศึกษา

| ความสามารถในการคิด<br>อย่างมีวิจารณญาณ | ชั้นปีที่ 1 |      | ชั้นปีที่ 2 |      | ชั้นปีที่ 3 |      | ชั้นปีที่ 4 |      |
|----------------------------------------|-------------|------|-------------|------|-------------|------|-------------|------|
|                                        | $\bar{X}$   | S.D  | $\bar{X}$   | S.D  | $\bar{X}$   | S.D  | $\bar{X}$   | S.D  |
| การอนุมาน                              | 6.77        | 1.59 | 6.40        | 1.82 | 6.81        | 1.82 | 7.24        | 1.32 |
| การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น              | 7.65        | 1.75 | 8.71        | 1.65 | 8.02        | 1.84 | 8.25        | 1.50 |
| การนิรนัย                              | 7.66        | 1.76 | 7.20        | 1.71 | 7.82        | 1.85 | 7.74        | 1.49 |
| การตีความ                              | 6.95        | 2.16 | 7.21        | 1.64 | 7.83        | 1.70 | 7.51        | 2.00 |
| การประเมินข้อโต้แย้ง                   | 7.52        | 1.81 | 7.04        | 2.09 | 7.31        | 2.00 | 7.19        | 1.91 |
| รวม                                    | 36.31       | 4.29 | 36.61       | 3.50 | 37.94       | 4.37 | 37.92       | 4.52 |

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า คะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รายด้านและโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 เป็นดังนี้

ด้านการอนุมาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.77 6.40 6.81 และ 7.24 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.59 1.82 1.82 และ 1.32 ตามลำดับ

ด้านการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.65 8.71 8.02 และ 8.25 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.75 1.65 1.84 และ 1.50 ตามลำดับ

การนิรนัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.66 7.20 7.82 และ 7.74 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.76 1.71 1.85 และ 1.49 ตามลำดับ

การตีความ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.95 7.21 7.83 และ 7.51 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.16 1.64 1.70 และ 2.00 ตามลำดับ

ด้านการประเมินข้อโต้แย้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.52 7.04 7.31 และ 7.19 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.81 2.09 2.00 และ 1.91 ตามลำดับ

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 36.31 36.61 37.94 และ 37.92 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.29 3.50 4.37 และ 4.52 ตามลำดับ

ตาราง 8 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาพยาบาล ที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาแตกต่างกัน

| ความสามารถในการคิด<br>อย่างมีวิจารณญาณ | แหล่งความ<br>แปรปรวน | df  | SS      | MS    | F                 |
|----------------------------------------|----------------------|-----|---------|-------|-------------------|
| การอนุมาน                              | ระหว่างกลุ่ม         | 3   | 29.28   | 9.76  | 3.58 <sup>*</sup> |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 332 | 903.15  | 2.72  |                   |
|                                        | รวม                  | 335 | 932.43  |       |                   |
| การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น              | ระหว่างกลุ่ม         | 3   | 49.43   | 16.48 | 5.80 <sup>*</sup> |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 332 | 943.90  | 2.84  |                   |
|                                        | รวม                  | 335 | 993.33  |       |                   |
| การนิรนัย                              | ระหว่างกลุ่ม         | 3   | 21.02   | 7.01  | 2.41              |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 332 | 964.39  | 2.91  |                   |
|                                        | รวม                  | 335 | 985.41  |       |                   |
| การตีความ                              | ระหว่างกลุ่ม         | 3   | 47.07   | 15.69 | 4.40 <sup>*</sup> |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 332 | 1184.76 | 3.57  |                   |
|                                        | รวม                  | 335 | 1231.83 |       |                   |

| ความสามารถในการคิด<br>อย่างมีวิจารณญาณ | แหล่งความ<br>แปรปรวน | df  | SS      | MS    | F                 |
|----------------------------------------|----------------------|-----|---------|-------|-------------------|
| การประเมินข้อโต้แย้ง                   | ระหว่างกลุ่ม         | 3   | 10.74   | 3.58  | 0.94              |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 332 | 1268.69 | 3.82  |                   |
|                                        | รวม                  | 335 | 1279.43 |       |                   |
| โดยรวม                                 | ระหว่างกลุ่ม         | 3   | 185.32  | 61.77 | 3.52 <sup>*</sup> |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 332 | 5825.11 | 17.55 |                   |
|                                        | รวม                  | 335 | 6010.43 |       |                   |

$$F_{.05} (df = 3, 332) = 2.62$$

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า

1. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาแตกต่างกัน มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการนิรนัยและการประเมินข้อโต้แย้งไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน
2. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาแตกต่างกัน มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการอนุมาน การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น การตีความ และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ต่อไป โดยวิธีของนิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls Method) ดังตาราง 9

ตาราง 9 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ด้านการอนุมาน การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น การตีความ และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวม ของนักศึกษาพยาบาลที่มีระดับชั้นปีการศึกษาแตกต่างกัน

| ความสามารถในการคิด<br>อย่างมีวิจารณญาณ | ชั้นปีการ<br>ศึกษา | $\bar{X}$ | ชั้นปีการศึกษา |             |             |             |
|----------------------------------------|--------------------|-----------|----------------|-------------|-------------|-------------|
|                                        |                    |           | ชั้นปีที่ 2    | ชั้นปีที่ 1 | ชั้นปีที่ 3 | ชั้นปีที่ 4 |
| การอนุมาน                              |                    |           |                |             |             |             |
|                                        | ชั้นปีที่ 2        | 6.40      | -              | -           | -           | *           |
|                                        | ชั้นปีที่ 1        | 6.77      |                | -           | -           | -           |
|                                        | ชั้นปีที่ 3        | 6.81      |                |             | -           | -           |
|                                        | ชั้นปีที่ 4        | 7.24      |                |             |             | -           |
| การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น              |                    |           | ชั้นปีที่ 1    | ชั้นปีที่ 3 | ชั้นปีที่ 4 | ชั้นปีที่ 2 |
|                                        | ชั้นปีที่ 1        | 7.65      | -              | -           | -           | *           |
|                                        | ชั้นปีที่ 3        | 8.02      |                | -           | -           | -           |
|                                        | ชั้นปีที่ 4        | 8.25      |                |             | -           | -           |
|                                        | ชั้นปีที่ 2        | 8.71      |                |             |             | -           |
| การตีความ                              |                    |           | ชั้นปีที่ 1    | ชั้นปีที่ 2 | ชั้นปีที่ 4 | ชั้นปีที่ 3 |
|                                        | ชั้นปีที่ 1        | 6.95      | -              | -           | -           | *           |
|                                        | ชั้นปีที่ 2        | 7.25      |                | -           | -           | *           |
|                                        | ชั้นปีที่ 4        | 7.51      |                |             | -           | -           |
|                                        | ชั้นปีที่ 3        | 7.98      |                |             |             | -           |
| โดยรวม                                 |                    |           | ชั้นปีที่ 1    | ชั้นปีที่ 2 | ชั้นปีที่ 4 | ชั้นปีที่ 3 |
|                                        | ชั้นปีที่ 1        | 36.31     | -              | -           | *           | -           |
|                                        | ชั้นปีที่ 2        | 36.61     |                | -           | *           | -           |
|                                        | ชั้นปีที่ 4        | 37.92     |                |             | -           | -           |
|                                        | ชั้นปีที่ 3        | 37.94     |                |             |             | -           |

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า

#### ด้านการอนุมาน

1. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความสามารถในการคิดอย่างมี  
วิจักษ์ญาณด้านการอนุมานสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญ  
ทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

2. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความสามารถในการคิดอย่างมี  
วิจักษ์ญาณด้านการอนุมานไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และ ชั้นปีที่ 3 ซึ่งไม่  
สอดคล้องกับสมมติฐาน

3. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความสามารถในการคิดอย่างมี  
วิจักษ์ญาณด้านการอนุมานไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และ ชั้นปีที่ 2 ซึ่งไม่  
สอดคล้องกับสมมติฐาน

4. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความสามารถในการคิดอย่างมี  
วิจักษ์ญาณด้านการอนุมานไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ซึ่งไม่สอดคล้องกับ  
สมมติฐาน

#### ด้านการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น

1. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความสามารถในการคิดอย่างมี  
วิจักษ์ญาณด้านการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นสูงกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัย  
สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

2. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความสามารถในการคิดอย่างมี  
วิจักษ์ญาณด้านการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 และ  
ชั้นปีที่ 4 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

3. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความสามารถในการคิดอย่างมี  
วิจักษ์ญาณด้านการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และ  
ชั้นปีที่ 3 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

4. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความสามารถในการคิดอย่างมี  
วิจักษ์ญาณด้านการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ซึ่งไม่  
สอดคล้องกับสมมติฐาน

### ด้านการตีความ

1. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณด้านการตีความสูงกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และ ชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

2. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณด้านการตีความไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

3. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณด้านการตีความไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

### ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณโดยรวม

1. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณโดยรวมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และ ชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

2. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณโดยรวมไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

3. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณโดยรวมไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ดังนั้นไม่น่าจะเป็นไปได้ว่านักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณโดยรวมไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และ ชั้นปีที่ 2 เนื่องจากค่าเฉลี่ยของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มากกว่าชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ทำให้ผู้วิจัยอยากทราบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณโดยรวมแตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และ ชั้นปีที่ 2 หรือไม่ โดยแยกวิเคราะห์เพิ่มเติมเป็น 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 , ชั้นปีที่ 2 และ ชั้นปีที่ 3 ชุดที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 , ชั้นปีที่ 2 และ ชั้นปีที่ 4 ดังตาราง 9.1

ตาราง 9.1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยรวมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1, 2 และชั้นปีที่ 3 และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1, 2 และชั้นปีที่ 4

| ชั้นปีการศึกษา | $\bar{X}$ | ชั้นปีการศึกษา |             |             |
|----------------|-----------|----------------|-------------|-------------|
|                |           | ชั้นปีที่ 1    | ชั้นปีที่ 2 | ชั้นปีที่ 3 |
| ชั้นปีที่ 1    | 36.31     | -              | -           | *           |
| ชั้นปีที่ 2    | 36.61     |                | -           | *           |
| ชั้นปีที่ 3    | 37.94     |                |             | -           |
|                |           | ชั้นปีที่ 1    | ชั้นปีที่ 2 | ชั้นปีที่ 4 |
| ชั้นปีที่ 1    | 36.31     | -              | -           | *           |
| ชั้นปีที่ 2    | 36.61     |                | -           | *           |
| ชั้นปีที่ 4    | 37.92     |                |             | -           |

จากตารางที่ 9.1 แสดงให้เห็นว่า

1. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 และ ชั้นปีที่ 4 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และ ชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน
2. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3 นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ

การศึกษาส่วนนี้เป็นการศึกษาความแปรปรวนทางเดียวโดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระและมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นตัวแปรตาม ดังแสดงผลในตาราง 10 - 12

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมี  
 วิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลรายด้านและโดยรวม จำแนกตามระดับ  
 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

| ความสามารถในการคิด<br>อย่างมีวิจารณญาณ | ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา<br>ต่ำ |      | ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา<br>ปานกลาง |      | ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา<br>สูง |      |
|----------------------------------------|------------------------------|------|----------------------------------|------|------------------------------|------|
|                                        | $\bar{X}$                    | S.D  | $\bar{X}$                        | S.D  | $\bar{X}$                    | S.D  |
| การอนุมาน                              | 6.35                         | 1.78 | 6.68                             | 1.49 | 7.38                         | 1.59 |
| การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น              | 8.11                         | 1.70 | 8.4                              | 1.85 | 8.34                         | 1.60 |
| การนิรนัย                              | 7.30                         | 1.80 | 7.59                             | 1.67 | 7.72                         | 1.67 |
| การตีความ                              | 6.89                         | 2.09 | 7.60                             | 1.80 | 7.73                         | 1.76 |
| การประเมินข้อโต้แย้ง                   | 6.68                         | 1.97 | 7.22                             | 1.87 | 7.87                         | 1.87 |
| รวม                                    | 35.33                        | 3.79 | 37.06                            | 3.85 | 39.12                        | 4.24 |

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่า คะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ  
 รายด้านและโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ ปานกลาง และสูง  
 เป็นดังนี้

ด้านการอนุมาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.35 6.68 และ 7.38 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน  
 เท่ากับ 1.78 1.49 และ 1.59 ตามลำดับ

ด้านการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.11 8.40 และ 8.34 ตามลำดับ มีส่วน  
 เบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.70 1.85 และ 1.60 ตามลำดับ

การนิรนัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.30 7.59 และ 7.72 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน  
 เท่ากับ 1.80 1.67 และ 1.67 ตามลำดับ

ด้านการตีความ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.89 7.60 และ 7.73 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบน  
 มาตรฐาน เท่ากับ 2.09 1.80 และ 1.76 ตามลำดับ

ด้านการประเมินข้อโต้แย้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.68 7.22 และ 7.87 ตามลำดับ มีส่วน  
 เบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.97 1.87 และ 1.87 ตามลำดับ

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 35.33 37.06 และ  
 39.12 ตามลำดับ มีส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.79 3.85 และ 4.24 ตามลำดับ

88

5

ตาราง ๕ วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ  
รายด้านและโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแตกต่างกัน

| ความสามารถในการคิด<br>อย่างมีวิจารณญาณ | แหล่งความ<br>แปรปรวน | df  | SS      | MS    | F                  |
|----------------------------------------|----------------------|-----|---------|-------|--------------------|
| การอนุมาน                              | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 60.07   | 30.04 | 11.47 <sup>*</sup> |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 872.36  | 2.62  |                    |
|                                        | รวม                  | 335 | 932.43  |       |                    |
| การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น              | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 5.34    | 2.67  | 0.90               |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 987.98  | 2.97  |                    |
|                                        | รวม                  | 335 | 993.32  |       |                    |
| การนิรนัย                              | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 9.57    | 4.78  | 1.63               |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 975.85  | 2.93  |                    |
|                                        | รวม                  | 335 | 985.41  |       |                    |
| การตีความ                              | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 48.06   | 24.03 | 6.76 <sup>*</sup>  |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 1183.77 | 3.55  |                    |
|                                        | รวม                  | 335 | 1231.83 |       |                    |

| ความสามารถในการ<br>คิดอย่างมีวิจารณญาณ | แหล่งความ<br>แปรปรวน | df  | SS      | MS     | F                  |
|----------------------------------------|----------------------|-----|---------|--------|--------------------|
| การประเมินข้อโต้แย้ง                   | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 77.25   | 38.62  | 10.70 <sup>*</sup> |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 1202.18 | 3.61   |                    |
|                                        | รวม                  | 335 | 1279.43 |        |                    |
| โดยรวม                                 | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 773.03  | 386.52 | 24.58 <sup>*</sup> |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 5237.39 | 15.73  |                    |
|                                        | รวม                  | 335 | 6010.42 |        |                    |

$$F_{.05} (df = 2, 333) = 3.02$$

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า

1. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแตกต่างกัน มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นและการนิรนัยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

2. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแตกต่างกัน มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการอนุมาน การตีความ การประเมินข้อโต้แย้งและการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ต่อไป โดยวิธีของนิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls Method) ดังตาราง 12

ตาราง 12 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้าน  
การอนุมาน การตีความ การประเมินข้อโต้แย้งและการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมของ  
นักศึกษาพยาบาลที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแตกต่างกัน

| ความสามารถในการคิด<br>อย่างมีวิจารณญาณ | ผลสัมฤทธิ์ทาง<br>การศึกษา | $\bar{X}$ | ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา |         |     |
|----------------------------------------|---------------------------|-----------|-----------------------|---------|-----|
| การอนุมาน                              |                           |           | ต่ำ                   | ปานกลาง | สูง |
|                                        | ต่ำ                       | 6.35      | -                     | -       | *   |
|                                        | ปานกลาง                   | 6.68      |                       | -       | *   |
|                                        | สูง                       | 7.38      |                       |         | -   |
| การตีความ                              |                           |           | ต่ำ                   | ปานกลาง | สูง |
|                                        | ต่ำ                       | 6.89      | -                     | *       | *   |
|                                        | ปานกลาง                   | 7.53      |                       | -       | -   |
|                                        | สูง                       | 7.81      |                       |         | -   |
| การประเมินข้อโต้แย้ง                   |                           |           | ต่ำ                   | ปานกลาง | สูง |
|                                        | ต่ำ                       | 6.68      | -                     | *       | *   |
|                                        | ปานกลาง                   | 7.22      |                       | -       | *   |
|                                        | สูง                       | 7.87      |                       |         | -   |
| โดยรวม                                 |                           |           | ต่ำ                   | ปานกลาง | สูง |
|                                        | ต่ำ                       | 35.33     | -                     | *       | *   |
|                                        | ปานกลาง                   | 37.06     |                       | -       | *   |
|                                        | สูง                       | 39.12     |                       |         | -   |

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า

ด้านการอนุมาน

1. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณด้านการอนุมานสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำและปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน
2. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาปานกลาง มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณด้านการอนุมานไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ด้านการตีความ

1. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง มีความสามารถในการคิดอย่างมี  
วิจารณญาณด้านการตีความสูงว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ อย่างมี  
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน
2. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาปานกลาง มีความสามารถในการคิด  
อย่างมีวิจารณญาณด้านการตีความสูงว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ  
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน
3. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง มีความสามารถในการคิดอย่างมี  
วิจารณญาณด้านการตีความไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา  
ปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

**ด้านการประเมินข้อโต้แย้ง**

1. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการประเมินข้อโต้แย้งสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำและปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน
2. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาปานกลาง มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการประเมินข้อโต้แย้งสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวม

1. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำและ ปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

2. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาปานกลาง มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 4 นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมากกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย

การศึกษาส่วนนี้เป็นการศึกษาความแปรปรวนทางเดียวโดยมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นตัวแปรอิสระและมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นตัวแปรตาม ดังแสดงผลในตาราง 13 - 14

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมี  
 วิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลรายด้านและโดยรวม จำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดู  
 แบบประชาธิปไตย

| ความสามารถในการคิด<br>อย่างมีวิจารณญาณ | การอบรมเลี้ยงดูแบบ<br>ประชาธิปไตยน้อย |      | การอบรมเลี้ยงดูแบบ<br>ประชาธิปไตยปานกลาง |      | การอบรมเลี้ยงดูแบบ<br>ประชาธิปไตยมาก |      |
|----------------------------------------|---------------------------------------|------|------------------------------------------|------|--------------------------------------|------|
|                                        | $\bar{X}$                             | S.D  | $\bar{X}$                                | S.D  | $\bar{X}$                            | S.D  |
| การอนุมาน                              | 6.61                                  | 1.78 | 6.85                                     | 1.72 | 6.78                                 | 1.38 |
| การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น              | 7.82                                  | 1.97 | 8.19                                     | 1.70 | 8.32                                 | 1.57 |
| การนิรนัย                              | 7.83                                  | 2.05 | 7.45                                     | 1.67 | 7.65                                 | 1.57 |
| การตีความ                              | 7.84                                  | 2.10 | 7.46                                     | 1.92 | 7.66                                 | 1.78 |
| การประเมินข้อโต้แย้ง                   | 7.37                                  | 2.21 | 7.27                                     | 1.89 | 7.15                                 | 2.02 |
| รวม                                    | 37.12                                 | 4.26 | 37.18                                    | 4.20 | 37.30                                | 4.41 |

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่า คะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รายด้านและโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับ น้อย ปานกลาง และมาก เป็นดังนี้

ด้านการอนุมาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.61 6.85 และ 6.78 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.78 1.72 และ 1.38 ตามลำดับ

ด้านการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.82 8.19 และ 8.32 ตามลำดับ มีส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.97 1.70 และ 1.57 ตามลำดับ

ด้านการนิรนัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.83 7.45 และ 7.65 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.05 1.67 และ 1.57 ตามลำดับ

ด้านการตีความ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.84 7.46 และ 7.66 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 2.10 1.92 และ 1.78 ตามลำดับ

ด้านการประเมินข้อโต้แย้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.37 7.27 และ 7.15 ตามลำดับ มีส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.21 1.89 และ 2.02 ตามลำดับ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 37.12 37.18 และ 37.30 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.26 4.20 และ 4.41 ตามลำดับ

8

ตาราง 14 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รายด้านและโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับ แตกต่างกัน

| ความสามารถในการ<br>คิดอย่างมีวิจารณญาณ | แหล่งความ<br>แปรปรวน | df  | SS     | MS   | F    |
|----------------------------------------|----------------------|-----|--------|------|------|
| ด้านการอนุมาน                          | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 2.41   | 1.20 | 0.43 |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 930.02 | 2.79 |      |
|                                        | รวม                  | 335 | 932.43 |      |      |

| ความสามารถในการคิด<br>อย่างมีวิจารณญาณ | แหล่งความ<br>แปรปรวน | df  | SS      | MS    | F    |
|----------------------------------------|----------------------|-----|---------|-------|------|
| การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น              | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 7.52    | 3.76  | 1.27 |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 985.80  | 2.96  |      |
|                                        | รวม                  | 335 | 993.32  |       |      |
| การนิรนัย                              | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 6.16    | 3.08  | 1.05 |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 979.26  | 2.94  |      |
|                                        | รวม                  | 335 | 985.42  |       |      |
| การตีความ                              | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 0.47    | 0.24  | 0.06 |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 1231.36 | 3.70  |      |
|                                        | รวม                  | 335 | 1231.83 |       |      |
| การประเมินข้อโต้แย้ง                   | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 1.32    | 0.66  | 0.17 |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 1278.10 | 3.84  |      |
|                                        | รวม                  | 335 | 1279.43 |       |      |
| โดยรวม                                 | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 0.97    | 0.48  | 0.03 |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 6009.46 | 18.05 |      |
|                                        | รวม                  | 335 | 6010.43 |       |      |

$$F_{.05} (df = 2, 333) = 3.02$$

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับแตกต่างกัน มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณรายด้านและโดยรวมไม่แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 5 นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปน้อยมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปมาก

การศึกษานี้เป็นการศึกษาความแปรปรวนทางเดียวโดยมีการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปเป็นตัวแปรอิสระและมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นตัวแปรตาม ดังแสดงผลในตาราง 15 - 17

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมี

วิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลรายด้านและโดยรวม จำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป

| ความสามารถในการคิด<br>อย่างมีวิจารณญาณ | การอบรมเลี้ยงดูแบบ<br>ประชาธิปไตยน้อย |      | การอบรมเลี้ยงดูแบบ<br>ประชาธิปไตยปานกลาง |      | การอบรมเลี้ยงดูแบบ<br>ประชาธิปไตยมาก |      |
|----------------------------------------|---------------------------------------|------|------------------------------------------|------|--------------------------------------|------|
|                                        | $\bar{X}$                             | S.D  | $\bar{X}$                                | S.D  | $\bar{X}$                            | S.D  |
| การอนุมาน                              | 6.93                                  | 1.27 | 6.76                                     | 1.73 | 6.96                                 | 1.65 |
| การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น              | 8.73                                  | 1.77 | 8.10                                     | 1.74 | 8.02                                 | 1.53 |
| การนิรนัย                              | 7.63                                  | 1.64 | 7.52                                     | 1.63 | 7.57                                 | 2.18 |
| การตีความ                              | 7.80                                  | 1.34 | 7.36                                     | 1.99 | 7.41                                 | 1.94 |
| การประเมินข้อโต้แย้ง                   | 7.90                                  | 1.86 | 7.20                                     | 1.92 | 7.08                                 | 1.95 |
| รวม                                    | 38.98                                 | 3.65 | 36.94                                    | 4.34 | 37.04                                | 3.86 |

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า คะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณรายด้านและโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปน้อย ปานกลาง และมาก เป็นดังนี้

ด้านการอนุมาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.93 6.76 และ 6.96 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.27 1.73 และ 1.65 ตามลำดับ

ด้านการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.73 8.10 และ 8.02 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.77 1.74 และ 1.53 ตามลำดับ

การนิรนัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.63 7.52 และ 7.52 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.64 1.63 และ 2.18 ตามลำดับ

ด้านการตีความ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.80 7.36 และ 7.41 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.34 1.99 และ 1.94 ตามลำดับ

ด้านการประเมินข้อโต้แย้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.90 7.20 และ 7.08 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.86 1.92 และ 1.95 ตามลำดับ

ความสามารถในการคิดวิจารณ์โดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 38.98 36.94 และ 37.04 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.65 4.34 และ 3.86 ตามลำดับ

ตาราง 16 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปในระดับแตกต่างกัน

| ความสามารถในการคิด<br>วิจารณ์ | แหล่งความ<br>แปรปรวน | df  | SS      | MS   | F    |
|-------------------------------|----------------------|-----|---------|------|------|
| การอนุมาน                     | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 2.31    | 1.15 | 0.41 |
|                               | ภายในกลุ่ม           | 333 | 930.12  | 2.79 |      |
|                               | รวม                  | 335 | 932.43  |      |      |
| การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น     | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 14.70   | 7.35 | 2.50 |
|                               | ภายในกลุ่ม           | 333 | 978.62  | 2.94 |      |
|                               | รวม                  | 335 | 993.32  |      |      |
| การนิรนัย                     | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 0.41    | 0.21 | 0.07 |
|                               | ภายในกลุ่ม           | 333 | 985.00  | 2.96 |      |
|                               | รวม                  | 335 | 985.41  |      |      |
| การตีความ                     | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 6.66    | 3.33 | 0.91 |
|                               | ภายในกลุ่ม           | 333 | 1225.17 | 3.68 |      |
|                               | รวม                  | 335 | 1231.83 |      |      |

| ความสามารถในการ<br>คิดอย่างมีวิจารณญาณ | แหล่งความ<br>แปรปรวน | df  | SS      | MS     | F                  |
|----------------------------------------|----------------------|-----|---------|--------|--------------------|
| การประเมินข้อโต้แย้ง                   | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 18.87   | 9.44   | 2.49               |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 1260.55 | 3.79   |                    |
|                                        | รวม                  | 335 | 1279.42 |        |                    |
| โดยรวม                                 | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 773.03  | 386.52 | 24.58 <sup>*</sup> |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 5237.39 | 15.73  |                    |
|                                        | รวม                  | 335 | 6010.33 |        |                    |

$$F_{.05} (df = 2, 333) = 3.02$$

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นว่า

1. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปในระดับแตกต่างกัน มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณรายด้านไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

2. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปในระดับแตกต่างกัน มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ต่อไปโดยวิธีของ นิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls Method) ดังตาราง 17

ตาราง 17 เปรียบเทียบคะแนนรายคู่ของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวม ของนักศึกษายาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปในระดับแตกต่างกัน

| การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปโดยรวม | $\bar{X}$ | มาก | ปานกลาง | น้อย |
|-----------------------------------------------|-----------|-----|---------|------|
| มาก                                           | 36.94     | -   | -       | *    |
| ปานกลาง                                       | 37.04     |     | -       | *    |
| น้อย                                          | 38.98     |     |         | -    |

จากตาราง 17 แสดงให้เห็นว่า

1. นักศึกษายาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปน้อยมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมสูงกว่านักศึกษายาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปปานกลางและมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

2. นักศึกษายาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปปานกลางมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างจากนักศึกษายาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 7 นักศึกษายาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยน้อยมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษายาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมาก

การศึกษาส่วนนี้เป็นการศึกษาความแปรปรวนทางเดียวโดยมีการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยเป็นตัวแปรอิสระและมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นตัวแปรตาม ดังแสดงผลในตาราง 18 - 20

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมี  
 วิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล รายด้านและโดยรวมจำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดู  
 แบบปล่อยปละละเลย

| ความสามารถใน การคิด<br>อย่างมีวิจารณญาณ | การอบรมเลี้ยงดูแบบ<br>ปล่อยปละละเลยน้อย |      | การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อย<br>ปละละเลยปานกลาง |      | การอบรมเลี้ยงดูแบบ<br>ปล่อยปละละเลยมาก |      |
|-----------------------------------------|-----------------------------------------|------|--------------------------------------------|------|----------------------------------------|------|
|                                         | $\bar{X}$                               | S.D  | $\bar{X}$                                  | S.D  | $\bar{X}$                              | S.D  |
| การอนุมาน                               | 7.19                                    | 1.44 | 6.83                                       | 1.72 | 6.38                                   | 1.56 |
| การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น               | 8.26                                    | 1.26 | 8.39                                       | 1.70 | 7.08                                   | 1.77 |
| การนิรนัย                               | 8.04                                    | 1.50 | 7.44                                       | 1.66 | 7.55                                   | 2.04 |
| การตีความ                               | 7.98                                    | 1.69 | 7.45                                       | 1.85 | 6.79                                   | 2.23 |
| การประเมินข้อโต้แย้ง                    | 7.40                                    | 1.70 | 7.30                                       | 2.00 | 6.98                                   | 1.93 |
| รวม                                     | 38.87                                   | 3.49 | 37.40                                      | 4.24 | 34.77                                  | 3.87 |

จากตาราง 18 แสดงให้เห็นว่า คะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ  
 รายด้านและโดยรวมของ นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยน้อย  
 ปานกลาง และมาก เป็นดังนี้

ด้านการอนุมาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.19 6.83 และ 6.38 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบน  
 มาตรฐานเท่ากับ 1.44 1.72 และ 1.56 ตามลำดับ

ด้านการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.26 8.39 และ 7.08 ตามลำดับ มีส่วน  
 เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.26 1.70 และ 1.77 ตามลำดับ

ด้านการนิรนัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.04 7.44 และ 7.55 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน  
 เท่ากับ 1.50 1.66 และ 2.04 ตามลำดับ

ด้านการตีความ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.98 7.45 และ 6.79 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยงเบน  
 มาตรฐานเท่ากับ 1.69 1.85 และ 2.23 ตามลำดับ

ด้านการประเมินข้อโต้แย้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.40 7.30 และ 6.98 ตามลำดับ มีส่วนเบี่ยง  
 เบนมาตรฐานเท่ากับ 1.70 2.00 และ 1.93 ตามลำดับ

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 38.87 37.40 และ  
 34.77 ตามลำดับ มีส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.49 4.24 และ 3.87 ตามลำดับ

ตาราง 19 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ  
รายด้านและโดยรวม ของนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยใน  
ระดับแตกต่างกัน

| ความสามารถในการคิด<br>อย่างมีวิจารณญาณ | แหล่งความ<br>แปรปรวน | df  | SS     | MS    | F                  |
|----------------------------------------|----------------------|-----|--------|-------|--------------------|
| การอนุมาน                              | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 16.82  | 8.41  | 3.06 <sup>*</sup>  |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 915.61 | 2.75  |                    |
|                                        | รวม                  | 335 | 932.43 |       |                    |
| การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น              | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 74.78  | 37.39 | 13.55 <sup>*</sup> |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 918.55 | 2.76  |                    |
|                                        | รวม                  | 335 | 993.33 |       |                    |
| การนิรนัย                              | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 14.20  | 7.10  | 2.43               |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 971.22 | 2.92  |                    |
|                                        | รวม                  | 335 | 985.42 |       |                    |

| ความสามารถในการ<br>คิดอย่างมีวิจารณญาณ | แหล่งความ<br>แปรปรวน | df  | SS      | MS     | F                  |
|----------------------------------------|----------------------|-----|---------|--------|--------------------|
| การตีความ                              | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 35.74   | 17.87  | 4.98 <sup>*</sup>  |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 1196.09 | 3.59   |                    |
|                                        | รวม                  | 335 | 1231.83 |        |                    |
| การประเมินข้อโต้แย้ง                   | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 5.49    | 2.74   | 0.72               |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 1273.94 | 3.83   |                    |
|                                        | รวม                  | 335 | 1279.43 |        |                    |
| โดยรวม                                 | ระหว่างกลุ่ม         | 2   | 453.15  | 226.58 | 13.58 <sup>*</sup> |
|                                        | ภายในกลุ่ม           | 333 | 5557.28 | 16.60  |                    |
|                                        | รวม                  | 335 | 6010.43 |        |                    |

$$F_{.05} (df = 2,333) = 3.02$$

จากตาราง 19 แสดงให้เห็นว่า

1. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับต่างกัน มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการนิรนัย และการประเมินข้อโต้แย้งไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน
2. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับต่างกัน มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการอนุมาน การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น การตีความ และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ต่อไปโดยวิธีของ นิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls) ดังตาราง 20

ตาราง 20 เปรียบเทียบคะแนนรายคู่ของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการอนุมาน การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นและการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับแตกต่างกัน

| ความสามารถในการคิด<br>อย่างมีวิจารณญาณ | การอบรมแบบ<br>ปล่อยปละละเลย | $\bar{X}$ | การอบรมเลี้ยงดูแบบ<br>ปล่อยปละละเลย |         |         |
|----------------------------------------|-----------------------------|-----------|-------------------------------------|---------|---------|
| การอนุมาน                              |                             |           | มาก                                 | ปานกลาง | น้อย    |
|                                        | มาก                         | 6.38      | -                                   | -       | *       |
|                                        | ปานกลาง                     | 6.83      |                                     | -       | -       |
|                                        | น้อย                        | 7.19      |                                     |         | -       |
| การยอมรับข้อตกลง<br>เบื้องต้น          |                             |           | มาก                                 | น้อย    | ปานกลาง |
|                                        | มาก                         | 7.08      | -                                   | *       | *       |
|                                        | น้อย                        | 8.26      |                                     | -       | -       |
|                                        | ปานกลาง                     | 8.36      |                                     |         | -       |
| การตีความ                              |                             |           | มาก                                 | ปานกลาง | น้อย    |
|                                        | มาก                         | 6.79      | -                                   | *       | *       |
|                                        | ปานกลาง                     | 7.45      |                                     | -       | -       |
|                                        | น้อย                        | 7.98      |                                     |         | -       |
| โดยรวม                                 |                             |           | มาก                                 | ปานกลาง | น้อย    |
|                                        | มาก                         | 34.77     | -                                   | *       | *       |
|                                        | ปานกลาง                     | 37.40     |                                     | -       | *       |
|                                        | น้อย                        | 38.87     |                                     |         | -       |



### ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวม

1. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยน้อยมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมากและปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

2. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยปานกลาง มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 7 นักศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมากกว่านักศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

การศึกษาส่วนนี้เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างกันของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยใช้สถิติที มีตัวแปรความเชื่ออำนาจแห่งตนเป็นตัวแปรอิสระและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นตัวแปรตาม ดังแสดงในตาราง 21

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลรายด้านและโดยรวม จำแนกตามความเชื่ออำนาจแห่งตน

| ความสามารถในการคิด<br>อย่างมีวิจารณญาณ | ความเชื่ออำนาจภายในตน |      | ความเชื่ออำนาจภายนอกตน |      | t    |
|----------------------------------------|-----------------------|------|------------------------|------|------|
|                                        | $\bar{X}$             | S.D  | $\bar{X}$              | S.D  |      |
| การอนุมาน                              | 6.95                  | 1.71 | 6.67                   | 1.63 | 1.54 |
| การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น              | 8.20                  | 1.81 | 8.13                   | 1.65 | 0.37 |
| การนิรนัย                              | 7.69                  | 1.64 | 7.40                   | 1.78 | 1.51 |
| การตีความ                              | 7.53                  | 1.75 | 7.31                   | 2.06 | 1.06 |
| การประเมินข้อโต้แย้ง                   | 7.36                  | 1.86 | 7.18                   | 2.04 | 0.83 |
| รวม                                    | 37.72                 | 4.03 | 36.69                  | 4.37 | 2.24 |

$$t_{.05} (df = 334) = 1.96$$



ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 22 พบว่าตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 2 ตัว คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ( $r = .289$ ) และความเชื่ออำนาจภายนอกตน ( $r = .176$ ) แสดงว่านักศึกษาพยาบาลที่มีองค์ประกอบของตัวทำนาย 2 ตัวนี้สูงจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูง หรือถ้ามีองค์ประกอบของตัวพยากรณ์ 2 ตัวนี้ต่ำ จะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่ำด้วย ตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีเพียงตัวเดียวคือ ชั้นปีที่ศึกษา ( $r = .111$ ) แสดงว่านักศึกษาพยาบาลที่มีชั้นปีการศึกษาสูงจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูง หรือถ้ามีชั้นปีการศึกษาต่ำจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่ำด้วย สำหรับตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 2 ตัว คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป ( $r = -.206$ ) และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ( $r = .206$ ) แสดงว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป และแบบปล่อยปละละเลยในปริมาณที่สูง จะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่ำหรือถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป และแบบปล่อยปละละเลยในปริมาณที่ต่ำจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูง ส่วนตัวพยากรณ์อื่นๆ คือ เพศ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ความเชื่ออำนาจภายในตน และความเชื่ออำนาจภายนอกตน ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวพยากรณ์ พบผลดังนี้

ตัวพยากรณ์คู่ที่มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่

- ชั้นปีที่ศึกษา กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
- เพศ กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
- การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
- ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา กับ ความเชื่ออำนาจภายในตน
- การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับ ความเชื่ออำนาจภายในตน
- ความเชื่ออำนาจภายในตน กับ ความเชื่ออำนาจภายนอกตน

ตัวพยากรณ์คู่ที่มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่

- ชั้นปีที่ศึกษา กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ตัวพยากรณ์คู่ที่มีความสัมพันธ์กันทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่

- การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป
- การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
- การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป กับ ความเชื่ออำนาจภายนอกตน
- การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับ ความเชื่ออำนาจภายในตน
- การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับ ความเชื่ออำนาจภายนอกตน

นอกนั้นตัวพยากรณ์คู่อื่นๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญ หรือมีประสิทธิภาพสูง ในการทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ( Multiple Regression Analysis ) แบบเพิ่มตัวแปรทีละตัว ดังแสดงผลในตาราง 23

ตาราง 23 วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละตัว เพื่อทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล

| ลำดับที่ | ตัวทำนาย | b      | $\beta$ | $R^2$ | $R^2$<br>change | F      | F<br>change |
|----------|----------|--------|---------|-------|-----------------|--------|-------------|
| 1        | GPA      | 2.7990 | .2682   | .0840 | .0840           | 80.648 | 30.648**    |
| 2        | Child R2 | -.1221 | -.1927  | .1207 | .0367           | 22.853 | 13.877**    |

$R = 0.3474$   
 $SE_{est} = 3.9840$   
 $a = 32.0145$

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณจากตาราง 23 พบว่ามีตัวพยากรณ์ 2 ตัว ที่มีนัยสำคัญหรือมีประสิทธิภาพสูงในการทำนาย ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป ตามลำดับ โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นตัวพยากรณ์ตัวแรกที่มีอิทธิพลสูงสุดสามารถทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีอำนาจในการทำนายร้อยละ 8.40 และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป เป็นตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพสูงลำดับที่ 2 สามารถร่วมกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 12.07 (ตัวพยากรณ์ 2 ตัว) โดยอำนาจในการทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวพยากรณ์แรกตัวเดียวร้อยละ 3.67 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลกับตัวพยากรณ์ทั้ง 2 ที่มีนัยสำคัญเป็น .3474 ทั้งนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ตัวพยากรณ์ทั้ง 2 ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการคิดอย่างมี

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลตามชั้นปีการศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลโดยจำแนกตามเพศ ชั้นปีการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู และความเชื่ออำนาจแห่งตน
3. เพื่อศึกษาอำนาจการทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลโดยพิจารณาจากตัวแปรเพศ ชั้นปีการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู และความเชื่ออำนาจแห่งตน

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักศึกษาพยาบาลชายและนักศึกษาพยาบาลหญิงมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกัน
2. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาสูงมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาต่ำ
3. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ
4. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย
5. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ควบคุมเคร่งครัดเกินไปน้อยจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ควบคุมเคร่งครัดเกินไปมาก

6. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยน้อยจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมาก

7. นักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

8. เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและความเชื่ออำนาจภายในและภายนอกตนตน เป็นตัวแปรที่มีอำนาจการทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้

#### วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2540 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครหาดใหญ่ จำนวน 1,836 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2540 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครหาดใหญ่ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี จำนวน 336 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ( Multi - Stage Sampling Random )

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบทดสอบรวม 4 ชุด ได้แก่

3.1 แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักศึกษาตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ ชั้นปีที่ศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

3.2 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของนางนุช ใจนเลิศ ( 2533 ) แบบสอบถามประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แบบละ 10 ข้อ รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงขึ้นไปทดลองกับ นักศึกษาพยาบาลที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 60 เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นอีกครั้งหนึ่ง โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (  $\alpha$  - Coefficient ) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู เท่ากับ .86

3.4 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจแห่งตน ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกตนของทศนา ทองภักดี ( 2528 ) แบบสอบถามประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายในตน 15 ข้อ ความเชื่ออำนาจภายนอกตน 15 ข้อ รวม 30 ข้อ สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงขึ้นไปทดลองกับนักศึกษาพยาบาลที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 60 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นอีกครั้งหนึ่ง โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (  $\alpha$  - Coefficient ) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความเชื่ออำนาจแห่งตนเท่ากับ .92

3.1 แบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 60 ข้อ เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแปลและปรับปรุงมาจากแบบทดสอบ Watson - Glaser Critical Thinking Appraisal ของวัตสัน และเกลเซอร์ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองเก็บกับ นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ( try out ) มีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ สูตร คูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (KR - 20 ) เท่ากับ .68

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดต่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้โดยทำหนังสือผ่านบัณฑิตวิทยาลัย จัดดำเนินการให้นักศึกษาพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละวิทยาลัยฯ ตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบ รวมทั้งสิ้น 4 ชุด ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบ 1.30 ชั่วโมง เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 6 สัปดาห์

#### การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามและแบบทดสอบที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมข้อมูลสำเร็จรูป SPSS / PC<sup>+</sup> ดังนี้

1. แบ่งระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลตามชั้นปีศึกษา โดยแบ่งตามระดับ Percentile
2. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้การคำนวณค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่ออำนาจแห่งตน และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลเมื่อจำแนกตาม เพศ และความเชื่ออำนาจแห่งตน โดยใช้สถิติที่ใช้ทดสอบ คือ t - test

4. เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลเมื่อจำแนกตามชั้นปีการศึกษา ผลสำเร็จทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู โดยสถิติที่ใช้ทดสอบ คือ F - test และตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธี นิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls Method ) ในกรณีที่พบว่า F - test มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. การวิเคราะห์หัตถถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละตัว ( Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อกันหากลุ่มตัวทำนายที่มีนัยสำคัญในการทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล

#### สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักศึกษาพยาบาลชายและนักศึกษาพยาบาลหญิง มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1
2. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาสูงมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2
3. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3
4. นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกันมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4
5. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปน้อยจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 5
6. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยน้อยจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมาก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6
7. นักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูง นักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7

8. ตัวพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญหรือมีประสิทธิภาพสูงในการทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป ตามลำดับ โดยผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เป็นตัวพยากรณ์แรกที่มีประสิทธิภาพสูงสุดสามารถทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีอำนาจในการทำนายร้อยละ 8.40 และมีการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป เป็นตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพสูงลำดับที่ 2 สามารถร่วมกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 12.07 ( ตัวทำนาย 2 ตัว ) โดยอำนาจในการทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวพยากรณ์แรกตัวเดียวร้อยละ 3.67 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลกับตัวพยากรณ์ทั้งสองที่มีนัยสำคัญเป็น .3474 ทั้งนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ตัวพยากรณ์ทั้งสองได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลหรือมีอำนาจทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ นักศึกษาพยาบาล ได้ร้อยละ 12.07 โดยค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนายเท่ากับ 3.984 และได้สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$CT = 32.0145 + 2.7990 ( GPA ) - 0.1221 ( Child R2 )$$

และสามารถเขียนสมการทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$CT = 0.5397 ( GPA ) + 0.0327 ( Child R2 )$$

## อภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ อภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

### 1. ศึกษาระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปีศึกษา

นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการอนุมาน การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น การตีความ การประเมินข้อโต้แย้ง และโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของศศิธร จิตตพุทธิ ( 2539 ) ; กนกนุช ชำภักต์ ( 2539 ) ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และสอดคล้องกับการศึกษาของ อรพรรณ ลือบุญรัชชัย ( 2538 : ข ) ที่ศึกษาเกี่ยวกับแบบการสอนที่พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน การที่นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากข้อคำถามในแบบทดสอบเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์โดยทั่วๆ ไปในปัจจุบัน ไม่ใช่เป็นการวัดความรู้ที่ได้จากการเรียนในหลักสูตรการพยาบาล ( Mc. Miller .1987 cited in Kintgen - Andrews . 1991 : 155 ) ดังนั้นนักศึกษาพยาบาลจึงใช้ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพื้นฐานการเรียนการสอนที่ใกล้เคียงกันมาใช้ในการทำแบบทดสอบ

เมื่อพิจารณาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในแต่ละด้าน พบว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในด้านการอนุมานต่ำกว่าด้านอื่นๆ (  $\bar{X} = 6.81$  ) อาจมีสาเหตุมาจากการอนุมานเป็นการพิจารณาความเป็นไปได้ของข้อสรุปจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ และอาศัยความรู้ทั่วไปร่วมด้วย ซึ่งผู้ตอบจะต้องใช้การพินิจพิจารณาอย่างตั้งใจ ละเอียดรอบคอบ และใคร่ครวญ เนื่องจากต้องนำความรู้ทั่วไปที่นอกเหนือจากสถานการณ์ที่กำหนดให้มาร่วมตัดสินความเป็นไปได้ของข้อสรุป ดังนั้นจึงต้องใช้การพิจารณาหลายแง่มุมเพื่อที่จะสะท้อนความสามารถในการอนุมานได้อย่างถูกต้อง และอาจจะเป็นไปได้ว่าจากการใช้กระบวนการพยาบาลในขั้นตอนการประเมินผล ( Evaluation ) พบว่าอาจารย์พยาบาลไม่ค่อยได้เน้นในขั้นตอนนี้เนื่องจากในการเขียนแผนการพยาบาล ( Nursing Care Plane ) จะนำกระบวนการพยาบาลมาใช้เริ่มจากการประเมินภาวะสุขภาพผู้ป่วย ( Assessment ) โดยการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตและซักถามอาการผู้ป่วย

จากประวัติของผู้ป่วย การรักษาของแพทย์อย่างละเอียดรอบคอบ แล้วนำมาเขียนข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล ( Diagnosis ) ซึ่งเป็นปัญหาของผู้ป่วยที่นักศึกษาพยาบาลจะต้องให้การดูแลตามลำดับความสำคัญของปัญหา ต่อจากนั้นนักศึกษาจะต้องวางแผนการพยาบาล ( Planning ) โดยพิจารณาและกำหนดกิจกรรมการช่วยเหลือผู้ป่วยให้ครอบคลุม ครบถ้วน ถูกต้อง ตามข้อวินิจฉัยที่กำหนดเอาไว้ เพื่อนำไปปฏิบัติ ( Implementation ) ต่อไปเพื่อให้ปัญหาของผู้ป่วยได้ทุเลาลงหรือหมดสิ้นไป ส่วนขั้นตอนการประเมินผลเป็นขั้นตอนที่นักศึกษาพยาบาลจะต้องทำหลังจากให้การดูแลผู้ป่วยไปแล้วซึ่งส่วนใหญ่มักจะไม่ค่อยได้รับความสนใจเท่าที่ควร ทำให้นักศึกษาพยาบาลขาดการพัฒนาความคิดทางด้านการอนุมานอย่างเต็มที่ ส่งผลให้ความสามารถทางด้านนี้อยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่นๆ อีกประการหนึ่งลักษณะของแบบทดสอบมีตัวเลือกถึง 5 ข้อ ในขณะที่ด้านอื่นๆ มีตัวเลือกเพียง 2 ข้อ ทำให้โอกาสในการเดาถูกน้อย มีผลทำให้คะแนนการอนุมานต่ำได้เช่นกัน

ส่วนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลด้านการประเมินข้อโต้แย้ง พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นๆ (  $\bar{X} = 8.16$  ) ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะแบบทดสอบด้านนี้เป็นการตัดสินความถูกต้องของการอ้างเหตุผล ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญหรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับสถานการณ์ที่กำหนดให้ ว่าเป็นเหตุผลที่หนักแน่นและน่าเชื่อถือ เห็นได้ชัดเจนว่าการพิจารณา ดังกล่าวเป็นการพิจารณาในมุมแคบเฉพาะเรื่องที่กำหนดให้เป็นเรื่องสั้นๆ ซึ่งมีเหตุผลให้พิจารณาเพียงเหตุผลเดียว ไม่ซับซ้อน และอาจจะกล่าวได้ว่าจากการเขียนแผนการพยาบาล ( Nursing Care Plane ) พบว่าการที่นักศึกษาพยาบาลจะให้การพยาบาลอย่างไร นักศึกษาพยาบาลจะต้องให้เหตุผลในการให้การพยาบาลนั้นด้วย หรือแม้แต่การดูแลให้ยาแก่ผู้ป่วยตามแผนการรักษาของแพทย์ นักศึกษาพยาบาลก็ต้องให้เหตุผลให้ได้ว่าทำไมถึงให้ยานี้ ยาตัวนี้มีประโยชน์อย่างไร จากข้อล้นบนดังกล่าวจะเห็นได้ว่านักศึกษาพยาบาลได้ใช้ความคิดในด้านการอ้างเหตุผลเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณในด้านการประเมินข้อโต้แย้งสูงกว่าด้านอื่นๆ

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามเพศ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้งรายด้านและโดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า นักศึกษาพยาบาลชายและนักศึกษาพยาบาลหญิงมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

แตกต่างกัน ดังงานวิจัยของทองหล่อ วงษ์อินทร์ ( 2517 : 33-68 ) ได้ศึกษาการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยาของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงมีการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยาสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการศึกษาของไรต์ ( วิยะดา วิจักขณา. 2521 : 8 ; อ้างอิงมาจาก Rourke. 615 - B ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดหาเหตุผล ในเด็กนักเรียนชั้นประถมปีที่ 2,3,4 และ 5 พบว่านักเรียนชายมีความสามารถคิดหาเหตุผลอย่างสมเหตุสมผลดีกว่านักเรียนหญิง ดังนั้นคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษายพบาลน่าจะมีความแตกต่างกันระหว่างนักศึกษายพบาลชายและ นักศึกษายพบาลหญิง แต่จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักศึกษายพบาลชายและนักศึกษายพบาลหญิงมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอวิล ธาราโกชน ( 2520 : 67 ) ที่ว่า นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยาไม่แตกต่างกัน จากผลการศึกษานี้อาจอธิบายได้ว่าสังคมไทยในปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ชายและหญิงมีโอกาสเรียนรู้สังคม ได้รับสิทธิและการปฏิบัติจากคนรอบข้างโดยทั่วไปไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ จากคำกล่าวที่ว่าโดยทั่วๆ ไปแล้วมักจะตั้งสมมติฐานไว้ว่า ผู้ชายเก่งกว่าผู้หญิง มีความสามารถในการคิดที่ดีกว่า มั่นคงกว่า และผู้หญิงจะถูกมองไปในแง่ที่ด้อยกว่า ซึ่งความจริงแล้วขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมที่มีผลต่อทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ที่ทั้งสองเพศเรียนได้เหมือนกัน ส่วนในแง่วิชาชีพและศัลยกรรมทางวิชาชีพ ในเรื่องของเพศหญิงและเพศชาย เชื่อว่าเพศไม่มีผลต่อพฤติกรรมหรือการแสดงออกใดๆ ด้าน ( Patricia . 1994 : 505 - 527 ) และจากงานวิจัยเด็กพบว่า เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลายแล้ว ลักษณะเฉพาะบทบาททางเพศชายและหญิงจะคงที่วัยรุ่นชายจะเรียนรู้บทบาททางเพศตามอาชีพและพัฒนาที่จะคงบทบาททางเพศให้ถูกต้องตามประสบการณ์อาชีพนั้นๆ ( Santrock . 1982 : 389 - 390 ) และจากคำกล่าวของภานุภาคศักดิ์ศรี ( 2530 : 276 ) ที่ว่าวิชาชีพพยาบาลส่วนใหญ่ผู้เรียนมักเป็นเพศหญิงที่มีความสามารถในการทำงานที่ละเอียดอ่อน มีความสามารถในการจำและไวต่อการสังเกตมากกว่าเพศชาย ผู้วิจัยยังไม่พบงานวิจัยที่ชัดเจนที่กล่าวถึงบุคลิกภาพของนักศึกษายพบาลชายที่เข้ามาเรียนพยาบาล แต่จากประสบการณ์การทำงานที่ได้พบปะพูดคุยกับนักศึกษายพบาลชาย พบว่านักศึกษายพบาลชายที่เข้ามาศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลส่วนใหญ่มีลักษณะบุคลิกภาพในการทำงานที่ละเอียดอ่อน เป็นคนช่างสังเกต มีริ้วรอยมาแต่เยาว์วัย และในปัจจุบันนี้มีนักเรียนชายที่เข้ามาเรียนพยาบาลมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้ที่เข้ามาเรียนพยาบาลมักจะเป็นผู้หญิง

แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลชายและหญิงที่เข้ามาเรียนพยาบาลมีความสนใจ ความชอบ ความคิด บุคลิกลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จากเหตุผลและงานวิจัยดังกล่าวน่าจะมีผลให้นักศึกษาพยาบาลชายและหญิงมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปีการศึกษา ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาสูงมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาต่ำ โดยนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 นอกจากนี้การวิเคราะห์ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการอนุมาน การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นและการตีความ ก็พบว่านักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาสูงมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีการศึกษาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 สอดคล้องกับการศึกษาของอภิลชารโกชน ( 2520 : 66 ) ที่ว่านักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันคะแนนความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยคะแนนจะสูงขึ้นตามระดับชั้นเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกนุช ชำภักตร์ ( 2539 : 99 - 100 ) ที่พบว่านักศึกษาพยาบาลที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นและโดยรวมแตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีชั้นปีการศึกษาสูงกว่าจะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาที่มีชั้นปีการศึกษาต่ำกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้อาจอธิบายผลการศึกษาที่ว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่ำกว่านักศึกษาพยาบาลที่ศึกษาชั้นปีการศึกษาสูงกว่าเพราะหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาชีพพยาบาลนั้น นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิชาที่เรียนส่วนใหญ่จะเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไป ส่วนวิชาชีพการพยาบาลยังมีน้อย เริ่มมีการเรียนการใช้กระบวนการพยาบาลโดยเริ่มรู้จักแยกแยะปัญหาสุขภาพเบื้องต้น ความซับซ้อนในการแก้ปัญหาต่างๆยังมีน้อย ในขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 2-4 มีการใช้กระบวนการพยาบาลและเริ่มรู้จักใช้กระบวนการพยาบาลในการวินิจฉัยปัญหาที่ยากและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งต้องนำความรู้ทางทฤษฎีการพยาบาลและความรู้อื่นๆเข้ามาผสมผสาน เพื่อให้การพยาบาลได้ครอบคลุม

จากการที่นักศึกษาได้มีการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านการใช้กระบวนการพยาบาลในการวินิจฉัยการพยาบาลที่ซับซ้อนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามชั้นปีที่สูงขึ้น จึงทำให้นักศึกษาพยาบาลได้พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มขึ้นทีละน้อยดังผลการศึกษาในครั้งนี้ สอดคล้องกับมิลเลอร์ ( อรพรรณ ลือบุญวัชรชัย . 2538 ; อ้างอิงมาจาก Miller .1992: 1401 , Kokinda . 1989 ) ที่ได้ศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล พบว่ามีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นตามระดับชั้นปี โดยผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ

ส่วนผลการศึกษาที่พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 และนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ผลการศึกษานี้ อาจจะเป็นไปได้ว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 วิชาที่เรียนตามหลักสูตรพยาบาลกำหนดให้เรียนวิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งลักษณะการเรียนการสอนจะเน้นการบรรยายเชิงทฤษฎี ที่ผู้เรียนทั้งสองชั้นปี สัมผัสกับผู้ป่วยและบรรยากาศทางคลินิกน้อยมาก ทำให้การได้รับรู้ประสบการณ์ทางวิชาชีพไม่แตกต่างกัน ทำให้นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 โดยหลักสูตรนักศึกษาพยาบาลต้องขึ้นฝึกปฏิบัติงานในโรงพยาบาลในหน่วยงานที่ซับซ้อนขึ้น มีการเขียนแผนการพยาบาล ( Nursing Care Plane ) ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานในแต่ละครั้ง และต้องเขียนการศึกษารายกรณี ( Case Study ) ส่งอาจารย์พยาบาลหรือผู้บังคับ ในขณะที่นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ก็ขึ้นฝึกงานในโรงพยาบาลเหมือนนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 เป็นการฝึกหัดซ้ำๆ หลักสูตรไม่แตกต่างไปจากชั้นปีที่ 3 มากนัก และให้เวลาสำหรับนักศึกษาในการเตรียมพร้อมสำหรับการออกไปปฏิบัติงานเมื่อจบการศึกษา ทำให้นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ดัชนีชี้วัดพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ที่ว่าในการเรียนรู้ของเด็ก เพียเจต์เน้นความสำคัญของการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญามากกว่าการเรียนรู้ในลักษณะรับฟังเท่านั้น และการคิดให้เหตุผลทางตรรกศาสตร์ได้มาจากการกระทำ ( Operation ) ซึ่งการคิดให้เหตุผลทางตรรกศาสตร์เป็นการพัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญา ( ดวงเดือน ศาสตรภัทร . 2522 : 188 ) ทำให้นักศึกษาพยาบาลแต่ละกลุ่มมีโอกาสที่จะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างกันได้

4. การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาปานกลางและต่ำ นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาปานกลางมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษต่ำซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 อาจอธิบายได้ว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงเป็นผู้ที่มีความสามารถทางสติปัญญาดี มีการคิดใช้เหตุผลที่ดี ดังคำกล่าวของวาร์เนอร์ สายโอบเอ้อ ( 2522 ) ที่ว่า ในการเรียนรู้ทางการคิดมีความสัมพันธ์กับสติปัญญาของคนเรามาก เช่น คนมีสติปัญญาสูงย่อมจะเป็นคนที่มีความสามารถปรับตัว เผชิญปัญหา แก้ไขเหตุการณ์ต่างๆให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คนมีสติปัญญาสูงแต่ไม่ได้รับการศึกษาสูงก็สามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ แต่ถ้าเขาได้รับการศึกษาสูงและอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีที่กระตุ้นให้เขาได้ใช้ความสามารถก็ย่อมที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตด้วย ส่วนคนที่มีสติปัญญาปานกลางแต่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีได้รับการฝึกอบรมที่ดีก็สามารถที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้ แต่อาจไม่เท่ากับคนที่มีสติปัญญาสูง สำหรับคนที่มีสติปัญญาต่ำถ้าได้รับการศึกษาอบรมที่ถูกแบบแผนก็อาจช่วยให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตได้บ้าง แต่จะให้ได้ผลเท่าคนปกติย่อมเป็นไปได้ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของอวิล บารากาโซน (2520 : 66 ) ที่พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความสามารถในการคิดเชิงตรรกะวิทยาสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เช่นเดียวกับการศึกษาของ กรอส ( อรรถพรณ ลือบุญวัชรชัย . 2538 : 28; อ้างอิงมาจาก Gross , et al . 1987 : 317 , Bauwen and Gerhard . 1987 :278 ) พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเกรดเฉลี่ยสะสมกับผลสำเร็จทางการศึกษาพยาบาล

5. การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับต่างกันมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ว่า นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบ

ประชาธิปไตยเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาให้ความรักความอบอุ่น ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป ให้คำแนะนำสั่งสอนต่างๆ ส่งผลให้เด็กมีอิสระในการคิด การตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล ( ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจจุณิก . 2520 : 27 ) และจากการที่สมาชิกในครอบครัวแบบประชาธิปไตย มีการปรึกษาร่วมกันทั้งเรื่องการศึกษาของบุตรซึ่งเป็นประเด็นที่สามารถอภิปรายได้หลายแง่มุม ดังนั้นนักศึกษาที่อยู่ในครอบครัวแบบประชาธิปไตยจึงมีโอกาสได้พัฒนาการคิดดังที่จรรยา สุวรรณทัต ( 2531 ) กล่าวว่า ในครอบครัวที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย คือ สมาชิกยอมรับนับถือความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เด็กได้รับการส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็นและมีความสามารถอย่างเต็มที่ภายใต้กรอบและกฎเกณฑ์ที่ตกลงร่วมกันไว้ การอยู่ในครอบครัวแบบประชาธิปไตยนี้เด็กย่อมมีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาการคิดอ่านของตนเองได้ดีกว่าเด็กที่มีการอบรมแบบปล่อยปละละเลย แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดามารดาและผู้ปกครองมีส่วนช่วยสนับสนุนให้เด็กมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากผลการศึกษาที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย อาจอธิบายได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครองคนไทยไม่ได้ให้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เช่น เมื่อเด็กทำบางสิ่งบางอย่างที่พ่อแม่ไม่ชอบหรือพ่อแม่คิดว่าผิด พ่อแม่มักจะมองว่าเด็กทำผิด ว่ากลัวหรือลงโทษเด็กโดยไม่ซักถามความคิดหรือเหตุผลของเด็กก่อนว่าทำไมเด็กทำเพราะอะไร มีเหตุผลอะไร และเมื่อในบ้านมีปัญหาเกิดขึ้น พ่อแม่คนไทยมักจะไม่ค่อยให้เด็กแสดงความคิดเห็น จะมองว่าลูกยังเป็นเด็กอยู่เสมอ ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ส่งผลให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดการคิดที่มีเหตุผล ฯลฯ นอกจากนี้ผลการศึกษาที่พบอาจจะเป็นเพราะในการตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบมักจะให้คำตอบในทางที่เอาใจผู้สอบถาม มักจะตอบในแง่ดีไม่ได้ตอบตรงกับที่ตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาจริงๆ จากผลการศึกษาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงพูดได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับต่างๆ ไม่มีผลต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลไทย

6. การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปน้อยจะมีความสามารถในการคิดอย่างมี

วิจารณ์ญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปมาก และปานกลาง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ยุ่งเกี่ยวกับเด็กและให้การปกป้องคุ้มครองมากเกินไป ทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กไม่มีโอกาสได้เผชิญปัญหาในชีวิตจริงได้ ( นงนุช โรจนเลิศ .2533 : 48 ; อ้างอิงมาจาก Kuppaswamy . 1974 :205 ) ซึ่งในสังคมไทยพ่อแม่มักจะนำการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มาใช้ เช่น เวลาลูกจะออกไปนอกบ้าน พ่อแม่มักจะซักถามว่าไปไหน กับใคร เมื่อไร ไปทำอะไร พ่อแม่มักจะให้ลูกไปกับตนเองหรือบุคคลที่ตนเองรู้จัก มักจะไม่ให้ไปคนเดียว ไม่ค่อยให้เด็กได้ทำอะไร ช่วยคิดให้เด็กทุกอย่าง ทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทนต่อความคับข้องใจต่างๆ น้อย ทำให้เด็กไม่มีโอกาสเผชิญกับปัญหาในชีวิตจริง ส่งผลให้เด็กขาดการพัฒนาทางการคิด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเด็กยังได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปมากเพียงใด เด็กก็จะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณน้อยลงเช่นกัน ดังผลการศึกษาในครั้งนี้ที่พบว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปน้อยมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปมากและปานกลาง ตามลำดับ

7. การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ผลการศึกษพบว่า นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยน้อย นักศึกษาจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมากและระดับปานกลาง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 6 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่ให้ความสนใจเด็ก เด็กจะขาดความรักมองโลกในแง่ร้าย ขาดความอดทน อดกลั้น ไม่ขยันขันแข็ง ขาดแรงจูงใจ ( มัญชรี บุญนา .2514 : 42 ) ซึ่งถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยที่น้อยๆ เป็นบางโอกาส ปล่อยให้เด็กมีอิสระในการคิดตัดสินใจด้วยตนเอง พ่อแม่ให้การดูแล ให้คำชี้แนะให้คำปรึกษาที่พอเหมาะ ทำให้เด็กเกิดความอบอุ่น มีแรงจูงใจที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ก็จะส่งผลให้เด็กมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณสูงกว่าเด็กที่ได้รับการดูแลแบบปล่อยปละละเลยมาก

จากการศึกษาการได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 3 แบบกับความสามารถในการคิดอย่างมี  
 วิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับที่ต่างกัน  
 ไม่มีผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความค  
 ำครองเกินไปและการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับที่ต่างกันมีผลต่อการคิดอย่างมี  
 วิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลแตกต่างกัน โดยนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู  
 แบบให้ความ ค้ำครองเกินไปและแบบปล่อยปละละเลยในระดับน้อย จะมีความสามารถในการ  
 การคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความค  
 ำครองเกินไปและแบบปล่อยปละละเลยในระดับมาก จากผลการศึกษาจะเป็นเครื่องชี้ให้พ่อแม่  
 หรือผู้ปกครองนำไปเป็นเหตุผลในการเลือกใช้การอบรมเลี้ยงดู เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มี  
 ความคิด สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

8. การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล  
 จำแนกตามความเชื่ออำนาจแห่งตน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจ  
 ภายในตนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มี  
 ความเชื่ออำนาจภายนอกตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน  
 ข้อที่ 7 อธิบายได้ว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจแห่งตน จะมีความเชื่อหรือการรับรู้เหตุการณ์หรือ  
 สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นผลมาจากการกระทำหรือความสามารถของตนเอง ความสำเร็จ  
 หรือความ ล้มเหลวที่ตนได้รับเกิดจากการกระทำของตนเอง เป็นบุคคลที่มีเหตุผล เห็นคุณค่า  
 ของทักษะและความพยายามของตนเอง ส่วนผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนจะเป็นผู้ที่มี  
 ความเชื่อว่าเหตุการณ์หรือสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นผลมาจากอิทธิพลภายนอกตนที่ไม่  
 สามารถควบคุมได้ (Rotter, 1966) และคำกล่าวของ สตรีกแลนด์ (Strickland, 1977)  
 ที่ว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนเป็นผู้ที่มีการตัดสินใจมั่นคงและเด็ดเดี่ยว ทำงานโดยใช้  
 กระบวนการแก้ปัญหา เห็นคุณค่าและความพยายามของตนเอง มีการทำงานเป็นระบบระเบียบ  
 ดังนั้น นักศึกษาพยาบาลมีความเชื่ออำนาจภายในตนจะเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความ  
 กระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงของ สิ่งแวดล้อม กระทำสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผล จึงทำให้นัก  
 ศึกษาพยาบาลกลุ่มนี้มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มี  
 ความเชื่ออำนาจภายนอกตน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชื่อว่าสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นผลมาจาก  
 อิทธิพลภายนอก ตนไม่สามารถควบคุมได้ทำให้เป็นผู้ที่มีลักษณะไม่กระตือรือร้น ไม่พยายาม  
 แสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา ขาดความพยายามในการกระทำสิ่งต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงาน

วิจัยของนอร์ตัน (Norton . 1994 ) ที่พบว่า ความเชื่ออำนาจแห่งตนมีความสัมพันธ์ในการเป็นตัวทำนายความคิดไตร่ตรองของครูฝึกหัดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

9. การศึกษาอำนาจการทำนายของตัวแปรต่างๆ จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละตัว เพื่อค้นหากลุ่มตัวทำนายที่มีนัยสำคัญหรือมีประสิทธิภาพสูง ในการทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลครั้งนี้ พบว่ามีกลุ่มตัวทำนาย 2 ตัว จากตัวทำนาย 8 ตัว ที่มีนัยสำคัญหรือมีประสิทธิภาพสูงในการทำนาย ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปตามลำดับ จากผลการศึกษาที่ได้แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลมากกว่าตัวทำนายอื่นๆ เนื่องจากเป็นตัวทำนายที่มีความสำคัญลำดับที่ 1 ที่เข้าสู่สมการการทำนาย เป็นเพราะผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลสูงสุด ( $r = .289$ ) และมีอำนาจในการทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลร้อยละ 8.40 ผลที่ได้รับนี้เป็นเครื่องยืนยันว่าผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของกิลฟอร์ด (Watson and Glaser.1964 ; citing Guilford. 1960) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีความสำคัญสำหรับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นแบ่งได้ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา องค์ประกอบด้านการแก้ปัญหา ซึ่งมีความคิดเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการแก้ปัญหา และองค์ประกอบด้านการประเมิน ดังนั้นบุคคลจะมีระดับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพียงใดขึ้นกับระดับของสติปัญญาและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้คนด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kokinda ( 1989 ) ที่พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงลำดับที่ 2 เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลสูงเป็นอันดับที่ 2 ( $r = -.222$ ) สามารถร่วมกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในการทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 12.07 (ตัวทำนาย 2 ตัว ) โดยอำนาจในการทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวทำนายแรกตัวเดียวร้อยละ 3.67 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผลที่ได้ชี้ให้เห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครอง

เกินไป มีความสัมพันธ์ทางลบกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ นั่นคือนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปน้อย ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลจะสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปมาก ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่และผู้ปกครองมักจะนำมาใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากในสังคมไทยกว่าการอบรมเลี้ยงดูอีกสองแบบ โดยพ่อแม่จะเลี้ยงดูลูกที่คอยปกป้องดูแลลูกมากเกินไป ไม่ให้ลูกได้รับความลำบากหรือได้รับอันตรายตั้งแต่ลูกยังเล็กจนโต ไม่ว่าลูกจะทำอะไรพ่อแม่มักจะคอยช่วยเหลือ เช่น เมื่อลูกพบกับปัญหาเล็กๆ น้อยๆ พ่อแม่ก็จะเป็นฝ่ายแก้ปัญหา เสนอวิธีแก้ปัญหาต่างๆ ให้ตลอด จนเด็กไม่รู้จักวิธีช่วยเหลือตนเอง ไม่รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องคอยพึ่งพาคนอื่นอยู่เสมอ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่พ่อแม่ไทยมีการนำมาใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กแต่ไม่ใช่เป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง เนื่องจากพ่อแม่ยังคงคอยปกป้องคุ้มครองลูกอยู่มาตั้งแต่เล็กจนโต กลัวลูกจะได้รับอันตราย กลัวลูกจะลำบาก จึงคอยช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจึงมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณน้อยมาก ( $r = .029$ ) จึงไม่สามารถเข้าไปทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลได้ สำหรับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่สนใจที่จะอบรมสั่งสอนลูก ไม่มีใครคอยชี้แนะ ให้คำปรึกษา ทำให้เด็กขาดการพัฒนาการคิดที่เหมาะสม ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ทางลบสูงกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ( $r = -.2063$ ) แต่ไม่สามารถเข้าไปเป็นตัวพยากรณ์ในการทำนายอย่างมีนัยสำคัญได้เพราะการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปสูงและการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปได้เข้าไปในการวิเคราะห์ก่อน

#### ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไปสำหรับนักศึกษา ผู้ปกครอง อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

1. จากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าตัวแปรที่สามารถทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลที่สำคัญคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าโดยทั่วไปการอบรมเลี้ยงดูจะมีผลต่อการคิดของเด็กมาก คือถ้าเด็กได้รับการ

อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเด็กจะมีอิสระในการคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหาต่างๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจิกร. 2520 : 27 ) แต่ผลจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปสามารถเข้าไปทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลได้ มีความสัมพันธ์กันสูงในทางลบ ซึ่งให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปเป็นตัวแปรที่นำไปสู่ความสนใจเพราะมีผลอย่างมากต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล โดยนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปน้อยส่งผลให้นักศึกษามีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปมาก ดังนั้นจึงเป็นข้อเสนอให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองดูแลบุตรแบบให้ความคุ้มครองมากในขณะที่เด็กยังเล็กมากอายุตั้งแต่เกิดจนถึงเข้าอนุบาลต่อจากนั้นจึงค่อยๆ ลดการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองลงโดยบิดามารดาหรือผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบให้เด็กได้มีอิสระในการคิด การตัดสินใจหรือการกระทำต่างๆ ด้วยตนเองภายในขอบเขตที่ถูกต้อง คอยดูแลเอาใจใส่ เป็นที่ปรึกษาสำหรับเด็ก ยอมรับความสามารถของเด็กเพื่อเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณตั้งแต่เด็ก

2. ในการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลทุกวิชา ควรเน้นการให้อิสระแก่เด็กในการทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองบ้าง อาจารย์ควรเน้นการใช้กระบวนการพยาบาลให้ครบทั้ง 5 ขั้นตอน โดยเฉพาะการประเมินผลการพยาบาล ซึ่งมักจะถูกละเลยในการเขียนแผนการพยาบาลและปฏิบัติการพยาบาล เพื่อเป็นการตรวจสอบและปรับปรุงแผนการปฏิบัติการพยาบาลให้เหมาะสมถูกต้องต่อไป อาจารย์ควรมีการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาที่สอนกับประสบการณ์ในหอผู้ป่วยหรือชุมชน นำสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของผู้ป่วยมาให้นักศึกษาฝึกคิดวิเคราะห์ และควรปลูกฝังให้นักศึกษาพยาบาลตอบคำถามของอาจารย์ในเชิงเหตุผลมากขึ้นโดยอาจารย์จะเป็นผู้ตั้งปัญหาให้เด็กไปคิดแก้ปัญหาเองแล้วนำมาเสนอ โดยอาจารย์เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือ นอกจากนี้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้ฝึกการคิดเป็นกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จัดการอภิปรายร่วมกัน เป็นต้น ดังที่ บรูเนอร์ (Bruner, 1969) กล่าวไว้ว่า กระบวนการสอนที่จะให้ผู้เรียนได้ผลดีในระยะสั้น คือ การเรียนการสอน " แก่น " หรือ " สาร " ของวิชานั้นๆ วิชาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด ( Concept ) ควรจะเน้นกระบวนการ ( Process ) มากกว่าการมุ่งเน้นที่เนื้อหาสาระ ( Content ) ( มาลินี จุฑะรพ. 2537 : 124 ) ดังนั้นเพื่อให้นักศึกษาพยาบาลเป็นผู้ที่มีการพัฒนาทางการคิด อาจารย์ผู้สอนควรจัดการ

เรียนการสอนที่เน้นกระบวนการโดยให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนด้วยตนเองมากกว่าการเรียนรู้ในลักษณะรับฟังตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 เป็นต้นไปจนจบหลักสูตร

3. จัดให้มีการประชุมสัมมนาวิชาการสำหรับอาจารย์ผู้สอน เพื่อเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับแผนการสอนในวิธีการต่างๆ ที่สามารถกระตุ้นให้นักศึกษาได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหามากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล เช่น อัจฉริยภาพ บุคลิกภาพ โดยเฉพาะบุคลิกภาพของนักศึกษาพยาบาลชายว่ามีลักษณะเฉพาะอย่างไรบ้าง มีผลต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหรือไม่ ฯลฯ

2. ค้นหารูปแบบการสอนที่จะพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้นักศึกษาพยาบาลมีการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3. ควรมีการศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกลุ่มตัวอย่างอื่นเช่น นักเรียน นักศึกษาทั่วไป อาจารย์พยาบาล ฯลฯ

บรรณานุกรม

## บรรณานุกรม

- กนกนุช ขำภักดิ์. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการเรียนรู้การสอนที่เน้นสถานการณ์จริง  
กับความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม.  
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539. อัดสำเนา.
- กรมอนามัย. ปฏิทินสาธารณสุข. สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข , 2540.
- กฤษณา ศักดิ์ศรี. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บำรุงสาส์น , 2530.
- กวินทร์ ธรรมนต. การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางการคิดโดยยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง  
ของเด็กที่มีความแตกต่างกันในด้านการอบรมเลี้ยงดูและการยอมรับของกลุ่ม  
เพื่อน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
ประสานมิตร , 2522. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการเฉพาะกิจเรื่องการอบรมเลี้ยงดูและอบรม. ประมวลผลงานวิจัยในประเทศ  
เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา  
แห่งชาติ , 2526.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. จิตพิสัย : มิติสำคัญ  
ของการพัฒนาการ. กรุงเทพฯ , 2540.
- จรรยา สุวรรณทัต. การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่น. เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการเด็กและ  
การเลี้ยงดู. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพมหานคร :บริษัท ประชาชน  
จำกัด, 2531.
- จำรัส นองมาก. " องค์ประกอบด้านการสอนที่ส่งผลต่อนักเรียน. " วิธีวิทยาการวิจัย. 4  
( มกราคม- เมษายน 2532 ) : 36 - 45.
- จินตนา ยูนิพันธ์. การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2527.
- จินตนา ยูนิพันธ์. " หลักสูตรการศึกษาพยาบาลในประเทศไทย " เอกสารประชุมวิชาการ  
เรื่องการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลเชนต์หลุยส์. 20 - 21  
เมษายน 2535.
- ชัยพร วิชชาวุธ. มูลสารจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2525.
- ชำนาญ เอี่ยมสำอางค์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมี  
วิจารณญาณของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการ  
สอนแบบสืบสวนสอบสวนเชิงนิเทศศาสตร์กับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์  
กศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2539. อัดสำเนา.

- ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร , 2540.
- เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. การฝึกสมรรถภาพสมองเพื่อพัฒนาคุณภาพการคิด. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร , 2530. อัดสำเนา.
- ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. รายงานการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนไทย. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2520.
- ดวงเนตร ธรรมคุณ. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาลที่เรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักกับการเรียนแบบดั้งเดิม. ปรินิพนธ์ วท. ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย มหิดล, 2539. อัดสำเนา.
- เดโช สวานนท์. "ทางสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง." รวมข้อเขียนและบทความทางจิตวิทยา. 2516, 422 หน้า .
- กวีล ธาธาโกชน. การอบรมเลี้ยงดูและผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ที่มีผลต่อการพัฒนาด้านการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร , 2520. อัดสำเนา.
- ถัน แพเพชร. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับความคิดสร้างสรรค์และความเกรงใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 3. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร , 2517. อัดสำเนา.
- ทัศนากกดี. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความเชื่ออำนาจในตนของเด็กวัยรุ่นไทย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2528. อัดสำเนา.
- ทัศนากกดี. การพัฒนา " กระบวนการคิด " วารสารเศรษฐศาสตร์ ( ตุลาคม - ธันวาคม 2534 ) : 19 - 28.
- ธัญญา บุปผเวส และคณะ. จิตวิทยาเบื้องต้น. ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2534.
- นงนุช โรจนเลิศ. การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2520. อัดสำเนา.
- นิตยา ปรัชญาจุฑา และคณะ. การพยาบาลเบื้องต้น. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.

นิพนธ์ วงศ์เกษม. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดวิจารณ์ญาณและความสนใจในอาชีพ  
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดดอนตูม จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์  
 ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534. อัดสำเนา.

นิพล นาสมบูรณ์. ผลของการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้วยกระบวนการทาง  
วิทยาศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536. อัดสำเนา.

บุญชู ชลันชัย. การพัฒนาการวัดความสามารถด้านเหตุผลเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน  
ระดับชั้นมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย  
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.

เบญจมาศ สันประเสริฐ. การศึกษาผลการสอนที่ใช้แบบฝึกทักษะการทดลองที่มีต่อผล  
สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความคิดวิจารณ์ญาณ ของนักเรียนชั้น  
มัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
 ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด นนทชัย, 2525.

พยอม ต้นมณี. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการสอนด้วยตำราเรียนวิชา  
จิตวิทยาในรูปแบบเชิงปัญหากับรูปแบบที่ใช้กันอยู่ทั่วไป. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด.  
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7.  
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.

พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์. "วิชาชีพการพยาบาล : จุดเปลี่ยนที่ท้าทาย" วารสารพยาบาล  
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 1 ( ธันวาคม 2532 ) : 29 - 37.

พัชนี เอมะนาวิน. ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจความเชี่ยวชาญ ความเชื่ออำนาจภายใน  
ตน ภูมิหลัง กับความพึงพอใจของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลศูนย์ สังกัด  
กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ พ.ม. กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,  
 2536. อัดสำเนา.

เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์. แบบการ การพัฒนาอุปนิสัยที่มีวิจารณ์ญาณสำหรับนักศึกษา  
ครู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ศึกษบัณฑิต กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,  
 2537. อัดสำเนา.

พาริตา อิบราฮิม. คู่มือการปฏิบัติการพยาบาลชั้นวิชาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :  
 มหาวิทยาลัยมหิดล, 2525.

- มาลา วิรุณานนท์. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการรับรู้และการเลี้ยงดู  
ลูกในด้านการฝึกให้พึ่งตนเองกับในด้านการยับยั้งการพึ่งตนเองเปรียบเทียบ  
เศรษฐกิจในนครหลวงกับเด็กในต่างจังหวัด ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.  
ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการศึกษา ประสานมิตร, 2515.  
อัคราณา.
- ยุพา ทิพย์อลงกต. ผลของการเข้ากลุ่มฝึกความไวที่มีต่อความสำนึกในการรับผิดชอบ  
การประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาล  
สวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัคราณา.
- ยุวดี ฤทธา. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักสำหรับ  
อาจารย์พยาบาล. ปริญญาโท กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
ประสานมิตร, 2536. อัคราณา.
- ยุวดี ฤทธา. และคณะ. วิจัยทางการพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : บริษัทวิศดอร์  
เพาเวอร์พอยต์ จำกัด, 2532.
- ลัดดา เชียงเห็น การวิเคราะห์ความสามารถของพยาบาลวิชาชีพในการวินิจฉัยการ  
พยาบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.  
อัคราณา.
- วราภรณ์ รักวิจัย. การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ภาคหลักสูตรและการสอน คณะ  
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- วิไลวรรณ ปิยะปกรณ. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความ  
สามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วย  
การจัดกิจกรรมการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.  
ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,  
2535.
- วัชรพร สระน้ำ. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์  
ของนักเรียนพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยกองทัพเรือ กองการศึกษา กรมแพทย์  
ทหารเรือ.ปริญญาโท วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล , 2539. อัคราณา.
- วิเชียร ทวีลาภ. นิเทศการพยาบาล : แนวการคิดเทคนิคการนิเทศและการพัฒนาบุคคล  
สำหรับพยาบาลผู้นำทุกระดับ. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : คณะพยาบาลศาสตร์  
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.

- วิเชียร ทองนุช. เปรียบเทียบการคิดให้เหตุผลตามหลักการอนุรักษ์และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูและภูมิหลังทางสังคมต่างกัน  
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : 2521. อัดสำเนา.
- วิทยา นาควัชระ. การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่น. เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. กรุงเทพฯ : บริษัท ประชาชน จำกัด, 2531.
- วินิจ เกตุขำ. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความคิดสร้างสรรค์ความเป็นผู้นำและความวิตกกังวล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสุโขทัย. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการศึกษาประสานมิตร , 2515. อัดสำเนา.
- วิยะดา วิจักขณา. ความสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิดกับผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมปีที่ 6 ของนักเรียนที่ใช้สองภาษาในจังหวัดสุรินทร์. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- ศศิธร จิตตพุทธิ. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณของนักศึกษาสถาบันการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539. อัดสำเนา.
- สกุญญา กุลอึ้ง. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกและการอบรมเลี้ยงดูตามการรายงานของตนเอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม. โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS สำหรับเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2532.
- สุทธิรา พิสิษฐ์กุล. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบชนิดเอกที่ใช้เทคนิควิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.
- สุรางค์ จันทน์เอม. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2524.
- สุรางค์ ไก่หวะกุล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สุลักษณ์ มีชูทรัพย์. การบริหารงานบุคลากรทางการพยาบาล. กรุงเทพฯ , 2539.

อรพรรณ บุญลือธวัชชัย. การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแบบการเรียนของนิสิตนักศึกษา กับแบบการสอนของอาจารย์ต่อการพัฒนาการคิดวิจารณ์ของนักศึกษา พยาบาล, วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.   
 อัดสำเนา.

อรพรรณ บุญลือธวัชชัย. " การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิดวิจารณ์ของ พยาบาลศาสตร์ " วารสารพยาบาลศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538.

อรสา พันธุ์ภักดี. " กลยุทธ์การสอนที่ส่งเสริมการคิดแบบวิจารณ์ในนักศึกษาพยาบาล " วารสารพยาบาลศาสตร์. 12 ( ตุลาคม - ธันวาคม 2537 ) : 9 - 13.

อจธรา เปรมเปื้องเวส. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว - เก็บตัว ความเกรงใจ และการพึ่งตนเอง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.

อจธรา วงศ์พัฒนามงคล. ตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อในระดับ บัณฑิตศึกษา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

อาภรณ์ ชูดวง. การสร้างแบบทดสอบ เอ็ม อี คิว เพื่อวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535. อัดสำเนา

เอื้อญาติ ชูชื่น. ผลการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดทฤษฎีของโรเบิร์ต เอช เอนนิชที่มีต่อความสามารถทางการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาลตำรวจ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536. อัดสำเนา

\* Anderson, J. P. The Relationship of Moral Judgment, Critical Thinking, and Gender among College Student . Fordham University, 1989.   
 Dissertation in Higher Education. 49 : 2151 A ,1978.

Balwin , Alfred L. " Socialization and Parent Child Relationship, " Child Development. 19 : 129 - 130 ; September, 1948.

Bandman, E. L. & Bandman, B, Critical Thinking in Nursing Norwalk. Appleton and Lange, 1988.

Bauwens, E.E. and Gerhard, G.G. " The Use of the Watson - Glaser Critical Thinking Appraisal to Predict Success in a Baccalaureate Nursing Program. Journal of Nursing Education. 26 ( 1987 ) : 306 - 309.

- Berger , M. C. " Critical Thinking Ability and Nursing Students." Journal of Nursing Education. 23 ( September 1984 ) : 306 - 308.
- Bloom. Benjamin S . Texonomy of Education Objective. London : Longman Group,1999.
- Crow , Lester D. and Alice Crow. Child Development and Adjustment. New York : The Macmillan, 1962.
- Dewey , J. How We Think. Baston : D. C. Health Company, 1938.
- \* Ennis , R.H. A Logical Basic for Measuring Critical Thinking Skill. Education Leadership. ( October 1985 ) : 45 - 48.
- Goldfarb , W. " The Rearch," In The Psychological Development of the Child. p. 69 - 71. Englewood Cliffs, New Jerisy : Prentice - Hall.
- Good , C. V. Dictionary of Education. New York : McGraw - Hall Book Company, 1973.
- Hudgins , B. B. and Edelman S. " Children' s Self Directed Critical Thinking " Journal of Education Research. 81 ( 5 ) : 262 - 273 ; May / June, 1988.
- Hunkins , Francis P. " Analysis and Evaluation Question. Their Effects Upon Critical Thing ." Education Leadership. 3 ( April 1970 ) : 9 - 14.
- Hurlock , E. B., Child Development , New York : McGraw - Hill Book Company , Inc.,1956, 776 pp.
- Lynch, M.H. Critical Thinking : a Comparative Study of Baccalaureate and Associate Degree Nursing Students. Peabody College for Teachers of Van Derbit University, 1980. Dissertation Abstract International 49 : 2157 A.
- Monroe , Walter S. Encyclopedia of Education Research. The macmillan CO., New York : 1962. 182 p.
- \* Moore , B. N. and Parker, R . Critical Thinking Evaluation Claim and Arguments in Everyday Life. California : Mayfield Publishing Co., 1986.
- \* Norris , S. P. and Ennis, R. H. Evaluating Critical Thinking. California : Midwest Publication Critical Thinking Press , 1987.

Norton, Janet Lynn. "Creative Thinking and Locus of Control as Predictors of Reflective Thinking in Preservice Teachers," Paper presented at the Annual Meeting of the Association of Teacher Educators. Atlanta; February 12 - 16, 1994.

X Rotter, Julian B. "Generalized Expectancies for Internal Versus External Control of Reinforcement," Psychological Monographs: General and Applied. 80 (1); 1966.

Ruggiero, Vincent Ryan. The Art of Thinking. New York: Harper & Row Publishers, 1988.

Sear, Robert R., Eleanor E. Maccoby and Harry Levin. Pattern of Child Rearing. Evanston, Illinois: Row, Peterson, 1957.

Sear, Robert R. The Learning Theory of Robert R. Sears, in Three Theories of Child Development. p. 20 - 21. New York: Harper and Row, 1969.

X Solomon, D. and M. I. Oberlander. "Locus of control in the Classroom," in Richard H. Coop and Kinnard White. (eds). Psychological Concepts in the Classroom. New York: Harper and Row Publishers, 1974.

Sternberg, Robert J. Teaching Critical Thinking, Part I: Are We Marking Critical Mistake? "Phi Delta Kappan. 67 (3): 194 - 197; November, 1985.

X Strickland, Bonnie R. "Internal - External Control of Reinforcement," in Thomas Blass (ed). Personality Variables in Social Behavior. New York: John Wiley and Son, 1977.

Symonds, Perival M. The Psychology of Parent - Child Relationships. New York: Appleton - Century - Croft, 1939.

X Synder, Marsha. "Critical Thinking: A Foundation for Consumer - Focused Care." The Journal of Continuing Education in Nursing .24( September / October 1993) : 206 - 210.

X Watson, G. and Glaser, E.M. Watson - Glaser Critical Thinking Appraisal Manual. New York: Harcourt, Brace and World Inc., 1964.

\* Yinger , R. J. " Can We really teach them to think ? " The forstering Critical Thinking. p 11 Edited by R.E. Young. San Francisco : Jassey. Bass Inc., 1980.

Yuira , H. and Walsh , M. The Nursing Process. New York : Appleton - Century - Crofts , 1978.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

1. แบบสอบถามและแบบทดสอบเพื่อการวิจัย
2. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบสอบถามและแบบทดสอบเพื่อการวิจัย

## แบบสอบถาม

### แบบสอบถามทั้งหมดมี 4 ชุด

- ชุดที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักศึกษา
- ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามวิธีการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักศึกษา
- ชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดโดยทั่วไปของนักศึกษา
- ชุดที่ 4 เป็นแบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

### แบบสอบถามชุดที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักศึกษา

#### คำชี้แจง

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ( ) ให้ตรงกับความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับตัวนักศึกษามากที่สุดหรือเติมข้อความที่เกี่ยวข้องกับตัวนักศึกษาลงในช่องว่างให้ชัดเจน คำตอบทุกข้อของนักศึกษาจะถือว่าเป็นความลับ

#### 1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

#### 2. อายุ ..... ปี ..... เดือน

#### 3. ชั้นปีที่ศึกษา

( ) ชั้นปีที่ 1

( ) ชั้นปีที่ 2

( ) ชั้นปีที่ 3

( ) ชั้นปีที่ 4

#### 4. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาคเฉลี่ย .....

## แบบสอบถามชุดที่ 2

คำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้ต้องการถามเกี่ยวกับวิธีการที่พ่อแม่ หรือ ผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักศึกษา  
ขอให้นักศึกษาคำตอบทุกข้อตามสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้  
และโปรดตอบให้ครบทุกข้อ เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป คำตอบทุกข้อของนักศึกษา  
จะถือเป็นความลับ

วิธีการตอบแบบสอบถามชุดนี้มีทั้งหมด 30 ข้อ ขอให้นักศึกษาก่อนอ่านข้อความแต่ละข้อ และ  
พิจารณาว่า ข้อความนั้นเป็นจริงสำหรับตัวนักศึกษามากน้อยเพียงใด แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน  
ช่อง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย หรือน้อยที่สุด เพียงข้อละ 1 ช่องเท่านั้น

| ข้อความ                                                                                   | มากที่สุด | มาก | ปานกลาง | น้อย | น้อยที่สุด |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----|---------|------|------------|
| 1. พ่อแม่แสดงความรักและให้ความอบอุ่นแก่นักศึกษาอย่างเป็นกันเอง                            |           |     |         |      |            |
| 2. พ่อแม่แบ่งงานให้นักศึกษาทำพอ เหมาะกับความสามารถ                                        |           |     |         |      |            |
| 3. พ่อแม่มักจะชมเชยหรือให้รางวัล เมื่อ นักศึกษา ทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ                    |           |     |         |      |            |
| 4. เมื่อนักศึกษาทำผิด พ่อแม่จะชี้แจงความผิดให้ทราบก่อนแล้วจึงลงโทษ                        |           |     |         |      |            |
| 5. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัว พ่อแม่ อนุญาตให้นักศึกษารับฟัง และช่วยแก้ปัญหา          |           |     |         |      |            |
| 6. เมื่อนักศึกษาทำงานผิดพลาด พ่อแม่จะให้ โอกาสแก้ตัวใหม่                                  |           |     |         |      |            |
| 7. พ่อแม่อนุญาตให้นักศึกษาพาเพื่อนๆ มาที่บ้าน ได้ทุกคน                                    |           |     |         |      |            |
| 8. นักศึกษามีสิทธิที่จะเรียกร้องจาก พ่อแม่ ถ้านักศึกษาไม่ได้รับความยุติธรรมในเรื่องต่าง ๆ |           |     |         |      |            |
| 9. ถ้านักศึกษาทำผิดแต่ชี้แจงเหตุผล พ่อแม่จะ ไม่ลงโทษ                                      |           |     |         |      |            |

| ชักความ                                                                     | มากที่สุด | มาก | ปานกลาง | น้อย | น้อยที่สุด |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----------|-----|---------|------|------------|
| 10. พ่อแม่ให้ออกาสนักศึกษาคบเพื่อนต่างเพศตามความเหมาะสม                     |           |     |         |      |            |
| 11. สิ่งที่ทำให้นักศึกษาขุ่นงาใจคือ การที่พ่อแม่เอาใจใส่นักศึกษามากเกินไป   |           |     |         |      |            |
| 12. พ่อแม่จะให้นักศึกษาคบเพื่อนที่พ่อแม่ชอบและเห็นว่าเป็นดี                 |           |     |         |      |            |
| 13. เวลารับประทานอาหารนักศึกษามักจะพูดจาหยอกล้อหรือหัวเราะไม่ได้            |           |     |         |      |            |
| 14. พ่อแม่ต้องการให้นักศึกษาทำสิ่งที่ท่านต้องการ โดยปราศจากข้อโต้แย้ง       |           |     |         |      |            |
| 15. พ่อแม่คอยตักเตือนและควบคุมในการอ่านหนังสือทุกประเภท                     |           |     |         |      |            |
| 16. พ่อแม่ให้นักศึกษาแต่งกายโดยใช้แบบและสีที่พ่อแม่ชอบ                      |           |     |         |      |            |
| 17. นักศึกษารู้สึกว่าในบ้านมีกฎเกณฑ์มากเกินไป                               |           |     |         |      |            |
| 18. เมื่อเวลาซื้อข้าวของเครื่องใช้ พ่อแม่จะเลือกซื้อให้เอง                  |           |     |         |      |            |
| 19. นักศึกษาคิดว่า พ่อแม่เอาใจใส่และห่วงใยนักศึกษามากเกินไป                 |           |     |         |      |            |
| 20. พ่อแม่จะคอยจับผิดเสมอไม่ว่านักศึกษจะทำอะไร                              |           |     |         |      |            |
| 21. เมื่อนักศึกษาทำผิดมักจะถูกลงโทษหรือคว่ำอย่างรุนแรง                      |           |     |         |      |            |
| 22. พ่อแม่ไม่ค่อยให้ความสนใจในการคบเพื่อนต่างเพศของนักศึกษา                 |           |     |         |      |            |
| 23. เมื่อนักศึกษาขอร้องขอให้พ่อแม่ช่วยเหลือ มักจะไม่ค่อยได้รับความช่วยเหลือ |           |     |         |      |            |
| 24. พ่อแม่ให้ออกาสนักศึกษาที่จะพูดคุยหรือปรึกษาหารือด้วยน้อยมาก             |           |     |         |      |            |

| ข้อความ                                                       | มากที่สุด | มาก | ปานกลาง | น้อย | น้อยที่สุด |
|---------------------------------------------------------------|-----------|-----|---------|------|------------|
| 25. พ่อแม่ให้เงินนักศึกษาใช้จ่ายไม่เพียงพอ<br>กับความจำเป็น   |           |     |         |      |            |
| 26. เมื่อนักศึกษาทำควมดีมักไม่ได้รับคำชมเชย<br>ชมเชยจากพ่อแม่ |           |     |         |      |            |
| 27. พ่อแม่รักนักศึกษามากเท่ากับรักคนอื่น ๆ ใน<br>บ้าน         |           |     |         |      |            |
| 28. พ่อแม่มีค่าหานักศึกษามืออยู่ก่อนหน้าคนอื่น                |           |     |         |      |            |
| 29. เมื่อลูกทำผิด พ่อแม่จะดุหรือลงโทษโดย<br>ไม่มีการยกเว้น    |           |     |         |      |            |
| 30. พ่อแม่จะตำหนิ เมื่อนักศึกษาได้逞แสดง<br>เหตุผล             |           |     |         |      |            |

## แบบสอบถามชุดที่ 3

คำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดโดยทั่วไป รวมทั้งด้านการศึกษา การทำกิจกรรมต่างๆ ขอให้ให้นักศึกษาอ่านข้อความแต่ละข้อให้เข้าใจ แล้วพิจารณาว่าข้อความดังกล่าวตรงกับลักษณะนิสัยและการกระทำของนักศึกษามากน้อยเพียงใด แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องจริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย เพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ กรุณาตอบให้ครบทุกข้อทั้งหมดมี 30 ข้อ

| ข้อความ                                                                                | จริงที่สุด | จริง | ก่อนข้าง<br>จริง | ก่อนข้าง<br>ไม่จริง | ไม่จริง | ไม่จริงเลย |
|----------------------------------------------------------------------------------------|------------|------|------------------|---------------------|---------|------------|
| 1. ข้าพเจ้าจะเรียนสำเร็จหรือไม่ขึ้นกับตัวข้าพเจ้าเอง                                   |            |      |                  |                     |         |            |
| 2. ข้าพเจ้าสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว เพราะความพยายามของข้าพเจ้า             |            |      |                  |                     |         |            |
| 3. ข้าพเจ้าชอบค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองอยู่เสมอ                               |            |      |                  |                     |         |            |
| 4. ข้าพเจ้าเป็นผู้กำหนดสิ่งที่จะเกิดขึ้นในชีวิตของข้าพเจ้าเองได้                       |            |      |                  |                     |         |            |
| 5. ข้าพเจ้าเชื่อว่า การที่ข้าพเจ้าสอบเข้าเรียนพยาบาลได้ เป็นเพราะความสามารถของข้าพเจ้า |            |      |                  |                     |         |            |
| 6. เพราะความขยันหมั่นเพียรในการเรียน ข้าพเจ้าจึงสอบได้คะแนนมาก                         |            |      |                  |                     |         |            |
| 7. การที่ข้าพเจ้าจะได้ในสิ่งที่ต้องการ มักจะเนื่องมาจากความพยายามของข้าพเจ้า           |            |      |                  |                     |         |            |

| ข้อความ                                                                                     | จริงที่สุด | จริง | ค่อนข้างจริง | ค่อนข้างไม่จริง | ไม่จริง | ไม่จริงเลย |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------|------|--------------|-----------------|---------|------------|
| 8. ข้าพเจ้าเชื่อว่า คนเราจะประสบความสำเร็จในชีวิตได้มาจากความมานะพยายามของตัวเอง            |            |      |              |                 |         |            |
| 9. ข้าพเจ้าชอบทำงานต่าง ๆ ด้วยตนเองมากกว่าที่จะให้ผู้อื่นทำให้                              |            |      |              |                 |         |            |
| 10. รางวัลที่ข้าพเจ้าได้รับในแต่ละครั้งนั้น เป็นผลมาจากการกระทำของข้าพเจ้าเอง               |            |      |              |                 |         |            |
| 11. ข้าพเจ้าเรียนอะไรได้อย่างรวดเร็วเพราะความตั้งใจเรียนอย่างจริงจัง                        |            |      |              |                 |         |            |
| 12. ถ้าข้าพเจ้าได้วางแผนการเอาไว้ ส่วนใหญ่ข้าพเจ้ามักจะทำตามแผนได้ทุกครั้ง                  |            |      |              |                 |         |            |
| 13. ข้าพเจ้าสามารถที่จะปกป้องประโยชน์ของตนเองได้                                            |            |      |              |                 |         |            |
| 14. ปัญหาหลายอย่างต่าง ๆ ในปัจจุบัน เป็นผลจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งทุกคนต้องมีส่วนรับผิดชอบ |            |      |              |                 |         |            |
| 15. การที่ข้าพเจ้าประสบอุบัติเหตุหรือไม่ นั้น ขึ้นอยู่กับความระมัดระวังของข้าพเจ้า          |            |      |              |                 |         |            |
| 16. ชีวิตของข้าพเจ้าส่วนใหญ่จะถูกควบคุมโดยเหตุการณ์ไม่คาดฝัน                                |            |      |              |                 |         |            |
| 17. ข้าพเจ้าจะประสบอุบัติเหตุหรือไม่ นั้น มักเนื่องมาจากเคราะห์กรรม                         |            |      |              |                 |         |            |
| 18. ข้าพเจ้าจะได้เป็นผู้นำหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่า ข้าพเจ้ามีวาสนาหรือไม่                     |            |      |              |                 |         |            |
| 19. ข้าพเจ้าเชื่อว่า ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นเรื่องเกี่ยวกับดวง                                  |            |      |              |                 |         |            |

| ข้อความ                                                                                                        | จริงที่สุด | จริง | ค่อนข้าง<br>จริง | ค่อนข้าง<br>ไม่จริง | ไม่จริง | ไม่จริงเลย |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|------|------------------|---------------------|---------|------------|
| 20. ข้าพเจ้ามีความเชื่อเรื่องของบุญ<br>วาสนามากกว่าความสามารถในการทำงาน                                        |            |      |                  |                     |         |            |
| 21. ข้าพเจ้าเชื่อว่า การที่ผู้ป่วยเจ็บป่วย<br>เกิดจากบาปกรรมของตนเอง แต่ชาติ<br>ปางก่อน                        |            |      |                  |                     |         |            |
| 22. ไม่มีความฉลาดเลยที่จะคิดวางแผน<br>ไว้ล่วงหน้านาน ๆ เพราะหลายอย่าง<br>ที่เปลี่ยนแปลงไปตามโชคชะตา            |            |      |                  |                     |         |            |
| 23. ข้าพเจ้าเชื่อว่า อนาคตของข้าพเจ้า<br>เป็นไปตามชะตาชีวิต                                                    |            |      |                  |                     |         |            |
| 24. ข้าพเจ้าเชื่อว่า แม้แต่ข้าพเจ้าจะมี<br>ความสามารถสูงข้าพเจ้าก็ไม่ได้เป็น<br>ผู้นำ ถ้าข้าพเจ้าไม่มีบุญวาสนา |            |      |                  |                     |         |            |
| 25. ข้าพเจ้าเชื่อว่า การที่ข้าพเจ้าสอบเข้า<br>เรียนพยาบาลได้เป็นเพราะดวงของ<br>ข้าพเจ้า                        |            |      |                  |                     |         |            |
| 26. การที่ข้าพเจ้าจะประสบอุบัติเหตุหรือ<br>ไม่เพียงใด ส่วนใหญ่เกิดจากการ<br>กระทำของผู้อื่น                    |            |      |                  |                     |         |            |
| 27. ข้าพเจ้าเชื่อว่า สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับ<br>ข้าพเจ้าเป็นเพราะพรหมลิขิตได้<br>กำหนดเอาไว้                 |            |      |                  |                     |         |            |
| 28. ข้าพเจ้าเชื่อว่า การที่ข้าพเจ้าถูก<br>ลือตเตอร์ในปัจจุบันนั้นเป็นผลมาจาก<br>การให้ทานในชาติอดีต            |            |      |                  |                     |         |            |
| 29. ข้าพเจ้าเชื่อว่า การที่มีโรคประจำตัว<br>ในชาตินี้คงเป็นเพราะชาติก่อน ๆ<br>เคยฆ่าสัตว์ตัดชีวิตมามาก         |            |      |                  |                     |         |            |

| ข้อความ                                                                                                                   | จริงที่สุด | จริง | ค่อนข้าง<br>จริง | ค่อนข้าง<br>ไม่จริง | ไม่จริง | ไม่จริงเลย |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|------|------------------|---------------------|---------|------------|
| ๓๐. ข้าพเจ้าเชื่อว่า การที่คนเกิดมามี<br>ฐานะแตกต่างกันในชาตินี้ เพราะผล<br>มาจากการปฏิบัติตนของเขาในชาติ<br>ที่แล้ว ๆ มา |            |      |                  |                     |         |            |
|                                                                                                                           |            |      |                  |                     |         |            |

## แบบทดสอบความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ

### ตอนที่ 1 การอนุมาน (Inference)

#### คำแนะนำ

ลักษณะของแบบทดสอบจะเริ่มต้นด้วยสถานการณ์เกี่ยวกับข้อความรู้ทั่วไป ที่ถือว่าเป็นจริงหลังจากแต่ละสถานการณ์จะเป็นข้อสรุปที่มีความเป็นไปได้ต่างๆ กัน ให้อ่านทำความเข้าใจข้อสรุปนั้นๆ ทีละข้อ แล้วตัดสินระดับความเป็นจริงและเท็จของข้อสรุปนั้นๆ ทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรที่ตรงกับคำตอบที่ท่านเลือก เพียงคำตอบเดียว ตามตัวเลือกต่อไปนี้

เลือก ก. แสดงว่า จริง หมายความว่า เมื่อท่านอ่านข้อความที่ลงสรุปแล้ว ท่านคิดว่าการลงสรุปข้อความในข้อนั้นๆ เป็นจริงตามข้อมูลที่ปรากฏในข้อความที่กำหนดให้

เลือก ข. แสดงว่า น่าจะเป็นจริง หมายความว่า เมื่อท่านอ่านข้อความที่ลงสรุปแล้ว ท่านคิดว่าการลงสรุปข้อความในข้อนั้นๆ น่าจะเป็นจริงตามข้อมูลที่ปรากฏในข้อความที่กำหนดให้

เลือก ค. แสดงว่า ข้อมูลยังไม่เพียงพอ หมายความว่า เมื่อท่านอ่านข้อความที่ลงสรุปแล้ว ท่านคิดว่าการลงสรุปข้อความในข้อนั้นๆ ยังไม่สามารถกล่าวได้ตามนั้น เพราะข้อมูลที่ปรากฏในข้อความที่กำหนดให้ยังไม่เพียงพอ

เลือก ง. แสดงว่า น่าจะไม่ใช่จริง หมายความว่า เมื่อท่านอ่านข้อความที่ลงสรุปแล้ว ท่านคิดว่าการลงสรุปข้อความในข้อนั้นๆ น่าจะไม่ใช่ตามที่สรุป เพราะข้อมูลที่ปรากฏในข้อความที่กำหนดให้ไม่ได้บ่งไว้เช่นนั้น

เลือก จ. แสดงว่า ไม่จริง หมายความว่า เมื่อท่านอ่านข้อความที่ลงสรุปแล้ว ท่านคิดว่าการลงสรุปข้อความในข้อนั้นๆ ไม่เป็นความจริงเลย เพราะข้อมูลนี้ไม่ปรากฏในข้อความที่กำหนดให้เลย

ข้อคำถามที่ตามหลังแต่ละสถานการณ์อาจตอบซ้ำกันได้ และไม่จำเป็นต้องมีครบทั้ง 5 ตัวเลือก โปรดทำให้ครบทุกข้อ

### ตัวอย่างสถานการณ์

นักเรียนอาสาสมัครวัยรุ่น 200 คน เข้าร่วมประชุมในวันหยุดที่หอประชุมโรงเรียนแห่งหนึ่ง ในจังหวัดชุมพร หัวข้อที่ประชุมคือ การประหยัดและการดำรงชีวิตในยุคเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งหัวข้อเหล่านี้เป็นปัญหาที่ถูกเลือกมาแล้วจากกลุ่มนักเรียนว่าเป็นประเด็นสำคัญในยุคปัจจุบัน

- (ข) 1. กลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมประชุมแสดงความสนใจต่อการประหยัดและการดำรงชีวิตในยุคเศรษฐกิจตกต่ำมากกว่านักเรียนวัยรุ่นกลุ่มอื่นๆ
- (ง) 2. นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยอภิปรายหัวข้อเหล่านี้ในที่ประชุมของโรงเรียนตนเองมาก่อน
- (ค) 3. นักเรียนมาจากส่วนต่างๆ ของประเทศ
- (จ) 4. นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาการทำงานร่วมกันเป็นหลัก
- (ก) 5. นักเรียนวัยรุ่นบางคนรู้สึกว่าเป็นประโยชน์ในการอภิปรายปัญหา

## ตอนที่ 2 การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น (Recognition of Assumption)

### คำแนะนำ

ข้อตกลงเบื้องต้น หมายถึง การคิดพิจารณาข้อความที่สมมติขึ้น หรือคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า เพื่อรับรู้หรือตระหนักถึงข้อตกลงเบื้องต้น

ลักษณะของแบบทดสอบเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวกับข้อความรู้ทั่วไป และแต่ละสถานการณ์จะตามด้วยข้อตกลงเบื้องต้นต่างๆ ให้ท่านตัดสินใจว่า ข้อตกลงซึ่งเป็นสิ่งที่ยอมรับแล้วทำให้สถานการณ์ที่กำหนดขึ้นได้หรือไม่ แล้วทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรที่ตรงกับคำตอบที่ท่านเลือกเพียงคำตอบเดียวตามตัวเลือกต่อไปนี้

เลือก ก. แสดงว่า ข้อความนั้นเป็นสิ่งที่ยอมรับไว้แล้วหรือเป็นสมมติฐานที่ตั้งไว้ล่วงหน้า เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปตามสถานการณ์ที่กำหนดให้

เลือก ข. แสดงว่า ข้อความนั้นไม่เป็นสิ่งที่ยอมรับไว้แล้วหรือไม่เป็นสมมติฐานที่ตั้งไว้ล่วงหน้า เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปตามสถานการณ์ที่กำหนดให้

ข้อคำถามที่ตามหลังแต่ละสถานการณ์อาจตอบซ้ำกันได้ และไม่จำเป็นต้องมีครบทั้ง 2 ตัวเลือก

### ตัวอย่างสถานการณ์

เราจำเป็นต้องประหยัดเวลาในการไปถึงที่นั่น ดังนั้นเราเดินทางโดยเครื่องบินจะดีกว่า

- (ก) 1. การเดินทางโดยเครื่องบินจะใช้เวลาน้อยกว่าการเดินทางโดยวิธีอื่น
- (ข) 2. บริการทางเครื่องบินที่เป็นประโยชน์สำหรับเรา ก็คือระยะเวลาที่น้อยที่สุดที่จะถึงจุดหมายปลายทาง
- (ค) 3. การเดินทางโดยเครื่องบินสะดวกสบายกว่าการเดินทางโดยพาหนะอื่นๆ

### ตอนที่ 3 การนิรนัย (Deduction)

#### คำแนะนำ

การนิรนัย หมายถึง การคิดพิจารณาข้อความเกี่ยวกับเหตุและผล โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่เป็นสาเหตุ และอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุทั้งหมด เพื่อสรุปเป็นผลของข้อความนั้น

ลักษณะของแบบทดสอบเป็นสถานการณ์เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปที่ประกอบด้วยข้อความหลัก 2 ข้อความแล้วตามด้วยข้อสรุป ให้อ่านข้อสรุปแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่า เป็นข้อสรุปที่เกิดจากความสัมพันธ์ของสถานการณ์ที่กำหนดให้หรือไม่ โดยพยายามไม่ให้มีอคติส่วนตัวมาเกี่ยวข้อง แล้วทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรที่ตรงกับคำตอบที่ท่านเลือกเพียงคำตอบเดียวตามตัวเลือกต่อไปนี้

เลือก ก. แสดงว่า สรุปตามข้อความหลักที่เสนอไว้

เลือก ข. แสดงว่า ไม่ได้สรุปตามข้อความหลักที่เสนอไว้

ข้อคำถามที่ตามหลังแต่ละสถานการณ์อาจตอบซ้ำกันได้ และไม่จำเป็นต้องมีครบทั้ง 2 ตัวเลือก

#### ตัวอย่างสถานการณ์

ฝนตกในบางวันหยุด ทุกวันที่ฝนตกเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ

- (ข) 1. วันที่ไม่สดใสเป็นวันที่น่าเบื่อ
- (ก) 2. วันหยุดบางวันเป็นวันที่น่าเบื่อ
- (ข) 3. วันหยุดบางวันไม่ได้เป็นวันที่น่าเบื่อ

#### ตอนที่ 4 การตีความ ( Interpretation )

##### คำแนะนำ

การตีความ หมายถึง การสรุปความจากข้อมูลหรือหลักฐานที่กำหนดให้อย่างมีเหตุผลเพียงพอ โดยที่ข้อสรุปนั้นไม่จำเป็นต้องถอดออกมาจากหลักฐานอย่างตายตัว

ลักษณะของแบบสอบถามประกอบด้วย บทความสั้นๆ เกี่ยวกับข้อความรู้ทั่วไปและตามด้วยข้อสรุป ให้พิจารณาข้อสรุปนั้นว่าเป็นไปอย่างมีเหตุผลตามข้อมูลในบทความที่ให้ไว้ โดยพิจารณาแต่ละข้อแยกจากกัน และให้คิดว่าข้อสรุปในบทความที่ให้ไว้เป็นจริงทั้งหมด แล้วทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรที่ตรงกับคำตอบที่ท่านเลือกเพียงคำตอบเดียว ตามตัวเลือกต่อไปนี้

เลือก ก. แสดงว่า จริง ตามเรื่องราวที่เสนอไว้

เลือก ข. แสดงว่า ไม่จริง ตามเรื่องราวที่เสนอไว้

ข้อคำถามที่ตามหลังแต่ละสถานการณ์อาจตอบซ้ำกันได้ และไม่จำเป็นต้องมีครบทั้ง 2 ตัวเลือก

##### ตัวอย่างสถานการณ์

การศึกษาพัฒนาการของการใช้ศัพท์ของเด็กวัย 8 เดือนถึง 6 ปี แสดงให้เห็นว่าขนาดของคำศัพท์ที่พูดนั้นเพิ่มขึ้นจากไม่มีการใช้คำในวัย 8 เดือนจนถึง 2,562 คำในวัย 6 ปี

- (ก) 1. ในการศึกษาไม่มีเด็กคนใดสามารถพูดได้เมื่ออายุได้ 6 เดือน
- (ข) 2. พัฒนาการของศัพท์จะช้าที่สุดในช่วงที่เด็กกำลังเรียนรู้ที่จะเดิน

## ตอนที่ 5 การประเมินข้อโต้แย้ง (Evaluation of Argument)

### คำแนะนำ

การประเมินข้อโต้แย้ง หมายถึง การตัดสินความถูกต้องของการอ้างเหตุผล ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญหรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับสถานการณ์ที่กำหนดให้

ลักษณะของแบบทดสอบ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อความรู้ทั่วไป แต่ละข้อคำถามจะตามด้วยข้อโต้แย้ง ให้พิจารณาข้อโต้แย้งแต่ละข้อมีการอ้างเหตุผลที่สำคัญหรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับคำถามหรือไม่ โดยพิจารณาแต่ละข้อแยกจากกัน และพยายามไม่ให้

ทัศนคติส่วนตัวมามีอิทธิพลในการตัดสินใจ แล้วทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรที่ตรงกับคำตอบที่ท่านเลือกเพียงคำตอบเดียวตามตัวเลือก ต่อไปนี้

เลือก ก. แสดงว่า เป็นข้อโต้แย้งที่หนักแน่น มีความสำคัญ และสัมพันธ์กับคำถาม

เลือก ข. แสดงว่า เป็นข้อโต้แย้งที่ไม่หนักแน่น ไม่มีความสำคัญ และไม่สัมพันธ์กับคำถาม แม้ว่าจะมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยทั่วไปก็ตาม

ข้อคำถามที่ตามหลังแต่ละสถานการณ์อาจตอบซ้ำกันได้ และไม่จำเป็นต้องมีครบทั้ง 2 ตัวเลือก

### ตัวอย่างสถานการณ์

เยาวชนทั้งหมดในประเทศไทย ควรจะเข้ามหาวิทยาลัยหรือไม่

(ก) 1. ควร เพราะมหาวิทยาลัยให้โอกาสสำหรับพวกเขาในการเรียนรู้บทเพลงและการเชียร์ของโรงเรียน

(ข) 2. ไม่ควร เพราะเยาวชนจำนวนมากไม่มีความสามารถหรือความสนใจเพียงพอในการได้มาซึ่งประโยชน์จากการฝึกของมหาวิทยาลัย

(ค) 3. ไม่ควร เพราะการศึกษามากเกินไปทำให้บิดเบือน บุคลิกภาพของบุคคล

\* สำหรับผู้ที่ต้องการแบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณฉบับสมบูรณ์ ติดต่อได้ที่ ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์

### รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รศ.ดร. ดวงเดือน ศาสตรภัทร  
ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. อาจารย์ สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์  
ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. ผศ.ดร. กุลยา ตันติผลชีวะ  
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
4. ผศ.ดร. ทิพา เทพจักรพงศ์  
ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
5. ผศ. ทองหล่อ วิภาวิน  
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ภาคผนวก ข.

1. ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู
2. ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามความเชื่ออำนาจแห่งตน
3. ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ตาราง 24 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

| ข้อที่ | ค่าอำนาจจำแนก | ข้อที่ | ค่าอำนาจจำแนก |
|--------|---------------|--------|---------------|
| 1.     | 2.24          | 16.    | 3.42          |
| 2.     | 2.38          | 17.    | 3.35          |
| 3.     | 1.75          | 18.    | 5.61          |
| 4.     | 2.13          | 19.    | 5.02          |
| 5.     | 1.98          | 20.    | 2.25          |
| 6.     | 5.11          | 21.    | 2.96          |
| 7.     | 3.83          | 22.    | 2.46          |
| 8.     | 3.29          | 23.    | 2.49          |
| 9.     | 2.09          | 24.    | 2.20          |
| 10.    | 2.27          | 25.    | 1.82          |
| 11.    | 4.14          | 26.    | 3.45          |
| 12.    | 4.50          | 27.    | 3.66          |
| 13.    | 2.59          | 28.    | 1.87          |
| 14.    | 5.88          | 29.    | 2.23          |
| 15.    | 4.81          | 30.    | 3.01          |

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

ตาราง 25 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามความเชื่ออำนาจแห่งตน

| ข้อที่ | ค่าอำนาจจำแนก | ข้อที่ | ค่าอำนาจจำแนก |
|--------|---------------|--------|---------------|
| 1.     | 3.02          | 16.    | 4.37          |
| 2.     | 2.04          | 17.    | 6.09          |
| 3.     | 2.32          | 18.    | 5.37          |
| 4.     | 5.43          | 19.    | 3.86          |
| 5.     | 5.10          | 20.    | 6.05          |
| 6.     | 3.41          | 21.    | 3.09          |
| 7.     | 2.24          | 22.    | 6.14          |
| 8.     | 3.47          | 23.    | 7.00          |
| 9.     | 4.28          | 24.    | 3.25          |
| 10.    | 3.98          | 25.    | 3.90          |
| 11.    | 2.95          | 26.    | 6.81          |
| 12.    | 4.29          | 27.    | 6.06          |
| 13.    | 2.57          | 28.    | 4.94          |
| 14.    | 2.15          | 29.    | 6.69          |
| 15.    | 1.91          | 30.    | 7.60          |

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

ตาราง 26 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบความสามารถในการคิด  
อย่างมีวิจารณญาณ

| ข้อที่ | ค่าอำนาจจำแนก | ข้อที่ | ค่าอำนาจจำแนก |
|--------|---------------|--------|---------------|
| 1.     | 0.45          | 31.    | 0.19          |
| 2.     | 0.19          | 32.    | 0.24          |
| 3.     | 0.57          | 33.    | 0.32          |
| 4.     | 0.34          | 34.    | 0.27          |
| 5.     | 0.22          | 35.    | 0.23          |
| 6.     | 0.39          | 36.    | 0.20          |
| 7.     | 0.32          | 37.    | 0.19          |
| 8.     | 0.43          | 38.    | 0.20          |
| 9.     | 0.55          | 39.    | 0.32          |
| 10.    | 0.40          | 40.    | 0.21          |
| 11.    | 0.20          | 41.    | 0.23          |
| 12.    | 0.43          | 42.    | 0.33          |
| 13.    | 0.41          | 43.    | 0.32          |
| 14.    | 0.33          | 44.    | 0.38          |
| 15.    | 0.50          | 45.    | 0.29          |
| 16.    | 0.36          | 46.    | 0.20          |
| 17.    | 0.45          | 47.    | 0.19          |
| 18.    | 0.47          | 48.    | 0.29          |
| 19.    | 0.44          | 49.    | 0.23          |
| 20.    | 0.57          | 50.    | 0.34          |
| 21.    | 0.38          | 51.    | 0.33          |
| 22.    | 0.29          | 52.    | 0.40          |
| 23.    | 0.28          | 53.    | 0.35          |
| 24.    | 0.36          | 54.    | 0.30          |
| 25.    | 0.29          | 55.    | 0.22          |

ตาราง 26 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมี  
 วิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ( ต่อ )

| ข้อที่ | ค่าอำนาจจำแนก | ข้อที่ | ค่าอำนาจจำแนก |
|--------|---------------|--------|---------------|
| 26.    | 0.23          | 56.    | 0.25          |
| 27.    | 0.22          | 57.    | 0.24          |
| 28.    | 0.33          | 58.    | 0.33          |
| 29.    | 0.33          | 59.    | 0.46          |
| 30.    | 0.46          | 60.    | 0.25          |

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.68

## ประวัติย่อของผู้วิจัย

|                        |                                                                                 |
|------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| ชื่อ - สกุล            | นางสาว สมสุข โกวเจริญ                                                           |
| สถานที่อยู่ปัจจุบัน    | 20/15 ถนนการุณราษฎร์ ตำบลตลาด<br>อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84000           |
| ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน | พยาบาลวิชาชีพ 5                                                                 |
| สถานที่ทำงานปัจจุบัน   | โรงพยาบาลสวนสราญรมย์ อำเภอพุนพิน<br>จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84130                   |
| ประวัติการศึกษา        |                                                                                 |
| พศ. 2528               | ประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย<br>( แผนกวิทยาศาสตร์ )                           |
| พศ. 2532               | ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์<br>วิทยาลัยพยาบาลสุราษฎร์ธานี                         |
| พศ. 2536               | สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต<br>มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช                           |
| พศ. 2541               | การศึกษามหาบัณฑิต ( จิตวิทยาพัฒนาการ )<br>มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร |

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล  
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ภาควิชา

บทคัดย่อ  
ของ  
สมสุข โถวเจริญ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ  
พฤษภาคม 2541

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาระดับความสามารถในการคิดอย่างมี  
วิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ  
ของนักศึกษาพยาบาล ตามตัวแปร เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู  
ความเชื่ออำนาจแห่งตน 3) ศึกษาอำนาจการทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ  
ของนักศึกษาพยาบาล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1-4 ปีการ  
ศึกษา 2540 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ภาควิชา ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน  
จำนวน 336 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับตัว  
นักศึกษา แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามความเชื่ออำนาจแห่งตน และแบบทดสอบ  
ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ เปอร์เซนไทล์ การ  
ทดสอบค่าที การทดสอบค่า F และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละตัว

ผลการศึกษารูปได้ ดังนี้

1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับ ปาน  
กลาง
2. นักศึกษาพยาบาลเพศชายและนักศึกษาพยาบาลเพศหญิงมีความสามารถในการคิด  
อย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างกัน
3. นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีความสามารถในการคิดอย่าง  
มีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทาง  
สถิติที่ระดับ .05
4. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงมีความสามารถในการคิดอย่างมี  
วิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่  
ระดับ .05
5. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากมีความสามารถในการ  
คิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ  
ประชาธิปไตยน้อย

6. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปน้อย มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไปมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยน้อยมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. นักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9. ตัวพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญหรือมีประสิทธิภาพสูงในการทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (GPA) และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป (Child R2) ตามลำดับ ตัวพยากรณ์ทั้งสองนี้สามารถร่วมกันทำนายความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 12.07 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลกับตัวพยากรณ์ทั้งสองเป็น .3474 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนายเท่ากับ 3.984 และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

1. สมการพยากรณ์ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$CT = 32.0145 + 2.7990 (GPA) - 0.1221 (Child R2)$$

2. สมการพยากรณ์ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$CT = 0.5397 (GPA) + 0.0327 (Child R2)$$

CRITICAL THINKING ABILITY OF NURSING STUDENTS  
AT BAROMRAJCHONNANEE NURSING COLLEGES  
IN THE SOUTH OF THAILAND

ABSTRACT

BY

SOMSOOK THOWCHAROEN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master of  
Education degree in Developmental Psychology  
at Srinakharinwirot University

May 1998

The purposes of this study were 1) to study the level of critical thinking ability of nursing students, 2) to compare critical thinking ability of nursing students in term of sex, class, academic achievement, child-rearing practice and locus of control and 3) to predict critical thinking ability of nursing students from sex, class, academic achievement, child-rearing practice and locus of control.

The subjects were 336 nursing students, the first year to the fourth year in 1997 academic year, at Baromrajchonnane Nursing Colleges in South of Thailand. They were selected by multi-stage random sampling. The instruments used for collecting data were the students' background questionnaire, the child-rearing practice questionnaire, the locus of control questionnaire. The data were analyzed by percentile, t-test, F-test and stepwise multiple regression analysis.

The results were as follows;

1. Critical thinking ability of nursing students was at the average level.
2. Critical thinking ability of male nursing students was not different from female nursing students.
3. Nursing students who had studied in the third and fourth year had significantly more critical thinking ability than the one who had studied in the first and second year.
4. Nursing students who had high academic achievement had significantly more critical thinking ability than those who had low academic achievement.
5. Nursing students who were different in democratic child-rearing background were not differently in critical thinking ability.
6. Nursing students who had low overprotect child-rearing background had significantly more critical thinking ability than who had high overprotect child-rearing background.
7. Nursing students who had low rejection child-rearing background had significantly more critical thinking ability than who had high rejection child-rearing background.

8. Nursing students who had internal locus of control had critical thinking ability than who had external locus of control .

9. The predictors of critical thinking ability ( CT ) of nursing students were academic achievement ( GPA ) and overprotection child - rearing background (Child R2 ) respectively. The combination of predictors accounted for 12.07 of the total variance , the multiple correlation was .3474 at the level of .001 and the standard error of estimate was 3.984 . The predictive equations of critical thinking ability of nursing students were ;

1. In term of raw score

$$CT = 32.0145 + 2.7990 ( GPA ) - 0.1221 ( Child R2 )$$

2. In term of standard score

$$CT = 0.5397 ( GPA ) + 0.0327 ( Child R2 )$$